

Ministerstvo financií Slovenskej republiky

**| Národný program reforiem
Slovenskej republiky 2017**

apríl 2017

Obsah

Zhrnutie	4
1 Identifikácia výziev slovenskej ekonomiky	6
2 Plnenie opatrení Národného programu reforiem 2016	8
3 Makroekonomický rámec a strednodobá prognóza	16
4 Plánované opatrenia v štrukturálnych témach	18
4.1 Fiškálna politika a verejné financie	19
4.2 Vzdelávanie, veda a inovácie	23
4.2.1 Regionálne školstvo	24
4.2.2 Vysoké školstvo	27
4.2.3 Veda a výskum	27
4.3 Zamestnanosť a sociálna inklúzia	29
4.3.1 Zamestnanosť	31
4.3.2 Sociálna inklúzia	33
4.4 Dopravná infraštruktúra	34
4.5 Modernizácia verejnej správy a podnikateľské prostredie	37
4.5.1 Modernizácia verejnej správy	39
4.5.2 Podnikateľské prostredie	40
4.6 Zdravie	42
4.7 Environmentálna udržateľnosť a energetika	45
5 Politika súdržnosti EÚ	47
6 Inštitucionálny rámec stratégie Európa 2020 a NPR	49
Príloha č. 1: Národné ciele stratégie Európa 2020 a iné indikátory	50

Zoznam boxov

Box 1: Pilotné hodnotenie efektívnosti a účinnosti služieb zamestnanosti	31
Box 2: Efektívnosť samospráv.....	38
Box 3: Revízia výdavkov na zdravotníctvo	43

Zoznam grafov

Graf 1: Sledované výsledkové ukazovatele, štandardná odchýlka od priemeru OECD a EÚ	6
Graf 2: „Disagregácia“ výsledkových ukazovateľov pomocou doplnkových indikátorov, štandardná odchýlka od priemeru ostatných krajín	6
Graf 3: Príspevky k rastu HDP na Slovensku, 2012 – 2020 (v p. b.).....	16
Graf 4: Štruktúra spotrebiteľskej inflácie – medziročné príspevky zložiek CPI (v p. b.).....	16
Graf 5: Národné fiškálne pravidlá (index).....	20
Graf 6: Strednodobé rozpočtové rámce (index)	20
Graf 7: Daňová medzera na DPH (% potenciálneho výnosu)	21
Graf 8: Efektívna daňová sadzba DPPO (výber dane na čistom prevádzkovom prebytku).....	21
Graf 9: Verejné výdavky na vzdelávanie, 2013	23
Graf 10: Priemerné platy pedagógov nižšieho sekundárneho vzdelávania v pomere k platom zamestnancov s VŠ vzdelaním (2014).....	23
Graf 11: Vstupy a výstupy pre výskum a vývoj ako % priemeru V3	24
Graf 12: Výsledky testovania PISA (priemer bodov)	24
Graf 13: Kvartálny vývoj miery nezamestnanosti	29
Graf 14: Dlhodobá nezamestnanosť (v %, 3Q 2015, 3Q 2016).....	29
Graf 15: Vzťah miery nezamestnanosti a voľných pracovných miest v čase (Beveridgova krivka).....	30
Graf 16: Vzťah miery nezamestnanosti a voľných pracovných miest v okresoch (marec 2017)	30
Graf 17: Nízkokvalifikovaná pracovná sila na trhu	30
Graf 18: Miera zamestnanosti žien podľa vekových skupín (% , 2015).....	30
Graf 19: Výdavky kapitoly MDV SR a ním zriadených organizácií na dopravu (v mil. eur)	34
Graf 20: Kapitálové výdavky NDS a ŽSR + platba za dostupnosť v PPP projektoch (v mil. eur)	34
Graf 21: Výstavba diaľnic a rýchlostných ciest na Slovensku (v km).....	35
Graf 22: Výdavky SSC (mil. eur) a stav ciest I. triedy.....	35
Graf 23: Ročná intenzita využitia železničnej siete	36
Graf 24: Jednotkové náklady železničných dopravcov (priemer 2013 – 2014, eur).....	36
Graf 25: Porovnanie jednotlivých oblastí SK v rebríčku DB (štand. odchýlka od priemeru OECD).....	37
Graf 26: Počet dní potrebných na vymáhanie záväzkov zo zmlúv a riešenie insolventnosti.....	37
Graf 27: Dĺžka konania v dňoch, občianske a obchodné veci, 2014	38
Graf 28: Miera vybavenosti konaní V4, občianske a obchodné veci v %, 2010-2014	38
Graf 29: Verejné výdavky na zdravotníctvo, 2015 (% HDP).....	42
Graf 30: Liečiteľná úmrtnosť, 2013 (štandardizovaná na 100 tis. obyvateľov)	42
Graf 31: Efektívnosť zdravotníctva krajín OECD.....	43
Graf 32: Záväzky 13 fakultných a univerzitných nemocníc rezortu zdravotníctva (mil. eur).....	43
Graf 33: Miera recyklácie komunálneho odpadu	45
Graf 34: Priemerné vystavenie obyvateľstva PM2,5 v µg/m3 (2013).....	45
Graf 35: Čerpanie štrukturálnych fondov a Kohézneho fondu, druhé PO 2007 – 2013, (mil. eur, hodnota 2016 nad grafom)	47

Zhrnutie

Národný program reforiem Slovenskej republiky 2017 (NPR) popisuje štrukturálne opatrenia, ktoré vláda SR plánuje realizovať najmä v najbližších dvoch rokoch. Nový komplexný prístup stanovovania priorít, ktorý okrem HDP berie do úvahy aj ďalšie aspekty kvality života, identifikoval ako zostávajúce najväčšie výzvy slovenského hospodárstva trh práce, zdravotníctvo a základné školstvo.

V roku 2016 sa vytvorilo 54 tisíc nových pracovných miest, druhý najúspešnejší rok v histórii SR, a miera nezamestnanosti poklesla na najnižšiu úroveň od konca roku 2008 (9 % vo štvrtom kvartáli 2016). Jej ďalší pokles by mali priniesť opatrenia zamerané najmä na **znižovanie dlhodobej nezamestnanosti**. V rámci služieb zamestnanosti sa preto zavedie profilácia uchádzačov o zamestnanie (UoZ) s individualizovaným poradenstvom a nové nástroje aktívnych politík trhu práce (APTP). Podporí sa **budovanie kapacít zariadení starostlivosti o deti do troch rokov** a flexibilné zamestnávajúce matiek s deťmi. V priebehu roka sa vyhlásia viaceré projektové výzvy na **podporu integrácie ľudí z marginalizovaných rómskych komún** (MRK). K rastu zamestnanosti taktiež prispeje príchod viacerých zahraničných investícií v oblasti služieb a výroby automobilov.

Efektívnosť výberu daní dosahuje najlepšie výsledky od roku 2012. Na ďalšie zlepšenie efektívnosti výberu daní plánuje finančná správa zaviesť interné posudzovanie spoľahlivosti daňových subjektov. Na zvýšenie efektívnosti vymáhania daňových nedoplatkov sa bude tiež posudzovať rizikovosť daňových dlžníkov. Za účelom podpory boja proti daňovým únikom sa vybuduje centrálna analytická jednotka.

Projekt Hodnota za peniaze je nástrojom vlády na zlepšovanie efektívnosti verejných výdavkov. Prvé výsledky priniesla revízia výdavkov na zdravotníctvo, dopravu a informatizáciu. Stanovil sa proces hodnotenia veľkých investičných projektov s aktívnejšou úlohou ministerstva financií. Do júna 2017 bude vykonaná revízia výdavkov zameraná na trh práce a sociálny systém, regionálne a vysoké školstvo, a životné prostredie.

Prebiehajúca revízia **výdavkov na regionálne a vysoké školstvo** má za cieľ efektívne alokovať dodatočné zdroje plynúce do školstva s dôrazom na zlepšenie výsledkov žiakov. Výsledky regionálneho školstva sa zhoršili napriek nárastu zdrojov v posledných rokoch. Opatrenia v oblasti školstva sa zameriavajú na zvyšovanie atraktivity učiteľského povolania najmä zvyšovaním plátov učiteľov, rozšírenie kapacít materských škôl a podporu začleňovania MRK. Opatrenia na zlepšenie **vedy, výskumu a inovácií** by mali zlepšiť kontrolu kvality vysokých škôl a zvýšiť efektívnosť výdavkov štátu v tejto oblasti. Zvýši sa prepojenosť vzdelávania s trhom práce.

Revízia **výdavkov na dopravu** identifikovala významný priestor pre zvýšenie efektívnosti výdavkov. Efektívnejšie výdavky by prinieslo najmä lepšie meranie výsledkov v oblasti hodnotenia, prioritizácie a prípravy investičných projektov, dofinancovanie údržby a opráv ciest I. triedy a znižovanie nákladov na prevádzku železničnej infraštruktúry. Realizuje sa výstavba chýbajúcich úsekov diaľnic a rýchlostných ciest a výstavba, obnova a údržba ciest I. triedy. Vo verejnej doprave bude pokračovať systematické zvyšovanie významu železničnej prepravy, ako aj zefektívnenie verejnej osobnej dopravy.

Lepšie fungovanie verejnej správy by mali priniesť viaceré opatrenia. V roku 2017 vstupuje do platnosti tzv. protischránkový zákon, ktorý by mal priniesť transparentnosť do obchodov medzi štátom a súkromným sektorom. So zámerom profesionalizácie a odpolitizovania štátnej služby bol prijatý zákon o štátnej službe. Rozšíria a spresnia sa povinnosti verejných obchodných spoločností zverejňovať obchodné zmluvy a vytvorí sa priestor pre zverejňovanie zmlúv samospráv na jednom mieste. V rámci reformy ESO bolo k januáru 2017 zriadených celkovo 50 klientskych centier a v otvorení ďalších sa bude pokračovať.

K zníženiu **administratívnej záťaže podnikateľského prostredia** prispievajú elektronizácia v oblasti platenia daní a vymáhania pohľadávok, ako aj optimalizácia pracovnej zdravotnej služby a služieb obchodného registra. Zmeny s pozitívnym vplyvom na podnikateľské prostredie boli prijaté aj v procese súdnej reštrukturalizácie a vymáhania pohľadávok (súdne exekúcie).

V **súdnictve** sa zavedú hromadné výberové konania pri obsadzovaní voľných miest sudcov na okresných súdoch a vytvoria sa komisie hodnotiace prácu sudcov. V roku 2017 rezort spravodlivosti plánuje vykonať audit výkonu súdnictva. Novela bankrotového zákona prináša dostupnejší osobný bankrot pre fyzické osoby v dlhovej pasci.

Implementácia záverov revízie výdavkov z roku 2016 zvýši **efektívnosť výdavkov na zdravotníctvo**. Od roku 2017 prechádzajú platby pre lôžkové zariadenia na systém úhrad za diagnostickú skupinu (DRG). Postupuje implementácia *eHealth*, ktorého plné fungovanie začne v roku 2018. Dobuduje sa sieť urgentných príjmov. Bude reorganizovaný systém pohotovostí a model kompetencií. Posilní sa transparentnosť a zavedú sa maximálne čakacie doby na ďalšie výkony aj v rámci ambulantnej starostlivosti.

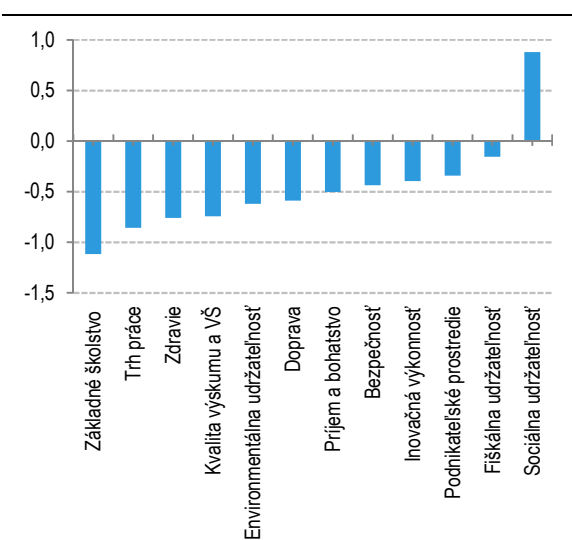
NPR vychádza zo špecifických odporúčaní Rady EÚ pre Slovensko z roku 2016 a hodnotenia ich plnenia Európskou komisiou z februára 2017. Financovanie opatrení NPR bude zabezpečené v rámci stanovených limitov výdavkov a počtu zamestnancov kapitol štátneho rozpočtu.

1 Identifikácia výziev slovenskej ekonomiky

Najväčšie výzvy z pohľadu zaostávania oproti zahraničiu predstavuje kvalita základného školstva, trh práce a kvalita zdravotnej starostlivosti¹. Oproti hodnoteniu v roku 2015 došlo k zlepšeniu najmä v oblasti trhu práce. Okrem príjmovej nerovnosti (sociálna udržateľnosť) dosahuje Slovensko vo všetkých ostatných sledovaných výsledkových ukazovateľoch podpriemerné hodnoty (Graf 1).

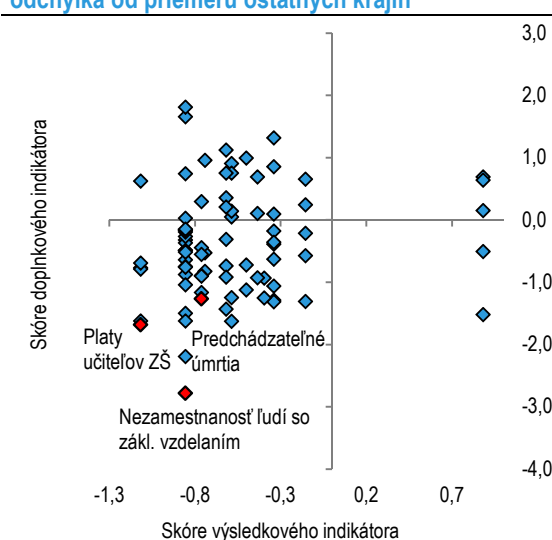
Výsledkové ukazovatele sú spárované s doplnkovými indikátormi (Graf 2), ktoré široko definovaný problém (napríklad trh práce) disagregujú na menšie, uchopiteľnejšie oblasti (napr. nezamestnanosť ľudí so základným vzdelaním alebo predchádzateľné úmrtia v kvalite zdravia²). Body v ľavom dolnom kvadrante tak obsahujú podpriemerné výsledkové a zároveň doplnkové ukazovatele. V ľavom hornom kvadrante sú oblasti, v ktorých dosahujeme podpriemerné výsledky, avšak s nadpriemernými vstupmi (napr. nízky počet citácií a vysoká miera absolventov doktorandského štúdia).

Graf 1: Sledované výsledkové ukazovatele, štandardná odchýlka od priemeru OECD a EÚ

Zdroj: IFP

Graf 2: „Disagregácia“ výsledkových ukazovateľov pomocou doplnkových indikátorov, štandardná odchýlka od priemeru ostatných krajín

Zdroj: IFP

Doplňujúce indikátory naznačujú, že hlavná výzva trhu práce je zamestnávanie UoZ so základným vzdelaním a v dlhodobej nezamestnanosti. Dlhodobá nezamestnanosť, a s ňou súvisiaca strata zručností, je ďalšou bariérou lepších výsledkov slovenského pracovného trhu. Z pohľadu vekového rozdelenia je situácia na trhu práce horšia najmä u starších (vo veku 55 až 64 rokov) a u žien. Podiel nezamestnanosti mladých na celkovej nezamestnanosti je nižší ako priemer krajín OECD, aj keď ich miera nezamestnanosti je vyššia ako priemer.

Slovensko zaostáva v počte predchádzateľných úmrtí, ktorým sa dalo zabrániť kvalitnou zdravotnou starostlivosťou, a Slováci zároveň prežijú takmer najmenej rokov zdravého života v EÚ. Aktualizovaný model, ktorý bol použitý v štúdiu o zdravotníctve³, naznačuje vysokú neefektívnosť vynakladaných zdrojov.

¹ Tieto priority boli identifikované v aktualizácii metodiky identifikácie priorít Slovenska (Lafférová, 2017).

² Predchádzateľné úmrtia sú súčasťou komplexnejšieho indikátora – odvrátiteľná úmrtnosť. Odvrátiteľná úmrtnosť sa člení na predchádzateľné úmrtia (uvedené vyššie) a liečiteľné úmrtia. Predchádzateľné úmrtia je možné odvrátiť zásahmi verejného zdravotníctva, ako aj ďalšími politikami, ktoré sa sústreďujú na širšie determinanty zdravia súvisiace so správaním, životným štýlom, socio-ekonomickým postavením a prostredím. Liečiteľné úmrtia sa často používajú ako ukazovateľ kvality zdravotnej starostlivosti, pretože zahŕňajú úmrtia, ktoré je možné odvrátiť včasným a adekvátnym zásahom zdravotnej starostlivosti a liečbou.

³ Filko, M. a kol. (2012). Málo zdravia za veľa peňazí: Analýza efektívnosti slovenského zdravotníctva, Ekonomická analýza 28, Inštitút finančnej politiky, Ministerstvo financií SR

Medzinárodne porovnateľné výsledky školstva pozorujeme iba na úrovni základných škôl testovaním 15-ročných študentov PISA, ktorých výsledky sa v roku 2015 výrazne prepadli. Vzdelávanie má výrazný vplyv aj na iné oblasti, napríklad na výsledky trhu práce a produktivitu práce. Vláda reaguje na tieto výzvy opatreniami, ktoré sú bližšie popísané vo vecne príslušných kapitolách NPR.

2 Plnenie opatrení Národného programu reforiem 2016

Odpočet plnenia úloh akčného plánu NPR je vecne usporiadaný podľa jednotlivých špecifických odporúčaní, ktoré boli schválené na júnovom zasadnutí Európskej rady a prijaté Radou EÚ v júli 2016.

1. Efektivita zdravotníctva a výber daní

Špecifické odporúčanie Rady: V roku 2016 dosiahnuť ročnú fiškálnu úpravu o 0,25 % HDP a v roku 2017 o 0,5 % HDP smerom k strednodobému rozpočtovému cieľu. Zvýšiť nákladovú efektívnosť v systéme zdravotnej starostlivosti. Prijaté opatrenia na zlepšenie daňovej disciplíny.

V roku 2016 bola ukončená revízia výdavkov v sektore zdravotníctva, ktorá identifikovala priestor pre zefektívnenie vo výške 174 až 363 mil. eur ročne. Nemocnice v pôsobnosti MZ SR boli požiadané o vypovedanie aktuálnych zmlúv a obstaranie nových dodávateľov v súlade s aktuálnymi trhovými cenami. Medzinárodné referencovanie cien sa po liekoch rozšírilo aj na zdravotné pomôcky a špecializovaný zdravotnícky materiál. Dlhodobo plánovaná elektronizácia (eHealth) ako aj zavedenie platieb za diagnostickú skupinu síce zaostávajú v tempe implementácie, no zostávajú hlavnými prioritami v zdravotníctve na najbližšie dva roky.

Nadalej sa darí zvyšovať efektívnosť výberu DPH a DPPO. Medzera dane z minerálneho oleja sa stabilizuje. V roku 2017 vstupujú do platnosti viaceré opatrenia zamerané na efektívnejšiu správu daní, najmä zavedenie inštitútu skráteného vyrubovacieho konania, úprava inštitútu predbežného opatrenia a ustanovenia o podávaní námietok zaujatosti.

Fiškálna politika

Výsledky a ciele rozpočtovej politiky sú špecifikované v Programe stability SR na roky 2017 až 2020.

V daňovej oblasti boli prijaté **opatrenia s celkovým pozitívnym vplyvom na výnos daňových príjmov** vo výške 317 mil. eur (0,4 % HDP) v roku 2017. V kontexte konsolidácie verejných financií boli prijaté opatrenia s dôrazom na minimalizáciu negatívneho vplyvu na ekonomický rast. Opatrenia sa týkajú odvetví s nedokonalou konkurenciou, zvyšovania nepriamych daní a zvyšovania daňovej spravodlivosti pri zdaňovaní príjmov z kapitálu a dividend. Ide najmä o predĺženie a zmeny v osobitnom odvode v regulovaných odvetviach, zmeny v osobitnom odvode finančných inštitúcií, zavedenie zrážkovej dane z dividend a zvýšenie spotrebnej dane z tabakových výrobkov. Zároveň boli prijaté opatrenia s pozitívnym vplyvom na podnikateľské prostredie, ako zníženie sadzby DPPO, zrušenie daňovej licencie (od roku 2018) a zvýšenie limitu paušálnych výdavkov pre SZČO.

Zdravotníctvo

Revízia výdavkov na zdravotníctvo v roku 2016 identifikovala potenciál pre **zvýšenie efektívnosti v objeme 174 až 363 mil. eur**. Konkrétne úsporné opatrenia na rok 2017 sú v objeme 174 mil. eur a budú použité na zdravotnú starostlivosť tak, aby efektívne prispeli k zníženiu úmrtnosti odvrátenej systémom zdravotnej starostlivosti.

Pokračujú procesy pre zlepšenie hospodárenia nemocníc v pôsobnosti MZ SR. V záujme zefektívnenia obstarávania energií a služieb, ale aj liekov a medicínskeho materiálu boli nemocnice požiadané o vypovedanie aktuálnych platných zmlúv. **Obstaranie nových dodávateľov má byť v súlade s aktuálnymi trhovými cenami** energií a priemernými trhovými cenami vybraných služieb a tovarov. V septembri 2016 bol nemocniciam poskytnutý cenník liekov, ktorý predstavuje maximálne hodnoty, za ktoré by sa mali jednotlivé položky nakupovať. Ak by všetky nemocnice nakupovali lieky na úrovni najnižších dosiahnutých cien, úspora by mohla dosiahnuť 6,5 mil. eur.

Medzinárodné referencovanie cien sa **rozšírilo aj na zdravotnícke pomôcky a špeciálny zdravotnícky materiál**. V júni 2016 vstúpili do platnosti ceny zdravotníckych pomôcok, ktoré boli prvýkrát vystavené medzinárodnému referencovaniu. Po zavedení referencovania zdravotných pomôcok v roku 2016 klesli ceny

535 zdravotných pomôcok (11,1 % všetkých pomôcok) v priemere o 21 % oproti roku 2015⁴. V roku 2016 boli po prvýkrát zreferencované ceny vybraných špeciálnych zdravotných materiálov (kardiostimulátorov, stentov a defibrilátorov používaných v kardioústavoch) na základe cien v Českej republike. Okruh referencovaných materiálov bol v októbri rozšírený na všetky materiály a vplyv referencovania odhaduje MZ SR na 35 mil. eur.

Dlhodobu sa realizuje viacero projektov, ktoré prispejú k vyššej efektívnosti a transparentnosti zdravotníctva:

- **Elektronizácia zdravotníctva a Elektronické služby zdravotníctva.** Od novembra 2015 prebieha testovanie systému v štyroch pilotných prevádzkach, v súčasnosti sa pripravujú právne a iné technické oblasti potrebné pre prípravu ďalších funkcionalít systému.
- **Zavedenie platieb za diagnostickú skupinu.** Od roku 2016 prebieha plný zber klinických a ekonomických dát podľa DRG štruktúry, ale bez dopadu na financovanie. MZ SR pripravilo metodiku výpočtu a stanovenia základných sadzieb, ktoré budú v strednodobom horizonte konvergovať na jednu sadzbu.
- **Redefinovanie typov nemocníc a starostlivosti.** MZ SR pripravilo vlastný návrh stratifikácie, ktorý bol zverejnený v rámci príloh čerpania EÚ fondov z Integrovaného regionálneho operačného programu (IROP) v prvej polovici novembra 2016. V priebehu roka 2017 sa následne upravujú personálne normatívy a materiálno-technické zabezpečenie, ako aj typológia nemocníc, aby sa zabezpečila objektivita nákladov a zlepšila alokačná efektívnosť využitia zdrojov.

Výber daní

Boj proti daňovým únikom ostáva kľúčovou prioritou slovenskej vlády. Odhadovaný dodatočný prínos zlepšenej úspešnosti výberu DPH v roku 2016 z titulu realizovaných opatrení na boj proti daňovým únikom predstavuje 1,04 mld. eur (1,3 % HDP) oproti roku 2012. Efektívna daňová sadzba DPPO v posledných rokoch rastie historickým tempom, čo je možné okrem procyklickosti tejto dane pripísať opatreniam najmä na DPH, ktoré sa pozitívne prejavujú aj vo výnose DPPO.

Okrem DPH sa úsilie sústreďuje aj na **spotrebné dane**, kde bolo prijatých viacero **opatrení na zníženie priestoru optimalizácie** spotrebnej dane z tabakových výrobkov, či všeobecného potierania daňových únikov na spotrebných daniach. Aktualizovaná daňová medzera na dani z minerálnych olejov ukazuje, že v posledných rokoch dochádza k ustáleniu vývoja daňovej medzery. Na rozdiel od DPH, medzera na spotrebnej dani z minerálnych olejov nie je tvorená len únikami, ale aj cezhraničnými nákupmi. Trend vývoja daňovej medzery je značne ovplyvnený aj vývojom výmenného kurzu voči najbližším krajinám.

S účinnosťou od roku 2017 boli prijaté viaceré opatrenia zamerané najmä na **efektívnejšiu správu daní**. Upravuje sa **inštitút predbežného opatrenia**, ktorý efektívne prispieva k plneniu budúcich povinností daňových subjektov. Správca dane bude môcť pružnejšie reagovať v prípade odôvodnenej obavy, že nesplatená alebo nevyrubená daň nebude v dobe jej splatnosti uhradená, alebo že bude nevyhnutelná. **Ustanovenie o podávaní námietok zaujatosti** sa upravuje tak, aby daňový subjekt podanú námietku zaujatosti riadne odôvodnil a uviedol, proti komu smeruje. Cieľom je predísť mareniu správy daní podávaním opakovaných, často neopodstatnených námietok. Najnovšie zmeny s účinnosťou od januára 2017 v **sankcionovaní neodôvodneného zníženia základu dane** cez nesprávnu metódu transferového oceňovania tiež zvýhodňujú tých daňovníkov, ktorí akceptujú rozhodnutie správcu dane o vyrubení rozdielu dane a nevyužijú možnosť podania odvolania. Zavádza sa nový **inštitút skráteného vyrubovacieho konania** (vyrubovací rozkaz) ako nový pružnejší spôsob vyrubenia dane. Vyrubovací rozkaz vydá správca dane, ak má pochybnosti o správnosti alebo pravdivosti podaného daňového priznania a daňový subjekt nereaguje na jeho výzvu na odstránenie týchto nedostatkov.

Posilnila sa elektronizácia zdaňovania nehnuteľností. Od roku 2017 sa zaviedlo predkladanie údajov o dani z nehnuteľností výhradne elektronicky prostredníctvom rozpočtového informačného systému pre samosprávu.

⁴ Porovnanie cien v júni 2016 a decembri 2015. Medzi decembrom 2015 a marcom 2016 (pred referencovaním) sa ceny pomôcok nezmenili, preto tento pokles možno pripísať referencovaniu.

V roku 2016 prebiehala prípravná fáza **tvorby centrálnej analytickej jednotky a dobudovania analytických kapacít finančnej správy**. MF SR pripravilo pilotnú štúdiu revízie výdavkov finančnej správy, ktorá identifikuje priestor na ďalšie zvyšovanie efektivity výberu daní, ciel a pokles administratívnych nákladov na vybrané euro.

2. Dlhodobá nezamestnanosť, zamestnanosť žien a vzdelávanie

Špecifické odporúčanie Rady: Zlepšiť aktivačné opatrenia pre dlhodobo nezamestnané osoby a iné znevýhodnené skupiny, vrátane individualizovaných služieb a cielenej odbornej prípravy. Uľahčiť zamestnávanie žien, a to najmä rozšírením poskytovania cenovo dostupnej a kvalitnej starostlivosti o deti. Zlepšiť výsledky v oblasti vzdelávania zvyšovaním atraktívnosti učiteľského povolania a posilňovaním účasti rómskych detí od raného detstva v hlavnom prúde vzdelávania.

Reforma služieb zamestnanosti pokračuje ďalším zefektívňovaním činností úradov práce a školením ich zamestnancov. Implementovali sa viaceré zmeny v nástrojoch APTP na podporu znevýhodnených skupín UoZ na trhu práce. Vytvoril sa legislatívny rámec pre činnosť zariadení starostlivosti o deti do troch rokov a nastavujú sa podmienky pre ich finančnú podporu. Od januára 2016 sa zvýšila suma príspevku na starostlivosť o dieťa a zvyšuje sa suma materského a rodičovského príspevku.

Platy pedagogických zamestnancov rástli od roku 2013, v januári 2016 sa zvýšili o 4 % a od septembra 2016 o dodatočných 6 %. Rozšírili sa kapacity materských škôl.

Služby zamestnanosti

Pilotná štúdia **revízie výdavkov na služby zamestnanosti** z októbra 2016 identifikuje priestor na zlepšenie prevádzkovej efektívnosti úradov práce a možnosti realokácie zdrojov na nástroje APTP a prevádzku s cieľom zvýšenia zamestnateľnosti dlhodobo nezamestnaných UoZ⁵.

Skvalitňovanie **služieb zamestnanosti** pokračovalo školením zamestnancov na úradoch práce. Na základe vyhodnocovania efektívnosti činností úradov práce pokračujú presuny zamestnancov na frekventovanejšie a náročnejšie činnosti. V novembri 2016 MPSVR SR prijalo **akčný plán**⁶, podľa ktorého sa zavedie viacero foriem podpory integrácie dlhodobo nezamestnaných na trhu práce, najmä **individualizované poradenstvo vrátane profilácie UoZ, či vzdelávacie a rekvalifikačné programy**.

Implementovali sa viaceré zmeny v nástrojoch APTP zameraných na **znevýhodnené skupiny UoZ** na trhu práce. Spustili sa projekty na podporu tvorby pracovných miest pre **nizkokvalifikovaných a dlhodobo nezamestnaných**, a takisto **UoZ starších ako 50 rokov. Absolventská prax** sa rozšírila na širšiu skupinu mladých UoZ a zaviedla sa v nej mentorovaná prax s vytvorením pracovného miesta u zamestnávateľov. Zmeny v nastavení v príspevkoch **podpory mobility za prácou** sflexibilnili podmienky na ich čerpanie.

Zosúladenie pracovného a rodinného života

V januári 2017 parlament schválil legislatívu (tzv. jasličkový zákon), ktorá s účinnosťou od marca 2017 implementuje legislatívny rámec pre činnosť **zariadení starostlivosti o deti do troch rokov**. Doteraz bola ich činnosť regulovaná voľnou živnosťou. Zavádzajú sa kritériá pre kvalifikačné predpoklady zamestnancov, personálne štandardy, rozsah a spôsob poskytovania činností, kontrolnú činnosť a registráciu poskytovateľov týchto služieb. Za účelom rozvoja starostlivosti o deti do troch rokov sa pripravujú podmienky finančnej podpory pre čerpanie finančných zdrojov v programovom období na roky 2014 – 2020.

Na podporu zamestnanosti matiek s deťmi sa od januára 2016 zvýšila maximálna **suma príspevku na starostlivosť o dieťa** z 230 eur na 280 eur na pokrytie nákladov rodičov na služby starostlivosti o dieťa. Znížila sa tiež administratívna náročnosť pri jeho poskytovaní.

⁵ Spoločná štúdia MF SR a MPSVR SR: [Veľa práce na úradoch práce: Efektívnosť a účinnosť služieb zamestnanosti](#).

⁶ [Akčný plán na posilnenie integrácie dlhodobo nezamestnaných na trh práce v SR](#).

Peňažné dávky pri rodičovskej starostlivosti

Po náraste v roku 2016 sa od mája 2017 opäť zvyšuje **materské** zo 70 % denného vymeriavacieho základu na 75 %. Osoba zarábajúca priemernú mzdu s nárokom na materské tak dosiahne takmer úplnú náhradu predošlého čistého príjmu. Maximálne materské sa od mája 2017 zvýši z 1 260 eur na 1 350 eur mesačne. Od mája sa zvyšuje aj **rodičovský príspevok** zo súčasných 203,20 eur na 213,20 eur. Vplyv zvýšenia rodičovského príspevku a materského bude v roku 2018 predstavovať 29,9 mil. eur.

Sociálna inklúzia

V rámci **sociálnej pomoci zdravotne ťažko postihnutým** sa od roku 2017 bude poskytovať zvýšený peňažný príspevok na opatrovanie. V roku 2017 rozpočet predpokladá na tento účel dodatočné výdavky vo výške 29,5 mil. eur.

Pokračuje **podpora terénnej sociálnej práce a sociálnych služieb** (komunitné centrá, nízkoprahové denné centrá a nízkoprahové sociálne služby pre deti a rodinu)⁷. Projekty sa zameriavajú na zlepšenie sociálnej situácie osôb už zasiahnutých alebo ohrozených sociálnym vylúčením, vrátane ľudí žijúcich v MRK, prostredníctvom preventívnych aktivít, pomoci pri príprave na školské vyučovanie, poskytovania sociálneho poradenstva a lepšieho prístupu k zamestnanosti, či zdravotnej starostlivosti. Finančná alokácia na obdobie realizácie od októbra 2015 do septembra 2019 predstavuje 29,3 mil. eur pre prvý a 20,9 mil. eur pre druhý projekt.

Inklúziu obyvateľov z MRK podporia viaceré projekty financované z EÚ zdrojov. Zamerajú sa na podporu rozvoja materských škôl, komunitných centier, terénnej sociálnej práce a prístupu k pitnej vode. Celková finančná alokácia výziev vyhlásených v roku 2016 dosiahla 121,4 mil. eur. Do marca 2017 boli zatiaľ schválené projekty zamerané na výstavbu a rekonštrukciu materských škôl (36 projektov v sume 14,5 mil. eur) a komunitných centier (7 projektov v sume 1,1 mil. eur). Pri riešení problémov sociálnej inklúzie pomáhajú aj opatrenia zamerané na podporu regionálneho rozvoja a vzniku pracovných príležitostí v regiónoch s vyšším podielom MRK.

Vzdelávanie

Platy pedagogických a odborných zamestnancov v regionálnom školstve a vysokom školstve sa v januári 2016 **zvýšili o 4 %** a od septembra 2016 sa **zvýšili o ďalších 6 %**. V rámci zvyšovania platov sa do budúcnosti predpokladá podpora rýchlejšieho rastu platov začínajúcich učiteľov, aby sa zvýšila atraktivnosť učiteľskej profesie pre najtalentovanejších mladých ľudí.

V priebehu roka 2015 bolo obciam a mestám poskytnutých 14,5 mil. eur na **rozšírenie kapacít materských škôl**. Bolo podporených 185 žiadateľov, ku koncu roka 2016 bolo vytvorených 125 nových tried (cieľ 227 tried do roku 2018) a 13 tried bolo udržaných v prevádzke (cieľ 22 tried). Umožní sa tak postupné prijatie približne 5 tisíc novoprijatých detí a vytvorenie zhruba 460 pracovných miest pre učiteľov.

3. Efektívnosť a transparentnosť verejnej správy, podnikateľské prostredie

Špecifické odporúčanie Rady: Skonsolidovať spôsob riadenia, posilniť prechod od súťaží orientovaných výlučne na cenu k obstarávaniu na základe kvality a zlepšiť stíhanie nezákonných praktík pri verejnom obstarávaní. Zlepšiť transparentnosť, kvalitu a účinnosť riadenia ľudských zdrojov vo verejnej správe – najmä prijatím nového zákona o štátnej službe –, ako aj účinnosť súdneho systému. Prijat' komplexný plán na odstránenie administratívnych a regulačných prekážok pre podnikateľský sektor.

Pre zvýšenie transparentnosti vo verejnom obstarávaní bol s účinnosťou od februára 2017 schválený tzv. protišchránkový zákon. Od júna 2017 nadobudne účinnosť novela zákona o štátnej službe pre efektívne a transparentné riadenie ľudských zdrojov. Novela bankrotového zákona prináša dostupnejší osobný bankrot

⁷ Projekty: Terénna sociálna práca v obciach I. a Podpora vybraných sociálnych služieb krízovej intervencie na komunitnej úrovni.

pre fyzické osoby. Zmeny s pozitívnym vplyvom aj na podnikateľské prostredie boli prijaté v procese súdnej reštrukturalizácie a vymáhání pohľadávok (súdne exekúcie).

Verejné obstarávanie

Parlamentom schválený zákon o registri partnerov verejného sektora (tzv. **protischránkový zákon**) zavádza od februára 2017 pre firmy povinnosť zverejniť vlastnícku štruktúru až na úroveň konečného užívateľa výhod pri obchodoch so štátom.

Riadenie ľudských zdrojov

Parlament vo februári 2017 schválil novelu **zákona o štátnej službe** s účinnosťou od júna 2017. Nová legislatíva sa zameriava na zvýšenie transparentnosti a efektívnosti pri prijímaní štátnych zamestnancov, zvýšenie stability štátnozamestnaneckých miest ich odpolitizovaním, či hodnotenie výkonnosti a odmeňovanie v štátnej službe. Zriaďuje sa tiež centrálny informačný systém štátnej služby pre lepšie plánovanie a riadenie ľudských zdrojov.

Súdnictvo

Novela zákona o konkurze a reštrukturalizácii (tzv. bankrotový zákon) znižuje od marca 2017 náklady spojené so začatím konania o **osobnom bankrote**. Nová legislatíva zvyšuje dostupnosť nástroja na vymáhanie sa z dlhovej pasce aj pre fyzické osoby bez príjmu a majetku, vrátane ochrany pred úplnou stratou bývania. Zároveň nijako neznižuje uspokojenie oprávnených nárokov veriteľov. Dlužníkom bude poskytovaná právna pomoc Centra právnej pomoci.

V novembri 2016 parlament schválil zmeny v **exekučnom konaní**, ktoré umožnia zrýchliť procesy vo vymáhaní pohľadávok. Novelou Exekučného poriadku sa zavádza náhodný výber exekútora za účelom posilnenia jeho nezávislosti v exekučnom konaní, paušálne odmeňovanie exekútorov, posilní sa význam elektronickej komunikácie a centrálného registra exekúcií pre transparentnosť exekučného konania. Zmeny by mali tiež odbremeniť súdy od prebytočných výkonov v tejto oblasti, keďže jednou z kľúčových zmien novej právnej úpravy je aj zriadenie jediného **exekučného súdu** na Slovensku. Nové pracovisko zabezpečí úzku špecializáciu sudcov a ostatných zamestnancov súdu na vybavovanie exekučných vecí, a tým aj kvalifikované a rýchle rozhodovanie.

Podnikateľské prostredie

Zmeny v **procese súdnej reštrukturalizácie** (novela zákona o konkurze a reštrukturalizácii) budú mať pozitívny vplyv aj na podnikateľské prostredie pri definovaní vzťahov medzi dlužníkmi a veriteľmi. Novela tzv. bankrotového zákona od marca 2017 v praxi ruší možnosť odpustenia viac ako polovice dlhov a upravuje splatnosť zvyšku dlhu do piatich rokov v procese reštrukturalizácie firiem, pokiaľ by nešlo o dobrovoľný súhlas veriteľov.

Pre zjednodušenie administratívy platenia daní sa od januára 2016 uplatňuje **obojsmerná elektronická komunikácia** vo vzťahu k podnikateľským subjektom v oblasti správy spotrebných daní.

Informatizácia verejnej správy

V rámci projektu *Hodnota za peniaze* prebehla v roku 2016 **revízia výdavkov v oblasti informatizácie** verejnej správy. Záverečná správa identifikovala priame úspory vo výške približne 5 až 9 % IT výdavkov na rok 2017 (22 až 40 mil. eur ročne) zavedením centralizácie podporných služieb ako sú telekomunikácie a konektivita, licencie produktov Microsoft a efektívnejšie využívanie vládneho cloudu.

V roku 2016 prešli kompetencie pre oblasť informatizácie spoločnosti z MF SR na novo zriadený Úrad podpredsedu vlády SR pre investície a informatizáciu (ÚPPVII). Vláda v septembri 2016 schválila Národnú koncepciu informatizácie verejnej správy (NKIVS), kľúčový dokument stanovujúci centrálnu architektúru a centrálné komponenty architektúry integrovaného informačného systému verejnej správy, ako aj pravidlá pre tvorbu informačných systémov. Vo februári 2017 boli Radou vlády pre digitalizáciu verejnej správy a jednotný digitálny trh schválené štyri z desiatich strategických priorít NKIVS v samostatných riadiacich dokumentoch

– *Vládny cloud, Manažment údajov, Multikanálový prístup a Integrácia a orchestrácia*⁸. Ostatné priority témy NKIVS budú rozpracované v priebehu roku 2017.

Aktuálne je v prevádzke 1 693 **integrovaných obslužných miest** (1010 v pôsobnosti miest a obcí, 603 Slovenskej pošty, 80 MV SR), ktoré poskytujú e-služby verejnej správy sprístupnené na Ústrednom portáli verejnej správy asistovaným spôsobom občanom a podnikateľom.

Pokrok v iných oblastiach

Sociálne poistenie a starobné dôchodkové sporenie

Pokračuje implementácia **dôchodkovej reformy** z roku 2012, ktorá naviazala dôchodkový vek na rast očakávanej dĺžky života. Po prvýkrát sa automaticky predĺžil o 76 dní v roku 2017. Aj po zohľadnení vyššej jednorazovej valorizácie v roku 2017 reforma pomáha tmiť rast výdavkov na dôchodky, ktoré by bez reformy boli kumulatívne vyššie o 275 mil. eur.

V decembri 2016 vláda schválila návrh zákona s účinnosťou od februára 2018, ktorý má umožniť **programový výber a dočasný dôchodok v druhom dôchodkovom pilieri** pre širší okruh sporiteľov. Jednorázový výber nasparených peňazí (v prípade programového výberu) pri odchode do dôchodku bude dostupný pre sporiteľov, ktorí budú mať vyšší dôchodok⁹ ako je priemerný dôchodok priznaný po roku 2003¹⁰.

Doprava

V roku 2016 prebehla v rámci projektu *Hodnota za peniaze* **revízia výdavkov na dopravu**. Na základe záverov revízie MF SR počas roka 2017 vykoná ekonomické zhodnotenie pripravovaných investičných projektov v dopravnom sektore s celkovými odhadovanými nákladmi 7,5 mld. eur.

Hlavnou prioritou výstavby dopravnej infraštruktúry¹¹ je stále **dokončenie diaľnice D1 z Bratislavy do Košíc**. V roku 2016 bola v rámci D1 rozbehnutá výstavba úseku Budimír – Bidovce (14,4 km), prebehla súťaž na obchvat Prešova a posledným úsekom, kde sa ešte nesúťažilo, ostáva úsek Turany – Hubová. Začalo sa aj s výstavbou úseku D3 Čadca, Bukov – Svrčinovec (5,7 km) a oficiálne sa rozbehol aj obchvat BA – D4/R7 (58,7 km). K februáru 2017 je teda vo výstavbe takmer 143 km diaľnic a rýchlostných ciest, z toho približne 17 km tunelov a vyše 20 km mostných objektov. V októbri 2016 bol na R2 dokončený 9,6 km dlhý obchvat Bánoviec nad Bebravou v polovičnom profile.

Pokračujú investície do modernizácie železničných koridorov, nákupu nových a obnovy existujúcich vlakových súprav. Z hlavných **koridorových stavieb v železničnej infraštruktúre** sú rozostavané tri. Pri Trenčíne je to takmer 12 km dlhý úsek Zlatovce – Trenčianska Teplá. Tento rok začala výstavba chýbajúceho nezmodernizovaného úseku na trase Bratislava – Žilina: Púchov – Považská Teplá (16 km). Vo výstavbe sa pokračuje aj na poslednom úseku pred Žilinou Považská Teplá – Žilina (22,7 km).

V januári 2017 schválila vláda SR **Strategický plán rozvoja dopravy SR do roku 2030** (druhá fáza *MASTER* plánu). Nastavuje strategické priority, teda opatrenia (napr. dobudovanie konkrétnej cestnej osi, modernizácia konkrétnych tratí, zmena organizácie v niektorých oblastiach), ktoré sú ohodnotené a prioritizované z pohľadu ich potenciálneho prínosu a ekonomickej efektivity. Pri výstavbe diaľnic napr. v rámci hodnotenia uvádza úseky diaľnic s potenciálom prehodnotenia ich šírkového usporiadania a teda úspornejšej výstavby.

Pri tvorbe a hodnotení opatrení sa využili aj prvé výstupy **Dopravného modelu SR**. Po jeho plnom sfunkčnení v budúcnosti by sa postupne mal stať jedným zo základných nástrojov pre tvorbu a hodnotenie dopravnej politiky a jej dopadov a dopomôcť k hodnoteniu pripravovaných a plánovaných projektov dopravnej

⁸ [Strategické priority NKIVS](#).

⁹ Súčet všetkých dôchodkov (starobného, predčasného starobného, vdovského, vdoveckého, invalidného z prvého piliera, doživotného starobného, doživotného predčasného starobného z druhého piliera, výsluhového alebo obdobného dôchodku zo zahraničia).

¹⁰ Priemerná suma dôchodkov z prvého piliera priznaných po roku 2003, ktoré nie sú vyplácané v súbehu s iným dôchodkom a sú započítané v plnej výške (nekrátené kvôli účasti v druhom pilieri).

¹¹ Podľa stratégie MDV SR.

infraštruktúry. Mal by byť schopný určiť zaťaženie dopravnej siete, charakteristiky prepravného prúdu, porovnávať rôzne scenáre zmien v doprave a iné.

V spolupráci s MF SR a JASPERS¹² prebieha **tvorba jednotnej štandardizovanej metodiky CBA pre investičné projekty** s konzistentnými a validovanými predpokladmi.

Znižovanie regionálnych rozdielov

V priebehu roku 2016 boli schválené **akčné plány pre 12 najmenej rozvinutých okresov**¹³. Obsahujú zoznam konkrétnych projektových zámerov v oblastiach podpory podnikania a investorov, rozvoja ľudských zdrojov a skvalitňovania lokálnej infraštruktúry s predpokladanou celkovou finančnou alokáciou 50,3 mil. eur. Regionálny príspevok bol v roku 2016 poskytnutý na rekonštrukciu základných škôl, rozvoj infraštruktúry, pilotné projekty sociálneho bývania a činnosť rozvojových center vo výške 1,7 mil. eur. Kompetencie v regionálnom rozvoji, vrátane podpory najmenej rozvinutých okresov, sa od januára 2017 pre lepšiu koordináciu rezortov presunuli z MDV SR na Úrad vlády SR.

Od decembra 2015 platí **odvodová úľava pri zamestnávaní osôb s trvalým pobytom v najmenej rozvinutých okresoch** a zároveň sa rozšírila cieľová skupina nezamestnaných. Rozšírenie odvodovej úľavy sa týka novej skupiny zamestnancov, ktorí boli evidovaní ako nezamestnaní nepretržite najmenej 6 mesiacov, a ich príjem nepresahuje 67 % priemernej mzdy spred dvoch rokov (591,61 eur v roku 2017). Zamestnávateľ bude za takýchto zamestnancov platiť poistné len na úrazové poistenie a garančné poistenie najviac 12 kalendárnych mesiacov.

Zároveň sa úpravou pravidiel pre poskytovanie investičnej pomoci zaviedli aj menej striktné podmienky pre **čerpanie investičnej pomoci v najmenej rozvinutých okresoch pre oblasť priemyselnej výroby**. Zatiaľ čo štandardne sa investičná pomoc poskytuje iba projektom s minimálnou investíciou na obstaranie majetku v hodnote najmenej 3 mil. eur až 10 mil. eur (v závislosti od lokality), v prípade najmenej rozvinutých okresov sa táto hranica znižuje na 200 tis. eur. V prípade malých a stredných podnikov pôsobiacich v najmenej rozvinutých okresoch sa uvedená hranica znižuje až na úroveň 100 tis. eur.

Verejná správa – Reforma ESO

V rámci reformy ESO bolo k januáru 2017 zriadených celkovo 50 **klientskych centier** a v ich zriaďovaní sa plánuje ďalej pokračovať. Otváranie klientskych centier bolo zahájené v roku 2013. V legislatívnom procese dochádza z titulu reformy ESO k aktualizácii doložiek vybraných vplyvov o doložku *Vplyvy služieb verejnej správy na občana* a *Vplyvy na procesy služieb vo verejnej správe*.

Podpora inovácií

Od roku 2015 zavedený **odpočet výdavkov na výskum a vývoj** má formou daňového zvýhodnenia podporiť investície podnikateľského sektora do výskumu a vývoja. V zdaňovacom období 2015 si tzv. super odpočet uplatnilo 85 subjektov v objeme 9,2 mil. eur, negatívny fiškálny vplyv tak predstavuje 2 mil. eur. Tieto subjekty zaplatili daň v objeme 63,3 mil. eur (2,2 % celkového výnosu DPPO). Daňová úľava nemala zásadný motivujúci účinok pre nové a malé firmy. Využili ju najmä na trhu dlhodobo úspešné a etablované firmy. Približne 60 % objemu si uplatnili veľké firmy s počtom 250 a viac zamestnancov. Malé a stredné firmy tvorili na uvedenej úľave iba 40 %.

Obzretnejšie poskytovanie úverov domácnostiam

Zadlženosť slovenských domácností rastie nepretržite od roku 2003, pričom od roku 2010 dosahuje navyšší rast v krajinách EÚ. Dlhotrvajúci rast úverov poskytnutých domácnostiam je podporovaný stále nízkymi

¹² JASPERS je partner Európskej komisie a Európskej investičnej banky, asistuje krajinám s cieľom zvýšiť kvalitu investícií, ktoré sú financované cez EÚ fondy.

¹³ Kritérium pre najmenej rozvinutý okres predstavuje miera evidovanej nezamestnanosti, ktorá aspoň v 9 z predchádzajúcich 12 štvrtrokov presahovala 1,6 násobok priemernej miery evidovanej nezamestnanosti na Slovensku (zákon č. 336/2015 Z. z. o podpore najmenej rozvinutých okresov s účinnosťou od decembra 2015).

úrokovými sadzbami. Celková miera zadĺženia domácností v pomere k HDP a k disponibilným príjmom domácností však zostáva výrazne pod priemerom krajín EÚ¹⁴.

Na **posilnenie obozretného poskytovania úverov** zaviedli MF SR a NBS viaceré opatrenia. Upravili sa podmienky na poskytovanie úverov na bývanie¹⁵ a spotrebiteľské úvery¹⁶. Zmeny sa týkajú určovania ukazovateľa schopnosti klienta splácať úver so zohľadnením potenciálneho nárastu úrokových sadzieb, či overovania jeho príjmov. Pre spotrebiteľské úvery sa zaviedli limity pre maximálnu splatnosť a poskytovať ich môžu len subjekty s licenciou. Opatrením NBS sa zároveň od januára 2017 obmedzuje bankám poskytovanie úverov na bývanie nad 90 % hodnoty nehnuteľnosti a s lehotou splatnosti nad 30 rokov.

¹⁴ Kým priemerná miera zadĺženosti v pomere k HDP dosahuje v EÚ 63,4 %, na Slovensku je to len 34,7 %. Pomer úverov domácností k ich disponibilným príjmom dosahuje v krajinách EÚ v priemere 100 %, na Slovensku predstavuje tento pomer 57,5 %.

¹⁵ Novela zákona č. 90/2016 Z. z. o úveroch na bývanie a o zmene a doplnení niektorých zákonov v znení zákona č.299/2016 Z. z. a Opatrenie NBS č. 10/2016 z decembra 2016 s účinnosťou od januára 2017.

¹⁶ Novela zákona č. 129/2010 Z. z. o spotrebiteľských úveroch a o iných úveroch a pôžičkách pre spotrebiteľov s účinnosťou od marca 2016.

3 Makroekonomický rámec a strednodobá prognóza

Makroekonomickú a fiškálnu stabilitu považuje vláda SR za základný predpoklad zdravého vývoja ekonomiky a rastu kvality života. Nasledujúca kapitola obsahuje základný makroekonomický výhľad.

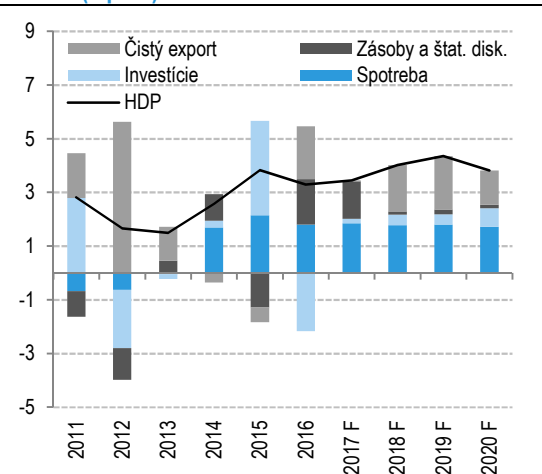
Rast ľahala spotreba domácností a čistý export

Slovenská ekonomika vlani vzrástla o 3,3 %. Hlavným motorom rastu bola spotreba domácností a po dvoch rokoch aj čistý export. Zvoľnenie rastu oproti predošlému roku odráža najmä nižšie čerpanie EÚ fondov v novom programovom období. Výsledkom je 9-percentný pokles investícií v celej ekonomike. Pozitívom je rast spotreby domácností, ktorý bol vďaka výbornej kondícii trhu práce a klesajúcim cenám najvyšší od roku 2008. Export nezopakoval veľmi silný rast z roku 2015, keď ani rekordná výroba v automobilovom sektore nedokázala vykompenzovať spomalenie v krajinách V3.

Trh práce v roku 2016 zaznamenal jeden z najlepších rokov. Zvýšenie počtu pracujúcich o 54 tisíc¹⁷ viedlo k poklesu miery nezamestnanosti (podľa metodiky VZPS) na úroveň 9,6 %. Ide o vyrovnanie rekordného roku 2008. Pracovné miesta sa tvorili rovnomerne vo všetkých sektoroch domácej ekonomiky. Rekordne rástol počet cudzincov pracujúcich na Slovensku (nárast o 8 tisíc), ktorí obsadili 15 % všetkých nových pracovných miest. Nominálne mzdy sa zvýšili o 3,3 %. Reálne mzdy vďaka deflačnému vývoju rástli ešte rýchlejšie, a to tempom 3,8 %. Tretí rok po sebe výrazne predbiehajú rast produktivity práce.

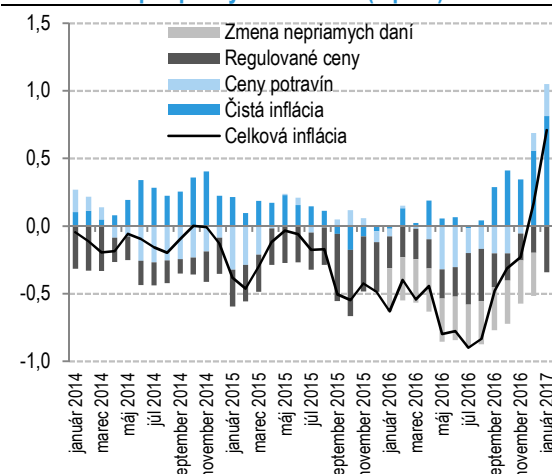
Inflácia dosiahla v roku 2016 svoje dno. Celoročne sa pokles cien prehĺbil na 0,5 %. Zapríčinený bol predovšetkým mimoriadne nízkymi cenami potravín a pomalým rastom cien obchodovateľných tovarov. Koncom roka sa inflácia dostala od kladných čísel najmä pre nárast cien potravín a pohonných hmôt, ktoré reagovali na rastúcu cenu ropy. Zrýchľil aj rast cien služieb, kým ceny obchodovateľných tovarov stagnovali. Zrýchľovanie inflácie pokračovalo aj na začiatku roka 2017.

Graf 3: Príspevky k rastu HDP na Slovensku, 2012 – 2020 (v p. b.)

Zdroj: ŠÚ SR, MF SR

Graf 4: Štruktúra spotrebiteľskej inflácie – medziročné príspevky zložiek CPI (v p. b.)

Zdroj: ŠÚ SR

Postupné zrýchlenie rastu slovenskej ekonomiky v nasledujúcich rokoch

V roku 2017 si ekonomika zopakuje rast o 3,3 %. Štruktúra rastu bude vyvážená, ekonomiku potiahne tak domáci, ako aj zahraničný dopyt. Oživenie inflácie mierne príbrzdí reálny rast príjmov domácností a tým aj ich spotrebné výdavky. Rastúce investície potiahne verejný sektor, automobilový priemysel a výstavba D4/R7. Zotavenie súkromných investícií bude naproti tomu len veľmi pozvoľné. Exportná aktivita zrýchli a prevýši dynamiku zahraničného dopytu. Nárast dovozne náročných investícií spojených s výstavbou novej automobilky sa podpíše pod zrýchlenie importov, čo v medziročnom porovnaní zníži príspevok čistého exportu k rastu HDP. V rokoch 2018 a 2019 ekonomika vďaka novým produkčným kapacitám zrýchli na 4 %,

¹⁷ Podľa konceptu národných účtov (ESA).

resp. 4,3 %. Na konci strednodobého horizontu ekonomický rast zvoľní smerom k dlhodobému potenciálu ekonomiky na 3,8 %.

Zamestnanosť vzrastie v tomto roku o 1,8 %. V ekonomike tak pribudne vyše 42 tisíc pracovných miest, z toho 26 tisíc v sektore trhových služieb. Pozitívny vývoj na trhu práce zníži mieru nezamestnanosti na úroveň 8,4 %. Aj v nasledujúcich rokoch sa očakáva svižný rast zamestnanosti, ku ktorému prispievajú všetky sektory hospodárstva. Miera nezamestnanosti tak bude na konci strednodobého horizontu atakovať hranicu 6 %.

Inflácia sa v roku 2017 vymaní z negatívnych čísel, keď ceny narastú v priemere o 1,1 %. K tomuto vývoju prispeje najviac čistá inflácia. Vyššia cena ropy sa premietne do cien pohonných látok a sekundárne aj do cien potravín a služieb. Regulované ceny budú mať na infláciu stále mierne tlmiaci vplyv. V nasledujúcich rokoch bude pokračovať akcelerácia dopytovej inflácie. Ceny trhových služieb budú rásť zo všetkých položiek inflácie najrýchlejšie, v ekonomike sa obnoví väzba rastu miezd a cien. Na základe vývoja future kontraktov energetických komodít sa však očakávajú aj vyššie ceny energií, predovšetkým plynu a tepla. Inflácia dosiahne hranicu 2 % koncom roka 2019 a v súlade s predpokladmi o konvergencii slovenskej ekonomiky by mala na konci horizontu prognózy ešte mierne zrýchliť.

4 Plánované opatrenia v štrukturálnych témach

Táto kapitola popisuje opatrenia, ktoré sa vláda SR zaväzuje plniť v nasledujúcom období. Opatrenia sa týkajú oblastí ekonomiky, sociálnej agendy a verejnej správy. Nasledujúca tabuľka zhrňa najdôležitejšie z plánovaných opatrení, ktoré reagujú na jednotlivé špecifické odporúčania Rady (CSR).

Najdôležitejšie plánované opatrenia NPR v štruktúre podľa CSR

CSR	Názov úlohy	Termín	Gestor
1	Implementácia <i>eHealth</i>	1.1.2018	MZ SR
1	DRG – úplná konvergencia základných sadzieb	31.12.2022	MZ SR
1	Analytické kapacity finančnej správy	31.12.2017	FS SR
1	Ročné zúčtovanie sociálnych odvodov	31.12.2018	MPSVR SR
1	Implementácia výsledkov revízie výdavkov na zdravotníctvo	31.12.2017	MZ SR
1	Implementácia výsledkov revízie výdavkov na dopravu	31.12.2017	MDV SR
1	Implementácia výsledkov revízie výdavkov na informatizáciu (IT)	31.12.2017	ÚPPVII
2	Reforma služieb zamestnanosti a APTP	31.12.2017	MPSVR SR
2	Rozšírenie kapacít materských škôl a rozvoj služieb starostlivosti o deti do troch rokov	31.12.2017	MPSVR SR, MŠVVŠ SR, MPRV SR
2	Integrácia marginalizovaných rómskych komunit (vzdelávanie, trh práce a sociálna inklúzia)	31.12.2017	MPSVR SR, MŠVVŠ SR, MV SR, ÚSVRK
2	Zmeny financovania v regionálnom školstve a jeho racionalizácia	31.12.2017	MŠVVŠ SR
2	Vyššia kvalita a lepšia podpora učiteľov	31.12.2017	MŠVVŠ SR
2	Zvýšenie podielu grantového financovania VŠ	31.12.2018	MŠVVŠ SR
2	Reforma akreditačnej komisie a procesu akreditácie	31.12.2017	MŠVVŠ SR
3	Elektronizácia verejnej správy	31.12.2017	ÚPPVII, MS SR, MF SR, MDV SR
	Podpora výskumu a inovácií		MF SR
	Transformácia Slovenskej akadémie vied (SAV)	31.12.2017	MŠVVŠ SR
	Zefektívnenie verejnej osobnej dopravy	31.12.2018	MDV SR
	Výstavba diaľnic a rýchlостných ciest, modernizácia ciest I. triedy a železničných koridorov	31.12.2020	MDV SR

4.1 Fiškálna politika a verejné financie

S cieľom nájsť ústavnú väčšinu iniciovala vláda v roku 2016 širokú odbornú a politickú diskusiu o reforme ústavného zákona o rozpočtovej zodpovednosti. Nástrojom pre dosiahnutie vyrovnaného rozpočtu ako aj pre zvýšenie hodnoty za peniaze je hodnotenie efektívnosti verejných výdavkov. Výsledky revízie výdavkov v rezortoch práce a sociálnych vecí, školstva a životného prostredia budú súčasťou rozpočtu na roky 2018 až 2020.

Na boj proti daňovým únikom a zlepšenie výberu daní zavedie finančná správa interné posudzovanie spoľahlivosti daňových subjektov. Pre zefektívnenie vymáhania daňových nedoplatkov sa zavedie systém posudzovania rizikovosti daňových dlžníkov. Analytické kapacity finančnej správy sa posilnia vybudovaním centrálnej analytickej jednotky. Implementuje sa ročné zúčtovanie sociálneho poistenia.

Výsledkové indikátory pre fiškálnu politiku a verejné financie

		2008	2009	2010	2011	2012	2013	2014	2015	2016	Cieľ 2020
Ukazovateľ dlhodobej udržateľnosti (GAP)¹⁸ (% HDP)	SK	-	9,5	9,2	7	4	1,9	1,4	1,4	-	0
	EÚ	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Efektívnosť výberu DPH (% HDP)	SK	62,3	55,5	54,3	54,3	49,8	54,7	57,2	58,1	-	-
	EÚ	69,7	64,3	65,3	65,9	66,0	66,3	67,7	67,4	-	-
Medzera DPH (% potenciálneho výnosu)	SK	31,3	34,9	35,6	38,2	41,0	37,0	33,1	31,4	28,6	-
	EÚ	-	-	13,5	14,4	15,0	14,8	14,0	-	-	-

Základným cieľom rozpočtovej politiky je zabezpečenie efektívnych a dlhodobo udržateľných verejných financií podporujúcich udržateľný hospodársky rozvoj a zvyšovanie kvality života v kontexte starnutia obyvateľstva a pri zohľadnení podmienených záväzkov. Tento cieľ je zakotvený aj v ústavnom zákone o rozpočtovej zodpovednosti a ovplyvňuje tým pravidelnú aktualizáciu stratégie riadenia verejných financií.

Rozpočtový rámec SR bol za rok 2015 pozitívne hodnotený v oblasti **fiškálnych pravidiel** a priestor na ďalšie zlepšenie identifikuje Európska komisia (EK) v kvalite strednodobého rozpočtového rámca. [Index národných fiškálnych pravidiel](#)¹⁹ dosiahol rovnakú hodnotu ako v roku 2014 (2,5 bodu), čím sa Slovensko zaradilo medzi 10 najlepších krajín v EÚ. Od roku 2015 je samospráva povinná zaplatiť pokutu²⁰ za prekročenie dlhového pravidla.

Kvalita **strednodobého rozpočtového rámca** je v súlade s priemerom EÚ a patrí medzi najlepšie z krajín V4. Index pre strednodobé rozpočtové rámce²¹ dosahuje priemer EÚ (0,6 z maximálneho 1 bodu) vďaka dobrej detailnosti a rozsahu obsiahnutých informácií²², prepojeniu s rozpočtom a jasne definovaným korekčným mechanizmom v prípade neplnenia cieľov. Priestor na zlepšenie vidí EK najmä v posilnení záväznosti strednodobého rámca, nakoľko ciele sú s výnimkou prvého roku indikatívne, a zavedení záväzných výdavkových stropov.

¹⁸ Údaje sú dostupné iba pre Slovensko.

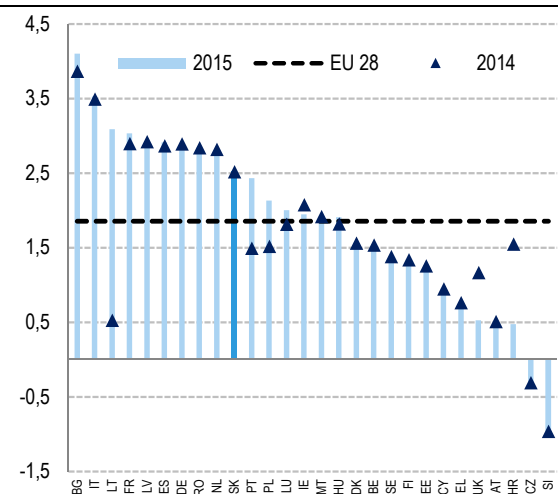
¹⁹ Index národných fiškálnych pravidiel zostavuje EK a pravidelne hodnotí efektívnosť viacerých dimenzií fiškálnych pravidiel (právny základ, priestor na zmenu cieľov a záväznosť pravidiel, monitorujúce inštitúcie, korekčné mechanizmy, odolnosť na udalosti mimo kontroly vlády), ktorých cieľom je zabezpečiť rozpočtovú disciplínu.

²⁰ Ak celková suma dlhu obce alebo vyššieho územného celku dosiahne 60 % skutočných bežných príjmov predchádzajúceho rozpočtového roka alebo viac, obec alebo vyšší územný celok sú povinní zaplatiť pokutu, ktorú ukladá MF SR, a to vo výške 5 % z rozdielu medzi celkovou sumou dlhu a 60 % skutočných bežných príjmov predchádzajúceho rozpočtového roka. Štát finančne nezabezpečuje platobnú schopnosť a nezodpovedá za platobnú schopnosť obce alebo vyššieho územného celku.

²¹ Strednodobé rozpočtové rámce umožňujú tvorbu fiškálnej politiky nad rámec jednoročného horizontu rozpočtu, ktorý neposkytuje dostatočný základ pre efektívne rozpočtové plánovanie. Podľa novej metodiky tento pilier okrem iného hodnotí rozsah verejnej správy zahrnutý v strednodobom rozpočte, prepojenie cieľov medzi ročným rozpočtom a strednodobým rozpočtom, koordináciu rozpočtového procesu a začlenenie národného parlamentu a nezávislej rozpočtovej inštitúcie a úroveň spracovania strednodobých rozpočtových rámcov.

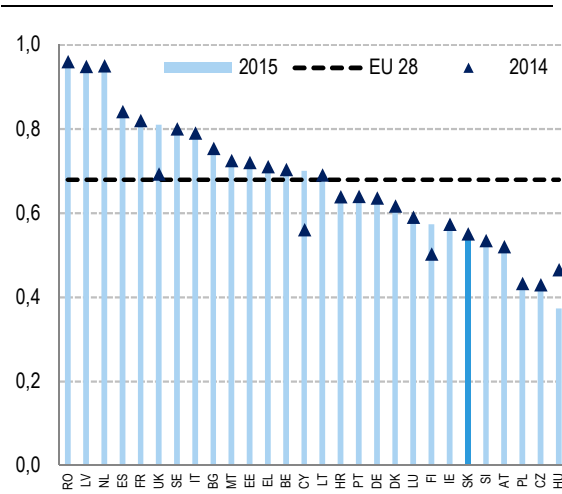
²² Strednodobý rozpočtový rámec SR je premietnutý v Programe stability SR.

Graf 5: Národné fiškálne pravidlá (index)

Zdroj: EK

Graf 6: Strednodobé rozpočtové rámce (index)

Zdroj: EK

Reformy rozpočtových pravidiel

S cieľom nájsť ústavnú väčšinu iniciovala vláda v roku 2016 širokú odbornú a politickú diskusiu o reforme ústavného **zákona o rozpočtovej zodpovednosti**. Cieľom prebiehajúcej diskusie je dosiahnuť neutralitu dlhovej brzdy pri riadení verejného dlhu naviazaním sankčných pásiem ústavného zákona na čistý verejný dlh namiesto hrubého verejného dlhu, nastavenie parametrov sankčných pásiem podporujúcich hospodársky rozvoj Slovenska a zohľadnenie strategických verejných investícií pri uplatňovaní sankcií. Je plne na rozhodnutí vlády, ktoré oblasti bude v rámci svojho mandátu a programového vyhlásenia prioritizovať. Rezort financií bude dôkladne sledovať vývoj diskusie s ohľadom na aplikáciu odborného prístupu pri formovaní tejto legislatívnej úpravy.

Vyššia hodnota za peniaze

V rámci rozpočtového procesu pri aplikovaní **iniciatívy Hodnota za peniaze** bude vláda pokračovať v pravidelnom a systematickom hodnotení efektívnosti vynakladania verejných financií. Závety jednotlivých revízií budú súčasťou rozpočtu verejnej správy a návrhu rozpočtového plánu.

Prvé kolo revízie výdavkov sa zameralo na zdravotníctvo, dopravu a informatizáciu, ktoré predstavujú približne 8,6 % HDP. Revízia identifikovala potenciálne opatrenia približne 9 % výdavkov z celkových výdavkov na zdravotníctvo, resp. informatizáciu. Súčasťou rozpočtu verejnej správy na roky 2017 až 2019 sú opatrenia v zdravotníctve v hodnote 174 mil. eur (čo zodpovedá 3,9 % výdavkov na zdravotníctvo).

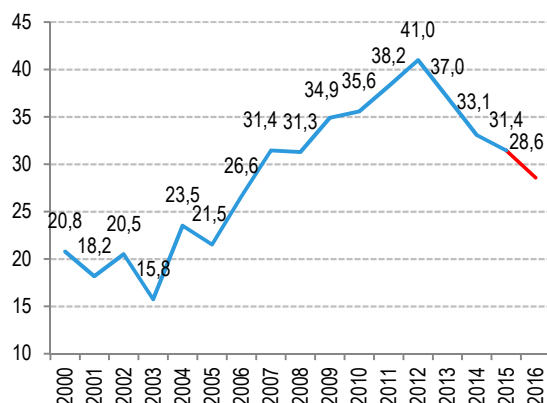
Druhé kolo revízie výdavkov je zamerané na trh práce a sociálny systém, vzdelávanie a životné prostredie. Od tohto roku budú revízie ukončené do konca júna, čím sa umožní lepšie zohľadnenie výsledkov revízie v rozpočte verejnej správy. Výsledky týchto revízií výdavkov budú súčasťou rozpočtu na roky 2018 až 2020. Zároveň prebieha hodnotenie významných dopravných investícií v hodnote 8 mld. eur.

Efektívnosť výberu daní

Opatrenia z trojfázového akčného plánu prijaté v priebehu rokov 2012 až 2016 pomohli zvrátiť dlhoročný nepriaznivý vývoj úspešnosti výberu DPH. Uvedenú skutočnosť potvrdzuje aj pokles medzery na DPH, ktorá v období od roku 2012 do 2015 klesla z úrovne 41 % na 31,3 %. Na základe predbežných odhadov MF SR sa ďalší, aj keď miernejší pokles vo veľkosti medzery výberu DPH očakáva aj v roku 2016. Efektívna daňová sadzba DPPO v posledných rokoch rastie historickým tempom, čo okrem procyklickosti tejto dane²³ možno pripísať opatreniam na DPH, ktoré sa pozitívne prejavujú aj vo výnose DPPO.

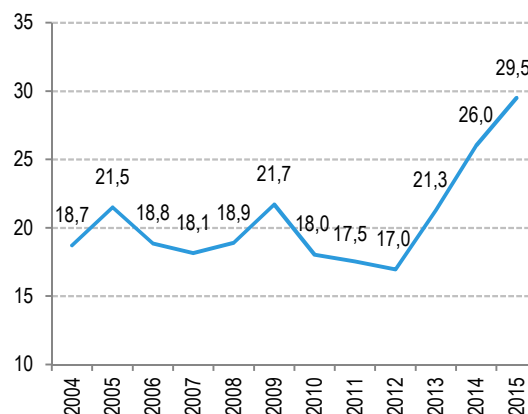
²³ Vývoj elasticity DPPO voči makrozákadnici je procyklický. V období finančnej krízy (2008 až 2012) efektívna daňová sadzba klesala, v ďalších rokoch s rastom ekonomiky stúpa.

Graf 7: Daňová medzera na DPH (% potenciálneho výnosu)

Zdroj: MF SR

Graf 8: Efektívna daňová sadzba DPPO (výber dane na čistom prevádzkovom prebytku)

Zdroj: MF SR

Okrem DPH sa úsilie sústreďuje aj na **spotrebné dane**, kde bolo rovnako prijatých viacero opatrení na zníženie priestoru optimalizácie spotrebnej dane z tabakových výrobkov²⁴, či všeobecného potierania daňových únikov na spotrebných daniach. Aktualizovaná daňová medzera na dani z minerálnych olejov ukazuje, že v posledných rokoch dochádza k ustáleniu vývoja daňovej medzery. V roku 2015 medzera mierne poklesla, kedy sa rozptyl jej odhadu pohyboval v pásme od 17,1 % až 19,2 % z potenciálneho výnosu na tejto dani (čo zodpovedá 234 až 269 mil. eur).

V nadväznosti na plnenie aktualizovaného akčného plánu budú s účinnosťou od roku 2017 prijaté ďalšie opatrenia zamerané na **boj proti daňovým únikom**. Jedným z navrhnutých opatrení je zavedenie **indexu daňovej spoľahlivosti**, ako interného nástroja s preventívnym a motivačným charakterom na posudzovanie spoľahlivosti daňových subjektov, vrátane osobitných daňových režimov pre spoľahlivé daňové subjekty.

Pre zefektívnenie vymáhania daňových nedoplatkov sa zavedie **systém posudzovania rizikovitosti daňových dlžníkov**. Zároveň sa zabezpečí obojsmerná elektronická komunikácia exekútorov s bankami pre umožnenie vymáhania nedoplatkov z účtov daňových subjektov.

Analytické kapacity finančnej správy sa do roku 2020²⁵ posilnia vytvorením centrálnej analytickej jednotky a dobudovaním daňovej a colnej analytiky vrátane riadenia rizík. V spolupráci s ďalšími sektormi verejnej správy bude zriadené **medzirezortné analytické centrum** zaoberajúce sa finančnou kriminalitou, ktoré bude aktívne spolupracovať pri príprave návrhov legislatívnych zmien na zamedzenie podvodov na daniach.

V záujme eliminácie krátenia prijatých tržieb finančná správa plánuje prepojenie **elektronických registračných pokladníc** so systémami finančnej správy.

Finančná správa rozšíri využívanie **systému ALLADIN na podporu kontrol** vykonávaných nielen colnými, ale aj daňovými úradmi a v oblasti medzinárodnej spolupráce bude pokračovať vo výmene informácií týkajúcich sa daňových rezidentov.

Ročné zúčtovanie sociálneho poistenia

Do konca roka 2018 sa prijme legislatíva s cieľom zavedenia ročného zúčtovania sociálneho poistenia ako efektívneho nástroja na zamedzenie odvodovej optimalizácie subjektov²⁶. Znížia sa tým motivácie vykazovať vysoké odmeny v jednom mesiaci, vďaka čomu bude odvodové zaťaženie práce spravodlivejšie a príjmy štátu vyššie. Platenie preddavkov na sociálne poistenie bude možné od januára 2019 a výkon ročného zúčtovania v sociálnom poistení v roku 2020 za predošlý rok. Odhadovaný pozitívny vplyv na daňové a

²⁴ Zdaňovanie cigár a cigariet v závislosti od hmotnosti na rozdiel od počtu kusov.

²⁵ Uvedený zámer bude realizovaný v rámci OP programového obdobia 2014 – 2020, t.j. OP EVS a OP II.

²⁶ Gestorom je MPSVR SR za spolupráce so Sociálnou poisťovňou a MF SR.

odvodové príjmy VS predstavujú zhruba 49 mil. eur, v závislosti od finálneho návrhu a bez nákladov implementácie. Pri súčasnej aktualizácii sociálnych odvodov sa očakáva aktuálny vplyv až v roku 2020.

Daňová úľava pri podpore bývania

Rezort financií plánuje zaviesť odpočítateľnú položku od daňovej povinnosti pre mladých pri hypotekárnych úveroch. Od roku 2018 táto forma daňového bonusu nahradí súčasnú priamu bonifikáciu úrokovej sadzby formou štátneho príspevku pre mladých. Z daňovej úľavy budú môcť benefitovať bankovní klienti pri rovnakých podmienkach a úrokových sadzbách ako ostatní klienti bánk. Opatrenie zvýši adresnosť a hodnotu podpory bývania pri rovnakých nákladoch štátu.

4.2 Vzdelávanie, veda a inovácie

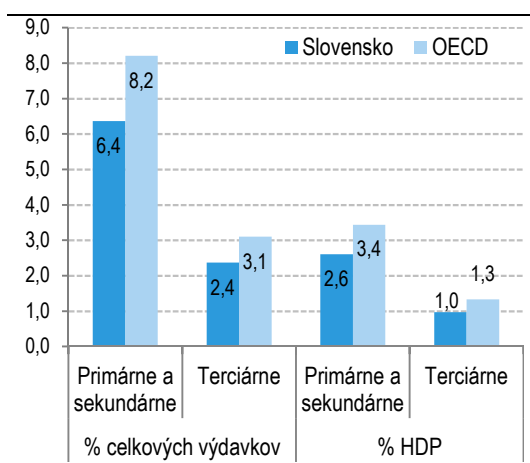
Napriek nárastu zdrojov v posledných rokoch sa výsledky regionálneho školstva zhoršili. V roku 2017 sa uskutočnila revízia výdavkov na regionálne a vysoké školstvo s cieľom efektívne alokovať dodatočné zdroje plynúce do školstva. Pokračuje zvyšovanie atraktivity učiteľského povolania najmä zvyšovaním plátov učiteľov v súlade s programovým vyhlásením vlády SR. Rozširujú sa kapacity materských škôl a podporujú sa začleňovanie detí z MRK do vzdelávania. V oblasti vysokého školstva sa reformuje akreditačná komisia a proces akreditácie, posilní sa adresnosť nástrojov na zvýšenie dostupnosti vysokoškolského vzdelávania, profesijne orientované vysokoškolské študijné programy zabezpečia lepšiu prepojenosť s trhom práce. Opatrenia na zlepšenie vedy, výskumu a inovácií by mali zvýšiť podiel grantového financovania vedeckej a výskumnej činnosti, transformuje sa Slovenská akadémia vied.

Výsledkové indikátory pre vzdelávanie, vedu a inovácie

		2008	2009	2010	2011	2012	2013	2014	2015	Cieľ 2020
PISA (priemer dosiahnutých bodov)	SK	-	488	-	-	472	-	-	463	505
	OECD	-	497	-	-	497	-	-	492	-
Predčasné ukončenie školskej dochádzky (% vo vekovej skupine 18 - 24 rokov)	SK	6	4,9	4,7	5,1	5,3	6,4	6,7	6,9	6
	EÚ	14,7	14,2	13,9	13,4	12,7	11,9	11,2	11	10
Citácie (%, 100 = priemer EÚ)	SK	40	35	34	35	45	47	44	50	70
	EÚ	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Miera vysokoškolsky vzdelanej populácie (% vo vekovej skupine 30 - 34 rokov)	SK	15,8	17,6	22,1	23,2	23,7	26,9	26,9	28,2	40
	EÚ	31,2	32,3	33,8	34,8	36	37,1	37,9	38,7	40
Výdavky na výskum a vývoj (% HDP)	SK	0,46	0,47	0,62	0,67	0,81	0,83	0,89	1,18	1,2
	EÚ	1,85	1,94	1,93	1,97	2,01	2,03	2,04	2,03	3
High-tech export (% na celkovom exporte)	SK	5,2	5,9	6,6	6,6	8,2	9,5	9,7	9,8	14
	EÚ	15,4	17,1	16,1	15,4	15,7	15,3	15,7	17	-

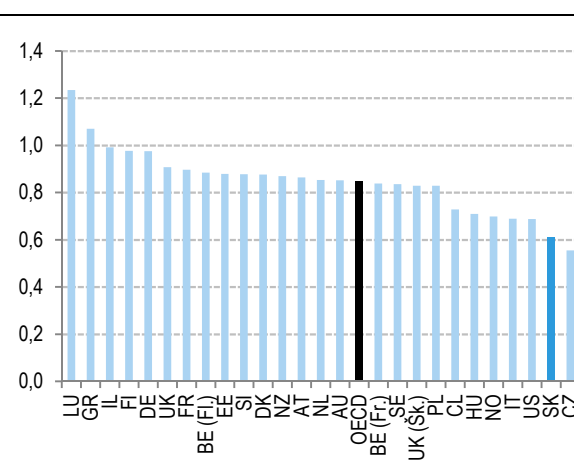
Výdavky na školstvo a výskum sú v porovnaní s vyspelými krajinami podpriemerné, s najväčším rozdielom pri základnom a strednom školstve. Výdavky na výskum a vývoj ako podiel na HDP však stabilne rastú a blížila sa k národnému cieľu stratégie Európa 2020. Mzdy pedagógov patria medzi najnižšie v OECD, aj keď rozdiel sa zmiernil zvyšovaním plátov učiteľov v posledných rokoch. Po očistení o EÚ fondy rástli v roku 2016 zdroje v školstve prevažne z titulu zvyšovania plátov učiteľov.

Graf 9: Verejné výdavky na vzdelávanie, 2013

Zdroj: OECD (Education at a Glance 2016)

Graf 10: Priemerné platy pedagógov nižšieho sekundárneho vzdelávania v pomere k platom zamestnancov s VŠ vzdelaním (2014)

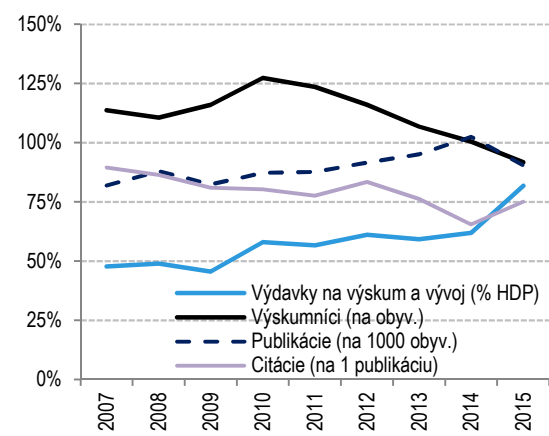

Zdroj: OECD (Education at a Glance 2016)

Výsledky Slovenska v testovaní 15 ročných žiakov PISA 2015 sa opäť zhoršili. Slovensko zaostáva za krajinami OECD, aj regiónom. Zatiaľ čo v minulosti mali horšie výsledky najmä znevýhodnené skupiny (aj v porovnaní so zahraničím), v roku 2015 sa zhoršili už všetky deti²⁷. Skúsenosti zo zahraničia ukazujú, že kvalitný vzdelávací systém dokáže deťom zo znevýhodneného socio-ekonomického prostredia výrazne pomôcť a zlepšenie nemusí byť na úkor najlepších. Príklad krajín OECD tiež naznačuje, že zvyšovanie výdavkov na študenta nad určitou úrovňou nemusí nutne viesť k lepším výsledkom.

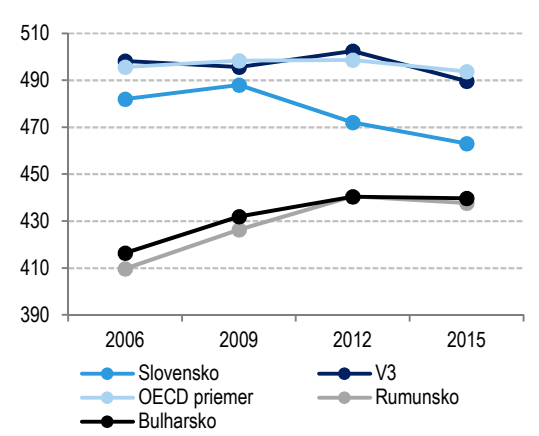
Rastúce výdavky na výskum a vývoj sa vo výsledkoch výraznejšie neprejavili. Klesajúci počet výskumníkov produkuje menej publikácií, ich citovanosť sa mierne zvýšila, ale stále je 25 % pod priemerom krajín V3. Podiel high-tech exportu sa mierne zvyšuje, avšak je významne nižší ako priemer EÚ a vzdialený od národného cieľa stratégie Európa 2020.

Graf 11: Vstupy a výstupy pre výskum a vývoj ako % priemeru V3

Zdroj: Eurostat, Scimago

Graf 12: Výsledky testovania PISA (priemer bodov)

Zdroj: PISA, OECD

Národný program rozvoja výchovy a vzdelávania (NPRVV)

Bol zverejnený autorský návrh základného reformného dokumentu pre oblasť výchovy a vzdelávania na najbližších 10 rokov. Formuluje zásadné systémové zmeny a ciele, ktoré je potrebné naplniť na zvládnutie výziev slovenského školstva. Po verejnej diskusii bude dokument v prvom polroku 2017 schválený vládou SR. Na základe dokumentu sa vytvorí akčný plán s opatreniami na nasledujúce dva roky. Každoročne sa bude zostavovať odpočet plnenia akčných plánov.

Revízia výdavkov v rámci projektu Hodnota za peniaze

V roku 2017 prebieha revízia výdavkov na regionálne a vysoké školstvo s cieľom efektívne alokovať dodatočné zdroje plynúce do školstva. MŠVVŠ SR v spolupráci s MF SR vypracuje priebežnú a záverečnú správu, ktorá bude predložená na rokovanie vlády SR. V regionálnom školstve sa revízia zameriava najmä na optimalizáciu siete škôl, zvýšenie atraktivity povolania učiteľa vrátane systému odmeňovania. Vo vysokom školstve sa prehodnocuje proces akreditácie a spôsob financovania a hodnotenia výsledkov vysokoškolskej vedy. Taktiež sa skúma systém sledovania uplatnenia absolventov stredných a vysokých škôl na trhu práce.

4.2.1 Regionálne školstvo

Zvyšovanie kapacít materských škôl

Rozširovanie kapacít materských škôl bude pokračovať aj v roku 2017 prostriedkami zo štrukturálnych fondov. Výstavba nových materských škôl a rozširovanie existujúcich kapacít bude podporená sumou takmer 80 mil. eur z fondov EÚ. Na základe výzvy vyhlásenej v decembri 2016 prebehne vyhodnotenie predložených projektových zámerov. Súčasne prebieha zazmluvňovanie a posudzovanie žiadostí o finančnú podporu na rozširovanie kapacít v materských školách s vyšším zastúpením detí z MRK v objeme 17 mil. eur.

²⁷ Dopady reforiem a investícií do vzdelávania sa spravidla prejavujú s výrazným časovým odstupom.

Zmena financovania v regionálnom školstve

Rezort školstva plánuje s účinnosťou od januára 2019 pri financovaní presnejšie zohľadňovať náklady škôl na platy učiteľov. Finančný vzorec bude vychádzať z presného počtu rokov pedagogickej praxe každého učiteľa, od ktorej do značnej miery závisí tarifný plat. Prehodnotí sa štruktúra a aktualizácia noriem materiálno-technického a priestorového zabezpečenia odborov vzdelávania stredných odborných škôl (SOŠ) a konzervatórií.

V súčasnosti je v dôsledku negatívneho demografického vývoja a poklesu počtu žiakov sieť základných škôl menej efektívna než v minulosti. **Systém financovania** nemotivuje k spájaniu menších škôl v rôznych obciach, ktoré sa nachádzajú blízko seba, a podporuje aj malé školy iných zriaďovateľov vo veľkých mestách, či viaceré menšie školy rôznych zriaďovateľov. Dôvodom je aj fragmentácia verejnej správy, teda veľké množstvo obcí ako zriaďovateľov jednej školy. V strednodobom horizonte bude potrebné prijať opatrenia na zosúladenie demografie a siete škôl v súlade so závermi pilotnej štúdie projektu *Hodnoty za peniaze*. V praxi to znamená niekde rozširovanie, resp. nové kapacity škôl, a niekde naopak prehodnotenie ich fungovania. Pilotný projekt školských autobusov v Dobrohošti otestuje možnosti racionalizácie školskej siete. V prípade, že sa projekt ukáže ako efektívny, predpokladá sa jeho rozšírenie do ďalších obcí na Slovensku.

Vyššia kvalita a lepšia podpora učiteľov

Zvýši sa **atraktivnosť povolania učiteľa**. Pedagogickým a odborným zamestnancom v regionálnom školstve budú zvýšené platové tarify v súlade s programovým vyhlásením vlády SR. V rámci zvyšovania plátov bude podporovaný rýchlejší rast v prípade začínajúcich učiteľov, aby sa zvýšila atraktivnosť učiteľskej profesie pre najtalentovanejších mladých ľudí.

Nad rámec zvyšovania plátov je taktiež potrebné **posilniť väzbu systému odmeňovania na kvalitu**. Dnes systém vytvára neželané motivácie, príplatok za počet kreditov získavaných za absolvovanie akreditovaných programov kontinuálneho vzdelávania bez ohľadu na jeho obsah devaluje jeho kvalitu. Atestácie sa neviažu na kompetencie, reálne nediferencujú medzi učiteľmi v závislosti od výkonu. Osobný príplatok na základe hodnotenia učiteľa nie je nárokovateľný, závisí od finančných možností školy. Je možné uvažovať nad úpravou systému, aby bolo možné zvýšiť odmeňovanie lepších učiteľov.

Podporí sa **znižovanie administratívnej záťaže** systémovými zmenami sadou návrhov na redukcii, zjednodušenie a elektronizáciu vykazovania, administratívnych prác a vedenia pedagogickej dokumentácie na všetkých druhoch a stupňoch škôl.

Transparentné údaje – výsledky žiakov a identifikácia potrieb trhu práce

Slovensko má jeden z najvyšších podielov študentov so stredným odborným vzdelaním v OECD (takmer 70 %), avšak stredné odborné vzdelanie je slabo prepojené s praxou a s trhom práce. Nesúlad zručností možno pozorovať aj na úrovni vysokých škôl v niektorých sektoroch ekonomiky (napr. IT). Súčasný systém nedisponuje dostatočnou štatistickou databázou o uplatnení a zručnostiach absolventov.

Slovensko sa zapojí do projektu *Governance of EU Skills Anticipation and Matching Systems*, ktorý zastrešuje Európske stredisko pre rozvoj odborného vzdelávania (CEDEFOP).

V rámci projektu sa uskutoční externé zhodnotenie systému anticipácie **zručností potrebných pre trh práce** a **monitorovania uplatnenia absolventov na trhu práce**. Cieľom je vybudovať systém poskytujúci ucelené informácie o zručnostiach a uplatnení absolventov stredoškolského a vysokoškolského štúdia na trhu práce.

V roku 2017 sa plánujú sprístupniť verejnosti anonymizované individualizované dáta z jednotlivých **národných testovaní** (testovanie 5, testovanie 9, maturitné skúšky, testovanie PISA, TIMSS, PIRLS a ďalšie), aby mohli byť využívané ako podklad pre sekundárne analýzy. Vypracuje sa návrh dátovej a informačnej koncepcie rezortu v zmysle aplikácie princípu *jeden krát a dost'* a *open data* a postup vytvorenia centrálného úložiska digitálneho edukačného obsahu s licenciami na voľné šírenie obsahu.

Prepojenie vzdelávania a potrieb trhu práce

Do **duálneho vzdelávania** je v druhom roku fungovania zapojených **len 1 % žiakov SOŠ**, slabý záujem škôl ovplyvňuje aj finančná demotivácia v podobe krátenia finančných normatívov. Skúsenosti s prvým rokom fungovania systému duálneho vzdelávania by mala zohľadniť pripravovaná novela zákona o odbornom vzdelávaní. V rámci národného projektu²⁸ s alokáciou 28 mil. eur z Európskeho sociálneho fondu (ESF) budú realizované aktivity zamerané na podporu duálneho vzdelávania a zvýšenie atraktivity a kvality odborného vzdelávania a prípravy.

Inkluzívne vzdelávanie

Naďalej ostáva prioritou **zlepšovanie inklúzie žiakov zo sociálne znevýhodneného prostredia**. Rezort školstva reaguje na konanie EK proti Slovensku pre údajné porušenie antidiskriminačnej legislatívy EÚ vo vzdelávaní rómskych detí. V pripravovanom NPRVV sa ráta s vytvorením predpokladov pre možnosť rozsiahlej implementácie individualizácie vzdelávania a rozvoja inkluzívneho vzdelávania na Slovensku.

Novelou školského zákona z roku 2015 sa malo predchádzať a zabraňovať zamieňaniu žiakov so špeciálnymi výchovno-vzdelávacími potrebami, ktoré výlučne vyplývajú zo sociálne znevýhodneného prostredia, s tými, ktoré vyplývajú zo zdravotného znevýhodnenia. V súčasnosti zatiaľ nie je možné jednoznačne posúdiť dôsledky implementácie prijatých opatrení v rámci novely školského zákona v dôsledku krátkosti ich účinnosti²⁹. Rezort školstva v roku 2018 vyhodnotí na základe výsledkov kontroly Štátnej školskej inšpekcie uplatňovanie princípu rovného prístupu k vzdelávaniu pri prijímaní žiakov do špeciálnej základnej školy.

Novela školského zákona zároveň zaviedla od septembra 2016 nové pravidlo na posudzovanie poskytovania príspevku na žiakov zo sociálne znevýhodneného prostredia³⁰. Na základe tejto zmeny sa znížil počet žiakov s týmto príspevkom z 57 tisíc na 22 tisíc a príspevok na jedného žiaka sa v roku 2017 zvýšil zo 109 na 260 eur ročne³¹.

Národný projekt *Škola otvorená všetkým* s alokáciou 25 mil. eur z ESF podporí implementáciu inkluzívneho vzdelávania v prostredí materských škôl, základných škôl, neformálne vzdelávanie detí z MRK a detí, ktoré sa nachádzajú mimo školského systému. Vytvorí sa 500 pracovných miest pre asistentov učiteľa a odborných zamestnancov (školský psychológ, špeciálny pedagóg, sociálny pedagóg) v 50 materských a 130 základných školách.

V rámci vyhlásenej dopytovo orientovanej výzvy *V základnej škole úspešnejší* s alokáciou 50 mil. eur z ESF budú môcť základné školy a ich zriaďovatelia žiadať o finančný príspevok na vlastné projekty (zdroje budú využité na mzdy na asistentov, pedagogických asistentov, školských psychológov, špeciálnych pedagogických zamestnancov a iné). Podpora bude zameraná na spoločné vzdelávanie majority a žiakov so špeciálnymi výchovno-vzdelávacími potrebami a pochádzajúcich z MRK, rozvíjanie spolupráce s rodičmi a komunitou, vytváranie interkultúrneho prostredia, skvalitňovanie diagnostiky a rediagnostiky s cieľom predchádzať neodôvodnenému odkladaniu plnenia povinnej školskej dochádzky a zaraďovaniu žiakov do špeciálnych tried a škôl.

Zlepší sa prístup detí zo sociálne slabších rodín k predškolskému vzdelávaniu. Zváži sa možnosť uhrádzania príspevku na výchovu a vzdelávanie detí v materských školách pre deti z rodín v hmotnej núdzi, aj keď majú viac ako rok pred plnením povinnej školskej dochádzky.

²⁸ Duálne vzdelávanie a zvýšenie atraktivity a kvality odborného vzdelávania a prípravy, v novembri 2016 bola podpísaná zmluva o poskytnutí nenávratného finančného príspevku s realizátorom projektu (ŠIOV).

²⁹ Podľa štatistických údajov z [CVTI SR](#) sa počet novozaradených žiakov do prvého ročníka špeciálnych základných škôl (mentálne postihnutie – variant A) znížil o 23 %, z 837 v roku 2015 na 640 v roku 2016. Počet novozaradených žiakov v prípravnom ročníku je stabilne približne 440.

³⁰ Pribudla povinnosť diagnostického vyšetrenia Centra pedagogicko-psychologického poradenstva a prevencie a jeho vyjadrenie, že žiak má špeciálne výchovno-vzdelávacie potreby vyplývajúce z jeho vývinu v sociálne znevýhodnenom prostredí. Zároveň príspevok nedostanú žiaci špeciálnych základných škôl, špeciálnych tried základných škôl a individuálne začlenení žiaci z dôvodu zdravotného znevýhodnenia a všeobecného intelektového nadania v základných školách. Zdroj: <http://www.minedu.sk/data/att/9389.pdf>

³¹ <https://www.minedu.sk/socialne-znevychodnene-prostredie-prispevok/>

4.2.2 Vysoké školstvo

Reforma akreditačnej komisie a procesu akreditácie

Rezort školstva navrhuje **inštitucionálnu reformu Akreditačnej komisie**³², ktorá má umožniť splnenie podmienok pre riadne členstvo v Európskej asociácii pre zabezpečenie kvality vo vysokom školstve (ENQA). Postavenie komisie by sa malo zmeniť z poradného na rozhodovací akreditačný orgán s dôrazom na zabezpečenie nezávislého a transparentného rozhodovacieho procesu. Procesy by mali zahŕňať aj pravidelné externé posúdenie činnosti agentúry. Komplexnú akreditáciu by mal nahradiť systém založený na prvkoch inštitucionálnej akreditácie, zameraný primárne na audit vnútorného systému zabezpečenia kvality vysokej školy. Dôraz by sa mal klásť viac na hodnotenie vzdelávacích výsledkov.

Kvalita a dostupnosť vysokoškolského vzdelávania

Aj vysokoškolským pedagógom budú zvýšené platové tarify v súlade s programovým vyhlásením vlády SR. V rámci systému financovania sa bude pokračovať v zmenách, ktoré umožnia viac zohľadňovať rozdiely v kvalite medzi jednotlivými vysokými školami. Finančne sa podporí zvyšovanie obojsmernej mobility študentov a pracovníkov vysokých škôl medzi Slovenskom a zahraničím.

Podporí sa sebaprofilácia a na nej založená diverzifikácia vysokých škôl. Zosúladia sa vstupné požiadavky vysokých škôl a vzdelávacie štandardy stredných škôl. Systematicky sa podporí rozširovanie profesijne orientovaných študijných programov predovšetkým na bakalárskom stupni. Zavedie sa možnosť štúdia v modeli liberálnych/interdisciplinárnych štúdií. Posilní sa adresnosť nástrojov na zvýšenie dostupnosti vysokoškolského vzdelávania pre skupiny s ekonomickými prekážkami a skupiny so špecifickými potrebami.

4.2.3 Veda a výskum

Podpora vedy, výskumu a inovácií

Vláda podporí investície do výskumu a vývoja výrazným zvýšením daňového zvýhodnenia výdavkov na výskum a vývoj vo firmách.

Vytvoria sa podmienky pre efektívnu koordináciu ekosystému výskumu a inovácií, vrátane reformy podmienok financovania a ľudských zdrojov. V roku 2017 budú prijaté opatrenia na zlepšenie podmienok pre implementáciu operačného programu (OP) Výskum a inovácie. Vytvorí sa štruktúra riadenia Stratégie výskumu a inovácií pre inteligentnú špecializáciu (RIS 3) presahujúca úzke rámce rezortov a postup implementácie opatrení a politik za účelom zabezpečenia rozpočtových a legislatívnych záväzkov RIS 3. Pripraví sa harmonogram procesu ďalšej špecializácie vrátane účinného monitorovacieho mechanizmu aktivít.

Transformácia Slovenskej akadémie vied

Transformácia organizácií Slovenskej akadémie vied (SAV) na verejnoprávne inštitúcie im umožní užšie spolupracovať s hospodárskou a priemyselnou sférou a efektívnejšie využívať finančné prostriedky. SAV v skúšobnom režime zavedie výkonnostný model financovania v závislosti od kvality aj na základe čerstvých výsledkov nezávislej akreditácie zahraničnými odborníkmi.

Hodnotenie a financovanie vedy a výskumu na vysokých školách

Vypracuje sa nový systém hodnotenia a inštitucionálneho financovania tvorivých činností na vysokých školách, ktorá bude dostatočne zohľadňovať ich diferenciaciu v kvalite a profilácii vysokých škôl s potenciálom vytvoriť celonárodný systém hodnotenia výskumných inštitúcií spoločne na vysokých školách aj v nevysokoškolských inštitúciách. Zvýši sa transparentnosť rozhodovania o projektoch APVV a v rámci štátnej podpory výskumu a vývoja na verejných vysokých školách sa bude postupne zvyšovať podiel účelového financovania cez grantové agentúry.

³² Nový názov reformovanej akreditačnej komisie bude *Slovenská agentúra pre akreditáciu vysokého školstva*.

Vedecké parky a výskumné centrá

Na Slovensku vzniklo vďaka podpore z európskych štrukturálnych fondov 7 vedeckých parkov a 5 výskumných centier, ale po skončení programového obdobia 2007 – 2013³³ nebol rozpracovaný model ich fungovania a udržateľného financovania. Rozpočtové zdroje a EÚ zdroje dostupné v programovom období 2014 – 2020 sa teda budú cielene orientovať aj na ďalší rozvoj univerzitných vedeckých parkov a centier a na implementáciu projektov v národnom akčnom pláne vedeckej infraštruktúry s dôrazom na vysoké školy. Po iniciačnej fáze bude fungovanie parkov a centier stále vo väčšej miere zabezpečované na základe efektívnej spolupráce výskumu s priemyslom, resp. na základe projektov získaných v rámci súťažného financovania.

³³ S možnosťou ukončenia projektov do roku 2015.

4.3 Zamestnanosť a sociálna inklúzia

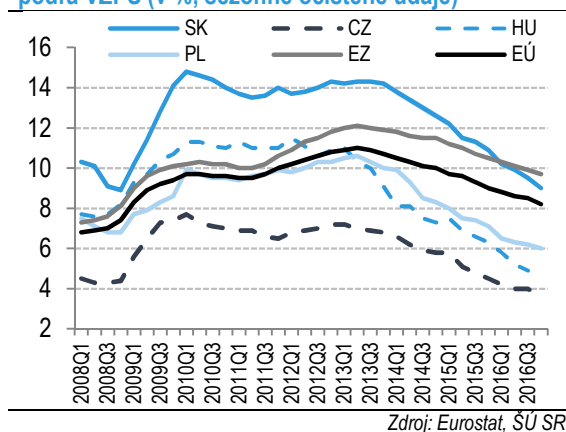
V roku 2016 sa vytvorilo 54 tisíc nových pracovných miest, druhý najúspešnejší rok v histórii SR, a miera nezamestnanosti poklesla na najnižšiu úroveň od konca roku 2008. Vo štvrtom kvartáli 2016 dosiahla úroveň 9 %. V rámci pokračujúcej reformy služieb zamestnanosti sa formou profilácie a individualizovaného poradenstva podporí umiestňovanie prioritnej skupiny dlhodobo nezamestnaných na trhu práce. Zavedú sa tiež nové nástroje APTP na podporu tejto cieľovej skupiny. Podporí sa budovanie kapacít zariadení starostlivosti o deti do troch rokov a flexibilné zamestnávanie matiek s deťmi. V priebehu roka sa vyhlásia viaceré projektové výzvy na podporu integrácie MRK.

Výsledkové indikátory pre zamestnanosť a sociálnu inklúziu

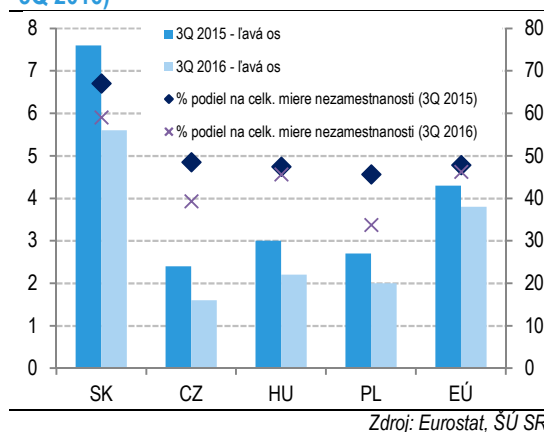
		2008	2009	2010	2011	2012	2013	2014	2015	2016	Cieľ 2020
Miera dlhodobej nezamestnanosti (% aktívneho obyvateľstva nad 15 rokov)	SK	6,7	6,6	9,3	9,3	9,4	10,0	9,3	7,6	-	3,0
	EÚ	2,6	3,0	3,8	4,1	4,6	5,1	5,0	4,5	-	-
Miera zamestnanosti (% vo vekovej skupine 20 - 64 rokov)	SK	68,8	66,4	64,6	65,0	65,1	65,0	65,9	67,7	-	72,0
	EÚ	70,3	69	68,6	68,6	68,4	68,4	69,2	70,1	-	75,0
Populácia ohrozená chudobou a sociálnym vylúčením (% populácie)	SK	20,6	19,6	20,6	20,6	20,5	19,8	18,4	18,4	-	17,2
	EÚ	23,7	23,3	23,7	24,3	24,7	24,6	24,4	23,7	-	19,4
Miera náhrady (Benefit ratio) (priemerná dôchodková dávka, % z priemernej mzdy)	SK	-	-	43,7	-	-	45,7	-	-	-	-
	EÚ	-	-	41,4	-	-	44,0	-	-	-	-

V roku 2016 sa vytvorilo 54 tisíc nových pracovných miest³⁴, druhý najúspešnejší rok v histórii SR. Trh práce zostáva aj napriek súčasnému pozitívnemu vývoju dlhodobo hlavnou výzvou slovenskej ekonomiky. Sezónne očistená celková miera celkovej nezamestnanosti klesla vo štvrtom kvartáli 2016 na úroveň 9 %, čo predstavuje najlepšiu hodnotu od štvrtého kvartálu 2008. Stále však zostáva výrazne nad priemerom krajín V3.

Graf 13: Kvartálny vývoj miery nezamestnanosti podľa VZPS (v %, sezónne očistené údaje)

Graf 14: Dlhodobá nezamestnanosť (v %, 3Q 2015, 3Q 2016)

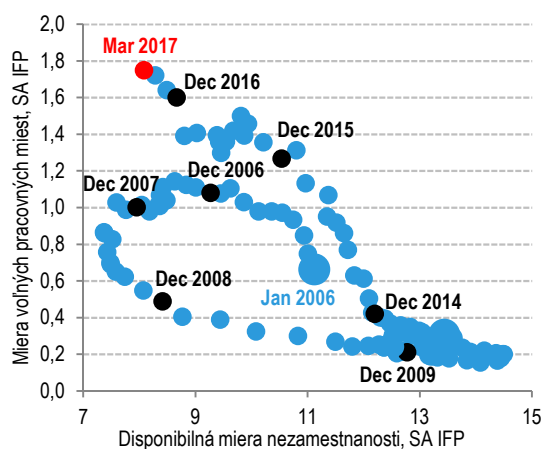
Podiel dlhodobo nezamestnaných na celkovej počte nezamestnaných poklesol medziročne v treťom kvartáli 2016 zo 67 % na 59 %, stále ale predstavuje jednu z najvyšších hodnôt v rámci krajín EÚ. Dlhodobá nezamestnanosť tiež úzko súvisí s kvalifikáciou nezamestnaných. Viac ako polovica UoZ s nízkou kvalifikáciou si nenájde prácu skôr ako do jedného roka, viac ako tretina ani do dvoch rokov. Nízka

³⁴ Podľa konceptu národných účtov (ESA).

kvalifikácia predstavuje výrazné bariéry na trhu práce pre rómsku populáciu, keď až 77 % nezamestnaných Rómov predstavuje nekvalifikovanú pracovnú silu³⁵.

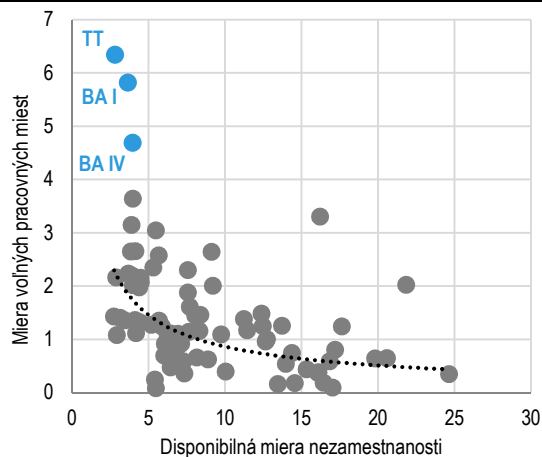
Novou výzvou na trhu práce vo viacerých okresoch a odvetviach môže byť v blízkej budúcnosti **nedostatok kvalifikovanej pracovnej sily**. Pri miere nezamestnanosti blížiacej sa historickým minimám možno v niektorých regiónoch a odvetviach očakávať problémy firiem pri získavaní kvalifikovanej pracovnej sily a tlak na rýchlejši rast miezd. Počty voľných pracovných miest na úradoch práce dosahujú historické maximá pri klesajúcej nezamestnanosti. Najvyššiu mieru voľných pracovných miest evidujú úrady práce práve v okresoch s najnižšou mierou nezamestnanosti. Podľa konjunkturálneho prieskumu v priemysle bol nedostatok zamestnancov ako obmedzujúci faktor výroby označený historicky najväčším počtom zamestnávateľov³⁶.

Graf 15: Vzťah miery nezamestnanosti a voľných pracovných miest v čase (Beveridgova krivka)

Zdroj: IFP podľa údajov ÚPSVR

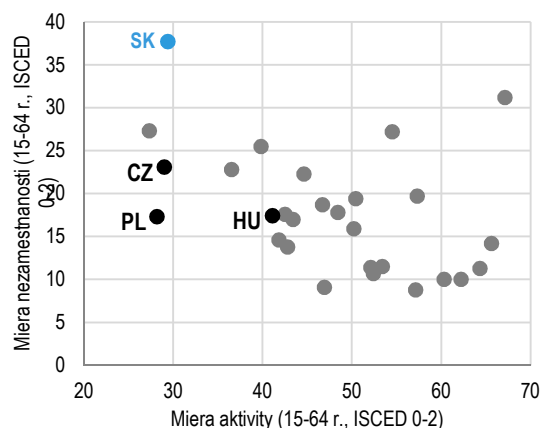
Graf 16: Vzťah miery nezamestnanosti a voľných pracovných miest v okresoch (marec 2017)

Zdroj: IFP podľa údajov ÚPSVR

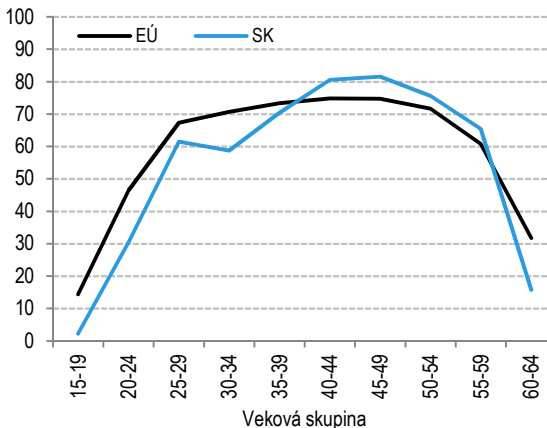
Vzhľadom na náklady spojené s trvaním nezamestnanosti a najväčšie zaostávanie za priemerom krajín EÚ predstavujú prioritnú skupinu trhu práce **dlhodobo nezamestnaní a nízkokvalifikovaní UoZ**. Jednotkové náklady štátu na pasívne politiky na skupinu najdlhšie nezamestnaných dosahujú zhruba 7 300 eur pri priemernej dobe trvania nezamestnanosti 5,2 roka. Priemerná nezamestnanosť predstavuje náklady približne 2 300 eur za 2,6 roka. Opatrenia zamerané na túto prioritnú skupinu by mohli okrem pozitívnych sociálnych vplyvov priniesť aj významné úspory pre verejné financie (Box 1).

Graf 17: Nízkokvalifikovaná pracovná sila na trhu práce (% , 2015)

Zdroj: Eurostat, ŠÚ SR

Graf 18: Miera zamestnanosti žien podľa vekových skupín (% , 2015)

Zdroj: Eurostat, ŠÚ SR

³⁵ UNDP-WB-European Commission regional Roma survey 2011

³⁶ Konjunkturálny prieskum v priemysle (ŠÚ SR, marec 2017)

Nízka miera zamestnanosti matiek s deťmi z dôvodu rodičovskej dovolenky sa zaraďuje do skupiny výziev slovenského trhu práce. Najväčšie rozdiely v zamestnávani žien oproti priemeru EÚ sa týkajú mladých vekových skupín z dôvodu štúdia alebo starostlivosti o deti. Vo zvyšku ženskej populácie dosahuje miera zamestnanosti žien na Slovensku rovnakú alebo dokonca vyššiu mieru zamestnanosti ako v EÚ (s výnimkou vekovej skupiny 60 – 64 rokov z dôvodu nižšieho dôchodkového veku a početnejších odchodov do dôchodku).

Penzijný systém poskytuje adekvátny príjem v starobe. Pomer priemernej penzie (súčtu všetkých druhov verejných penzií) a priemernej mzdy v hospodárstve bol v roku 2013 takmer 45,7 %, teda mierne nad priemerom EÚ³⁷, ako aj nad priemerom V3. Čistá miera náhrady penzií je na Slovensku ešte výraznejšie nad európskym priemerom, nakoľko dôchodky v niektorých krajinách podliehajú dani z príjmu. Slovensko podľa OECD³⁸ patrí medzi krajiny, kde príjmy z práce a kapitálu tvoria menej ako 20 % príjmu v starobe, čo je menej ako v zahraničí.

Box 1: Pilotné hodnotenie efektívnosti a účinnosti služieb zamestnanosti

Pilotná štúdia hodnotenia efektívnosti a účinnosti služieb zamestnanosti pripravená MF SR v spolupráci s MPSVR SR identifikuje možné zlepšenia výsledkov na trhu práce pri zachovaní zdrojov najmä efektívnejšími úradmi práce a alokáciou relatívne väčšej časti zdrojov na dlhodobu nezamestnaných:

- **V úspešnosti služieb zamestnanosti** sa medzi jednotlivými úradmi práce ukazujú **podstatné rozdiely aj pri zohľadnení regionálnych podmienok na trhu práce**. Výsledky negatívne ovplyvňuje najmä vyššie pracovné zaťaženie zamestnancov úradov práce a dlhšia doba nezamestnanosti UoZ. Efektívnejšie služby zamestnanosti by mohli priniesť dodatočné zamestnanie takmer 6 tisíc nezamestnaných a úsporu na výdavkoch štátu vo výške 7 mil. eur ročne.
- Organizačná reforma úradov práce navýšila kapacity pre prácu s nezamestnanými, ale **záťaž pracovníkov je naďalej vyššia ako v zahraničí**. Záťaž zostáva vyššia najmä v okresoch Slovenska s vysokou mierou dlhodobej nezamestnanosti.
- **Najviac využívané nástroje aktivácie nezamestnaných sú odlišné ako v zahraničí a nesmerujú na prioritné skupiny**. Väčšia časť výdavkov APTP smeruje na krátkodobo nezamestnaných (približne 60 %) a na ťažšie zamestnateľné skupiny dlhodobu nezamestnaných ostáva iba zhruba 40 % zdrojov.
- **Podpora verejného zamestnávania** (aktivačné práce, podpora regionálnej a miestnej zamestnanosti) sa na Slovensku **nejaví úspešná** pri zamestnávaní cieľovej skupiny dlhodobu nezamestnaných UoZ.
- **Relatívne úspešnejšie programy na druhej strane nemajú za cieľ zamestnávanie dlhodobu nezamestnaných**. Programy dotovania ceny práce mladých do 29 rokov zlepšujú výsledky účastníkov ale ich nákladová efektívnosť je relatívne nízka. Krátkodobé programy absolventskej praxe a dobrovoľníckej činnosti sú z pohľadu nákladovej efektívnosti relatívne úspešné.

Viac v analýze: [Veľa práce na úradoch práce: Efektivita a účinnosť služieb zamestnanosti](#)

4.3.1 Zamestnanosť

Služby zamestnanosti a integrácia dlhodobu nezamestnaných

Pilotná štúdia revízie výdavkov úradov práce identifikovala dlhodobu nezamestnaných ako prioritnú skupinu UoZ pre služby zamestnanosti. Integrácia tejto cieľovej skupiny na trhu práce bude od roku 2017 podporená profiláciou UoZ a individualizovaným poradenstvom vrátane bilancie kompetencií. Intenzívne odborné

³⁷ Hodnota platí pre jednoduchý aritmetický priemer krajín EÚ. Vážený priemer ukazovateľa pre EÚ dosahuje 46,9 %.

³⁸ [OECD Pensions at a Glance](#) (zdrojové údaje OECD).

poradenstvo bude poskytované kapacitami z vlastných zdrojov a **zvýšením personálnych kapacít úradov práce** (odborné poradenstvo). Pre bilanciu kompetencií UoZ sa využijú externé služby. Finančná alokácia z ESF na tento zámer predstavuje 34,9 mil. eur.

Umiestňovanie dlhodobo nezamestnaných sa podporí aj cez **neštátne služby zamestnanosti**. Finančnými príspevkami sa podporia agentúry dočasného zamestnávania, ktorých úlohou bude umiestniť na otvorenom trhu práce UoZ vedených v evidencii viac ako 24 mesiacov. V období 2017 až 2020 sa projekt podporí z ESF sumou 10 mil. eur.

K zlepšeniu postavenia dlhodobo nezamestnaných na trhu práce prispievajú od roku 2017 **programy vzdelávania a rekvalifikácie** (národné projekty *Vzdelávanie UoZ* a *Vzdelávanie mladých UoZ* s finančnou alokáciou 28,9 mil. eur do roku 2022 a 30,9 mil. eur do roku 2019). V roku 2017 sa tiež spustia nové projekty zamerané na finančnú **podporu vytvárania pracovných miest pre dlhodobo nezamestnaných** (národné projekty *Cesta na trh práce* a *RESTART* s finančnou alokáciou 49,5 mil. eur a 15,7 mil. eur do roku 2021 z ESF).

V roku 2017 sa pripraví zákon na podporu rozvoja **sociálnej ekonomiky**. Finančná alokácia z ESF na podporu sociálnej ekonomiky predstavuje 39 mil. eur (obdobie 2017 až 2020).

Motivácie na trhu práce

Od mája 2017 sa zvýšia motivácie najmä dlhodobo nezamestnaných posilnením podpory **súbehu dávky v hmotnej núdzi** pri prechode poberateľa alebo spoluposudzovaného člena domácnosti do zamestnania. Vďaka započítavaniu menšej časti posudzovaného pracovného príjmu na výpočet tejto dávky sa disponibilný príjem domácnosti rodičov s dvomi deťmi zvýši zhruba o 20 %, ak si jeden z rodičov nájde prácu s príjmom vo výške minimálnej mzdy.

Súčasne sa sprísňujú podmienky a kontrola evidencie UoZ na úradoch práce. Doteraz bolo možné vykonávať dohody o pracovnej činnosti ako UoZ časovo neobmedzene do výšky 75 % životného minima. Novela zákona obmedzuje zárobkovú činnosť popri evidencii na úrade práce v úhrne na 40 dní v roku. Úrady práce budú môcť vyradiť UoZ na určitý čas z evidencie aj pri odmietnutí ponuky na účasť na APTP alebo pri opakovanom skončení zamestnania sprostredkovanom úradom práce.

Podpora zamestnanosti matiek s deťmi

Nový legislatívny rámec umožní zlepšiť dostupnosť kvalitných, udržateľných a cenovo prístupných **zariadení služieb starostlivosti o deti do troch rokov**. Z IROP a OP Ľudské zdroje sa v rokoch 2017 až 2020 predpokladá vybudovanie 90 zariadení služieb starostlivosti s kapacitou 1 800 detí s finančnou alokáciou 40,2 mil. eur. MPSVR SR taktiež podporí flexibilné formy starostlivosti o deti v staršom veku pre pracujúce matky.

Cez nástroje APTP sa **podporí začleňovanie matiek s deťmi na trh práce po návrate z rodičovskej dovolenky**. V roku 2017 boli vyhlásené výzvy na dotácie zamestnávateľom na flexibilné pracovné miesta (napr. pracovný pomer na kratší pracovný čas, delené pracovné miesto, práca z domu alebo telepráca) obsadené matkou s malým dieťaťom v predškolskom veku, ako aj na vytvorenie alebo rozšírenie zariadení flexibilnej starostlivosti o deti.

Znižovanie regionálnych rozdielov

Na zvýšenie zamestnanosti sa v krátkodobom a strednodobom horizonte implementujú viaceré projektové zámery na podporu podnikania, sociálnej ekonomiky, prepojenia potrieb trhu práce s ponukou učebných odborov, ako aj na podporu zatraktívnenia územia. Novela zákona o podpore najmenej rozvinutých okresov zníži **kritérium miery nezamestnanosti pre najmenej rozvinuté okresy**, čím sa ich počet môže zvýšiť na 17. Zníži sa tiež **byrokratická náročnosť poskytovania regionálneho príspevku** (v roku 2016 boli uzavreté zmluvy len na 12 žiadostí z celkového počtu 120) vrátane **zjednodušenia administrácie prípravy a realizácie projektov** v najmenej rozvinutých okresoch.

Na základe analýzy Úrad vlády SR v roku 2017 pripraví nový návrh integrovanej politiky **regionálneho rozvoja** a stratégie regionálneho rozvoja do roku 2030. Následne sa v roku 2018 zväží novelizácia zákona o podpore regionálneho rozvoja. Pre účely hodnotenia efektívnosti regionálnych politík sa zavedie efektívny systém monitoringu regionálneho rozvoja.

4.3.2 Sociálna inklúzia

Zvyšovanie motivácie osôb v hmotnej núdzi

V roku 2017 sa podporia nástroje zamerané na aktívnu participáciu osôb v systéme pomoci v hmotnej núdzi, ako aj zvýšenie adresnosti sociálnych opatrení zameraných na ľudí, ktorí pomoc štátu skutočne potrebujú.

Sociálne služby

Zavedie sa nový systém **spolufinancovania sociálnych služieb** poskytovaných v zariadeniach sociálnych služieb osobám, ktoré sú odkázané na pomoc pri sebaobsluže, pre verejných a neverejných poskytovateľov na lokálnej úrovni a neverejných poskytovateľov aj na regionálnej úrovni. Spolufinancovanie bude založené na štruktúre prijímateľov sociálnej služby z hľadiska stupňa ich odkázanosti na pomoc inej osoby a formy poskytovanej sociálnej služby, ktoré determinujú nákladovosť poskytovanej sociálnej služby. MPSVR SR do septembra 2017 pripraví pre tento účel legislatívu³⁹.

Sociálna pomoc zdravotne ťažko postihnutým

Zefektívnia sa nástroje sociálnej integrácie osôb so zdravotným postihnutím⁴⁰. Do roku 2020 sa zväží zvýšenie **peňažného príspevku na opatrovanie** na úroveň čistej minimálnej mzdy najmä pri poberateľoch v produktívnom veku. Ak by opatrenie bolo zavedené už v roku 2017, vplyv na rozpočet VS by predstavoval 65 mil. eur v roku 2017 a 78 mil. eur v roku 2018.

Služby pre obeť domáceho násillia

Nadalej sa bude podporovať rozvoj špecifických **služieb pre obeť domáceho násillia**, ktorými sú **najmä ženy a ich deti**, s cieľom ich ochrany a následného začlenenia do pracovného života. V roku 2017 sa pripraví návrh systémového riešenia na ukotvenie týchto služieb a ich finančnú stabilizáciu.

Podpora marginalizovaných rómskych komunít

Pomocou návratnej finančnej pomoci v sume 11,5 mil. eur zo zdrojov EÚ⁴¹ sa podporia **mikropôžičkové programy zamerané na svojpomocnú výstavbu obydllí a zvýšenie miery zamestnanosti v subjektoch sociálnej ekonomiky** v územiach s prítomnosťou MRK.

V priebehu roka 2017 budú vyhlásené výzvy na **viaceré ďalšie projekty v obciach s prítomnosťou MRK**:

- Podporí sa účasť detí z MRK na **predprimárnom vzdelávaní**, ktoré je kľúčovým faktorom pre zvládnutie vstupu do primárneho vzdelávania.
- S dôrazom na úspešné **ukončenie základnej školy a plynulý prechod na strednú školu** sa formou tútoringu, mentoringu a štipendií podpora žiaci z MRK.
- K **zlepšeniu štandardov bývania a dobudovaniu základnej infraštruktúrnej vybavenosti** prispesjú projekty zamerané na asistenciu pri vysporiadovaní nelegálnych pozemkov, podporu sociálneho bývania nižšieho štandardu a nakladanie s komunálnym odpadom.
- Podporí sa **výstavba a rekonštrukcia komunitných centier a výkon miestnych občianskych poriadkových služieb** v obciach s prítomnosťou MRK.
- K **vyššej kvalite života** prispesje projekt zameraný na lepšie využívanie služieb zdravotnej starostlivosti obyvateľmi z MRK vrátane zberu údajov a prehĺbenia spolupráce s relevantnými inštitúciami.
- V rámci samostatného projektu sa zabezpečí **komplexné monitorovanie a hodnotenie inkluzívnych politík a vyhodnotenie ich dopadu na MRK**.

³⁹ Návrh zákona, ktorým sa mení a doplňa zákon č. 448/2008 Z. z. o sociálnych službách a o zmene a doplnení zákona č. 455/1991 Zb. o živnostenskom podnikaní (živnostenský zákon).

⁴⁰ Upravené zákonom č. 447/2008 Z. z. o peňažných príspevkoch na kompenzáciu ťažkého zdravotného postihnutia.

⁴¹ V roku 2016 MV SR podpísalo zmluvu o financovaní so Slovenskou záručnou rozvojovou bankou Asset Management a Slovenským investičným fondom s finančnou alokáciou 11,5 mil. eur zo zdrojov EÚ.

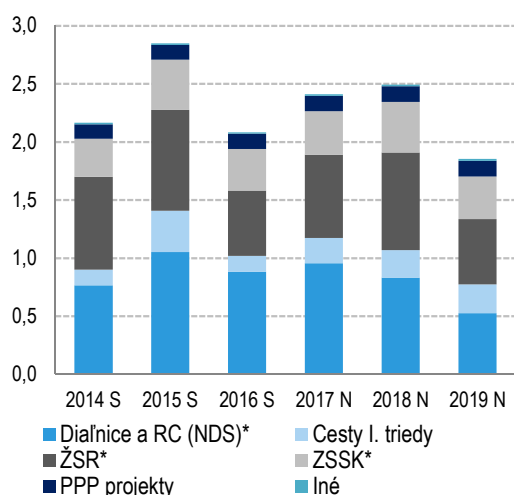
4.4 Dopravná infraštruktúra

Revízia výdavkov na dopravu identifikovala významný priestor pre zvýšenie efektívnosti výdavkov a lepšie meranie výsledkov v oblasti hodnotenia, prioritizácie a prípravy investičných projektov. Poukázala aj na potrebu znižovania nákladov na prevádzku železničnej infraštruktúry a dofinancovania údržby a opráv ciest I. triedy, kde je potrebné v rámci už alokovaných zdrojov hľadať ďalšie spôsoby ich navýšenia. Z hlavných investičných aktivít v doprave pokračuje výstavba chýbajúcich úsekov diaľnic a rýchlostných ciest, výstavba, obnova a údržba ciest I. triedy. Vo verejnej doprave je zámerom pokračovať v systematickom zvyšovaní významu železničnej prepravy ako aj v zefektívňovaní verejnej osobnej dopravy.

V roku 2016 prebehla v rámci projektu *Hodnota za peniaze* revízia výdavkov na dopravu v kapitole MDV SR, ktorá si dala za cieľ pripraviť opatrenia na zefektívnenie súčasnej investičnej obálky pri zachovaní jej veľkosti a zefektívnenie jednotkových prevádzkových nákladov. Revízia identifikovala opatrenia s významným priestorom pre zvýšenie efektívnosti výdavkov a lepšie meranie výsledkov v doprave, no tie neboli súčasťou rozpočtu verejnej správy na roky 2017 až 2019.

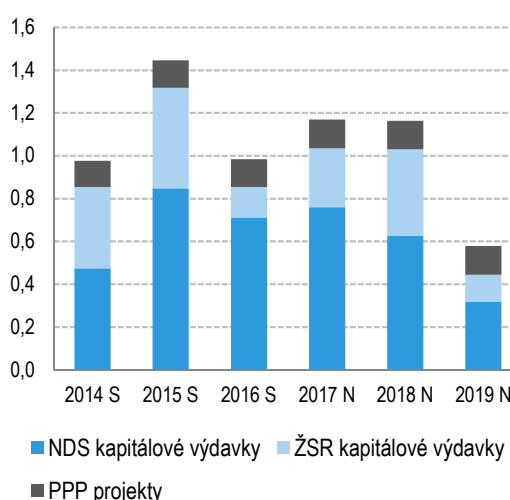
Výdavky MDV SR a ním zriadených organizácií na dopravu dosiahnu 2,2 mld. eur v roku 2017. Po roku 2015, keď investície výrazne vzrástli hlavne z dôvodu ukončovania druhého programového obdobia fondov EÚ, v roku 2016 výdavky na výstavbu diaľnic a rýchlostných ciest mierne klesli, pokles nastal aj vo výdavkoch ŽSR na infraštruktúrne projekty.

Graf 19: Výdavky kapitoly MDV SR a ním zriadených organizácií na dopravu (v mil. eur)⁴²

*Zdroje SR, EÚ a spolufinancovania, vlastné zdroje (bez výdavkov na splácanie istín úverov – kategória 820) Zdroj: RVS, MDV SR

Graf 20: Kapitálové výdavky NDS a ŽSR + platba za dostupnosť v PPP projektoch (v mil. eur)

Zdroj: RVS, MDV SR

Opatrenia v oblasti investícií vyplývajúce z revízie výdavkov

Na základe záverov revízie výdavkov kapitoly MDV SR počas roka 2017 vykoná MF SR ekonomické zhodnotenie pripravovaných investičných projektov v dopravnom sektore s celkovými odhadovanými nákladmi 7,5 mld. eur, z toho 5,4 mld. eur tvoria projekty výstavby diaľnic a rýchlostných ciest, 1,1 mld. eur tvoria cesty I. triedy a približne 1 mld. eur prioritné železničné investície. Cieľom hodnotenia je vytvoriť nový zoznam dopravných investičných priorit realizovateľných v rámci aktuálneho fiškálneho rámca. Všetky budúce investičné projekty, ktorých predpokladaný investičný náklad je vyšší ako 40 mil. eur, budú vo fáze prípravy štúdie realizovateľnosti (ak sa spracováva) podrobené analýze nákladov a prínosov aj zo strany MF SR.

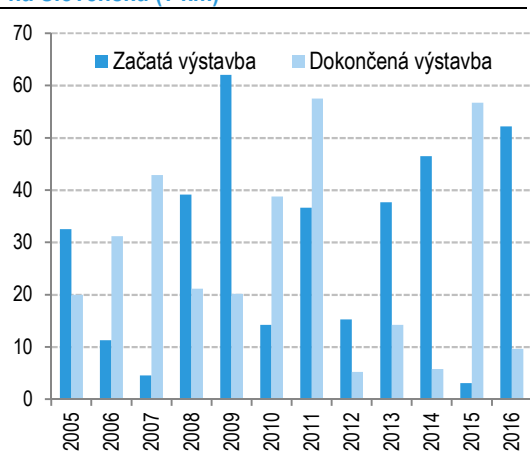
⁴² Do roku 2015 výdavky na železničnú osobnú dopravu zahŕňajú len prostriedky MDV SR na základe Zmluvy o dopravných službách vo verejnom záujme a na základe zmlúv o nenávratnom finančnom príspevku z OP Doprava. Od roku 2016 bola ZSSK zaradená Eurostatom do sektora verejnej správy. Skutočnosť za rok 2016 a návrh rozpočtu na roky 2017 až 2019 preto zahŕňajú všetky výdavky na železničnú osobnú dopravu ZSSK (bez výdavkov na splácanie istín úverov – kategória 820).

MDV SR tiež **zlepší postupy pri plánovaní a príprave investičných projektov**, napr. aktualizuje metodiku štúdií realizovateľnosti (CBA) a spôsob výberu odporúčaného riešenia, vytvorí metodiku a minimálne štandardy dopravného modelovania, či skvalitní interné expertné kapacity objednávateľov na MDV SR. Zároveň bude poskytovať verejnosti relevantné podklady o pripravovaných investičných projektoch (ako je to bežné v zahraničí), či preskúma legislatívne možnosti na minimalizáciu so stavbou nesúvisiacich investícií.

Diaľnice a cesty I. triedy

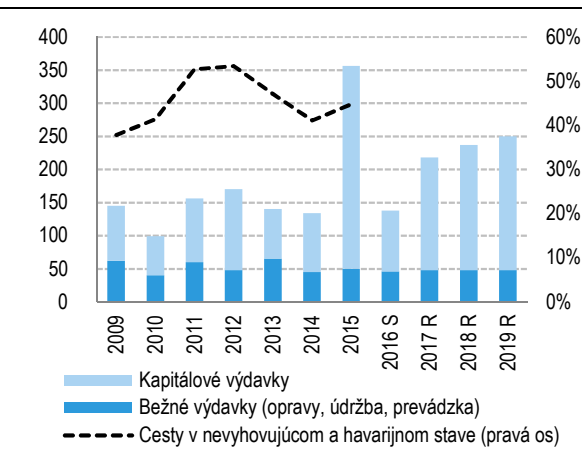
V roku 2015 boli celkové kapitálové výdavky Slovenska na výstavbu diaľnic a rýchlostných ciest aj v dôsledku končiaceho sa druhého programového obdobia EÚ fondov historicky najvyššie – takmer 850 mil. eur – v roku 2016 klesli na 711 mil. eur⁴³. Vysoké tempo kapitálových výdavkov bude pokračovať aj v rokoch 2017 až 2019, kedy je na výstavbu nových úsekov alokovaných 1,7 mld. eur, veľká časť z OP Integrovaná infraštruktúra.

Graf 21: Výstavba diaľnic a rýchlostných ciest na Slovensku (v km)

Zdroj: NDS, MDV SR

Graf 22: Výdavky SSC (mil. eur) a stav ciest I. triedy

Zdroj: RVS, MDV SR

Bežné výdavky Slovenskej správy ciest (SSC) na údržbu a opravy 3 176 km ciest I. triedy sú nedostatočné. V roku 2015 bolo až 45 % ciest v nevyhovujúcom a havarijnom stave a aj dnešné cesty v dobrom stave sa pri súčasnej úrovni financií na údržbu a opravy budú postupne dostávať do nevyhovujúceho stavu a následne vyžadovať drahú rekonštrukciu. Priemer výdavkov na údržbu a opravy v rokoch 2009 až 2016 dosiahol 45 mil. eur ročne, rozpočet na roky 2017 až 2019 predpokladá úroveň 49 mil. eur ročne, pričom optimálna ročná úroveň je podľa revízie výdavkov 64 mil. eur. MDV SR bude v rámci už alokovaných zdrojov hľadať ďalšie spôsoby ich navýšenia. SSC v rokoch 2009 až 2015 podľa revízie výdavkov použila 779 mil. eur na výstavbu, modernizáciu a rekonštrukciu ciest I. triedy, vďaka čomu začal podiel ciest v zlom stave klesať.

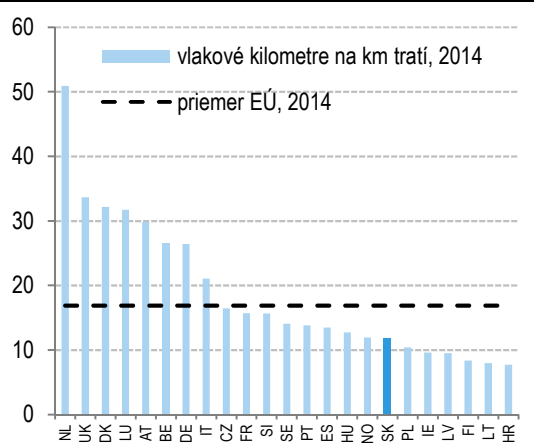
Železnice

Slovensko vzhľadom ku rozlohe prevádzkuje o 40 % viac koľají ako priemerná krajina EÚ 15. Ročne sa zrealizuje približne 11 tisíc vlakových kilometrov na km trať, čo je výrazne pod priemerom EÚ. **Prevádzkovanie tratí má vysoké fixné náklady, preto je efektívne zvyšovať objem prepravy osôb a nákladu po železnici.** MDV SR a ŽSR do januára 2018 zanalyzuje dopady prípadnej eliminácie 234 km tratí s nízkym využitím bez osobnej dopravy⁴⁴ a ďalších 91 km tratí s minimálnou osobnou dopravou.

⁴³ Kapitálové výdavky zahŕňajú výkup pozemkov a tvorbu hrubého fixného kapitálu (investície).

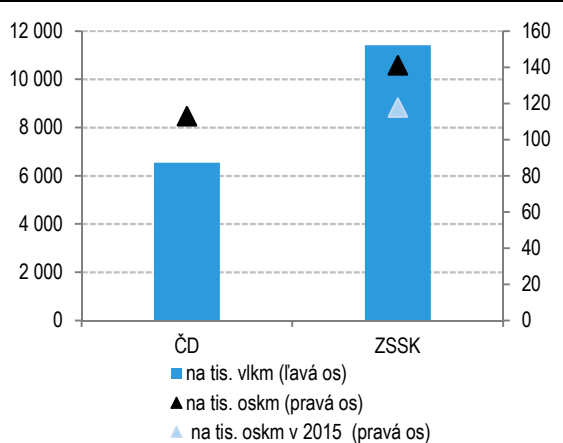
⁴⁴ MDV SR a ŽSR a upresní odhad úspory 6 mil. eur ročne s potenciálnymi jednorazovými nákladmi vo výške maximálne 70 mil. eur.

Graf 23: Ročná intenzita využitia železničnej siete

Zdroj: EC monitoring of rail markets

Graf 24: Jednotkové náklady železničných dopravcov (priemer 2013 – 2014, eur)⁴⁵

Zdroj: SŽDC, Výročné správy ČD a ŽSR

Veľká časť železničných koľají je v **zhoršenom stave, čo sa prejavuje nízkymi priemernými traťovými rýchlosťami a častými rýchlostnými prepadmi**. Zaostalá železničná infraštruktúra vyžaduje viac manuálnych úkonov, je preto jedným z dôvodov štvrtého najvyššieho počtu zamestnancov na km trati v EÚ. V roku 2015 klesol ich priemerný počet o 1 % na 14 018. V rokoch je 2017 až 2019 je mzdová obálka zmrazená a ŽSR bude naďalej znižovať zamestnanosť.

Priemerné náklady na vlakový kilometer ZSSK sú o 76 % (resp. o 53 % bez poplatku za dopravnú cestu) vyššie ako v Česku (České dráhy). Ovplyvňuje ich napr. nízke využitie vozidiel, obmedzenie maximálnym počtom vlakových kilometrov⁴⁶, či prevádzkovanie dopravy na tratiach s nízkym dopytom. MDV SR bude hľadať opatrenia na optimalizáciu jednotkových nákladov a zvyšovanie výnosov, spolu o 20 % v dotovanej verejnej osobnej železničnej doprave.

Národný generel dopravy

Národný generel dopravy by mal priniesť komplexný pohľad na riešenie dopravných vzťahov na Slovensku a nastaviť dlhodobé priority v doprave a dopravnej infraštruktúre. V rámci jeho spracovania má byť zostavený cieľový grafikon železničnej dopravy do roku 2020/2030 a komplexný plán dopravnej obslužnosti vlakovej a autobusovej dopravy SR.

Koordinácia verejnej osobnej dopravy

Záujem o autobusovú verejnú osobnú dopravu v SR klesá, dopyt po prímestských autobusoch klesol medzi rokmi 2006 až 2015 až o 40 %, zatiaľ čo ponuka sa znížila iba o 3 %. Problémom je nízka vyťaženosť niektorých vlakov a autobusov, čo môže byť spôsobené aj ich nežiadúcimi súbehmi. MDV SR plánuje preto zriadiť **dopravnú autoritu**, ktorá má zabezpečiť koordináciu osobnej vlakovej, prímestskej autobusovej a prípadne i mestskej hromadnej dopravy. Jej cieľom je zvýšiť dostupnosť, komfort, a teda atraktivitu verejnej osobnej dopravy. Plán dopravnej obslužnosti SR, ktorý má byť spracovaný v rámci Národného generelu dopravy, bude základným programovým dokumentom fungovania dopravnej autority.

⁴⁵ Prepočítané kurzom NBS aktuálnym k 1.1.2014.

⁴⁶ Český dopravca využíva vozidlá viac (relatívne ku dĺžke trati jazdí viac vlakov), sledujú sa náklady a nielen vlakové kilometre.

4.5 Modernizácia verejnej správy a podnikateľské prostredie

Rozširovanie podpory elektronickej a automatizovanej komunikácie s finančnou správou, zmeny pri zabezpečovaní pracovnej zdravotnej služby, či ďalšia optimalizácia služieb obchodného a živnostenského registra prispejú k zníženiu administratívnej záťaže pre podnikateľov. Zákon o upomínacom konaní by mal zrýchliť a zefektívniť proces vymáhania pohľadávok.

Efektívnosť a transparentnosť súdnictva posilní zavedenie hromadného výberového konania pri obsadzovaní voľných miest sudcov na okresných súdoch. V roku 2017 rezort spravodlivosti plánuje vykonať audit výkonu súdnictva. Rozšíria a spresnia sa povinnosti verejných obchodných spoločností zverejňovať obchodné zmluvy a vytvorí sa priestor pre zverejňovanie zmlúv samospráv na jednom mieste.

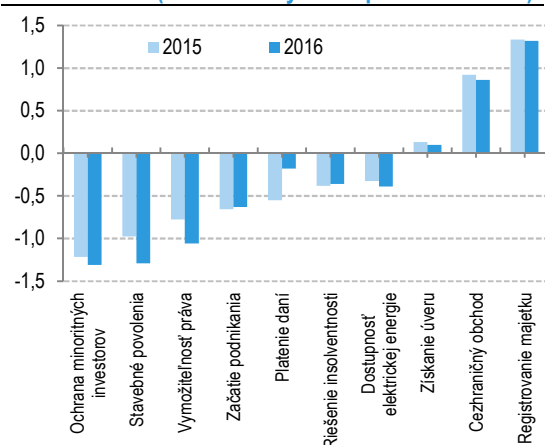
Analytické kapacity štátu sa posilnia na viacerých ministerstvách a iných inštitúciách.

Výsledkový indikátor pre modernizáciu verejnej správy a podnikateľské prostredie

		2008	2009	2010	2011	2012	2013	2014	2015	2016	Cieľ 2020
Doing Business (poradie v rebríčku Svetovej banky)	SK	-	-	-	-	-	-	-	30	33	15
	EÚ	-	-	-	-	-	-	-	29	30	-
Index regulácie trhu produktov (bodové hodnotenie)	SK	1,62	-	-	-	-	1,29	-	-	-	1,2
	OECD	1,53	-	-	-	-	1,44	-	-	-	-
E-government index (%)	SK	40	38	50	48	42	33	57	51	48	71,7
	EÚ	35	37	41	41	44	41	47	46	48	-
Vnímanie korupcie (%)	SK	-	61	-	56	-	62	-	-	-	68,4
	EÚ	-	80	-	77	-	78	-	-	-	-
Dĺžka súdneho konania Počet dní	SK	-	-	367	-	437	-	524	-	-	-
	CEPEJ	-	-	266	-	243	-	237	-	-	-
Miera vybavenosti konaní (%)	SK	-	-	98	-	82	-	92	-	-	-
	CEPEJ	-	-	98	-	104	-	100	-	-	-

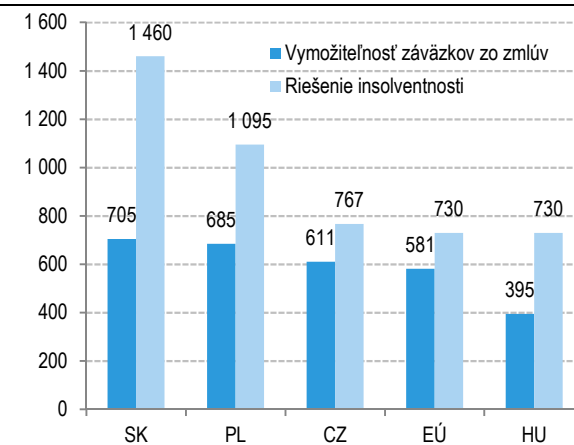
Slovensko sa v hodnotení regulačného prostredia pre podnikanie podľa Doing Business 2016 – 2017 bodovo mierne zlepšilo a dosiahlo 33. miesto zo 190 hodnotených krajín. V novej metodike to napriek zlepšeniu skóre znamená posun o tri miesta nadol (z pozície 30 na 33) v porovnaní s predchádzajúcim rokom. Bodové hodnotenie bolo pozitívne ovplyvnené najmä vďaka zníženiu administratívnych procesov spojených s platbami daní z nehnuteľnosti a hodnoteniu procesov, ktoré firmy podstupujú po splnení si daňových povinností (vrátenie DPH, daňové kontroly a odvolania sa proti rozhodnutiam správcu dane).

Graf 25: Porovnanie jednotlivých oblastí SK v rebríčku DB (štand. odchýlka od priemeru OECD)

Zdroj: DB 2016-2017

Graf 26: Počet dní potrebných na vymáhanie záväzkov zo zmlúv a riešenie insolventnosti

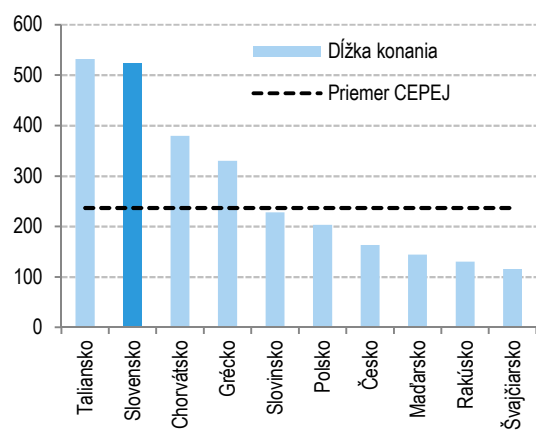

Zdroj: DB 2017

Medzi najzaostávajúcejšie oblasti podľa Doing Business naďalej patria ochrana minoritných investorov, získavanie stavebných povolení a vymožitelnosť práva. Počet kalendárnych dní potrebných na vymoženie záväzkov zo zmlúv⁴⁷ a riešenie insolventnosti⁴⁸ je vyšší nielen v porovnaní s priemerom EÚ, ale aj v rámci krajín V4. Naopak, Slovensko dosahuje nadpriemerné hodnotenia v cezhraničnom obchode a registrovaní majetku.

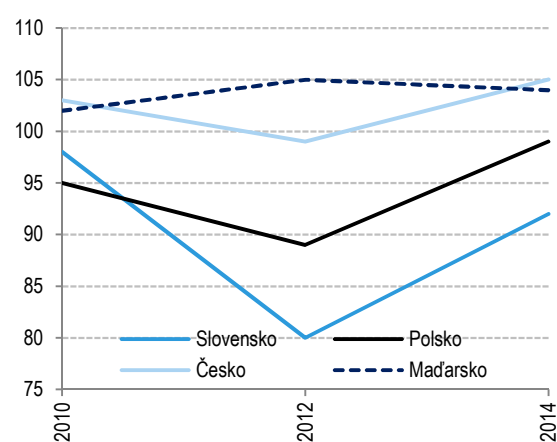
Vymožitelnosť práva je kľúčový prvok pre dobre fungujúce podnikateľské prostredie. Slovenské súdnictvo zaostáva hlavne za najlepšími krajinami v dĺžke súdnych konaní a v miere vybavenosti konaní. V občianskej, obchodnej, správnej a trestnej agende sú dĺžky konaní z medzinárodného hľadiska nadpriemerné. Pri vybavenosti je priestor pre zlepšenie pri občianskych a obchodných veciach. V posledných rokoch dochádza k zlepšeniu v tejto oblasti, ale stále sa nachádzame pod priemerom krajín V3⁴⁹.

Graf 27: Dĺžka konania v dňoch, občianske a obchodné veci, 2014

Zdroj: CEPEJ 2016

Graf 28: Miera vybavenosti konaní V4, občianske a obchodné veci v %, 2010-2014⁵⁰

Zdroj: CEPEJ 2016

Transparentné a nekorupčné prostredie vplýva pozitívne na hospodársky rast cez kľúčové faktory, akými sú verejné a súkromné investície, rozvoj ľudského kapitálu a makroekonomická a finančná stabilita⁵¹. V kombinovanom ukazovateli korupcie zaostáva Slovensko za najlepšími krajinami EÚ. Efektívny boj s korupciou si vyžaduje zvýšenie transparentnosti, kvalitné verejné inštitúcie a zúženie priestoru pre nekalé aktivity pri akomkoľvek nakladaní s majetkom štátu, verejných inštitúcií a samospráv.

Ďalšiu oblasť s potenciálom pre zlepšenie hodnoty za peniaze a kvality verejných služieb predstavuje neefektívna inštitucionálna štruktúra. Bariérou pre vyššiu efektívnosť výkonu správy na úrovni miestnej samosprávy je ich rozdrobenosť (Box 2).

Box 2: Efektívnosť samospráv

Súčasná štruktúra miestnej samosprávy je neefektívna. **Slovensko má viac ako 3,5-násobne vyšší podiel starostov a viac ako dvojnásobne vyšší podiel poslancov na 100 tisíc obyvateľov ako priemer EÚ.** Príčinou je jej rozdrobenosť a rurálny charakter krajiny, ktoré vedú k vysokým výdavkom na zabezpečenie správy. Až 92 % obcí má menej ako 3 tisíc obyvateľov.

⁴⁷ Počet kalendárnych dní od momentu podania žaloby na súd až po zaplatenie pohľadávky.

⁴⁸ Počet kalendárnych dní pokým veriteľ vymôže svoj dlh. Možné „taktiky zdržiavania“ zo strany dlžníkov ako napr. odvolania, či žiadosti o predĺženie sú pri výpočte brané do úvahy.

⁴⁹ Celé porovnanie sa týka súdov prvého stupňa.

⁵⁰ Výpočet miery vybavenosti konaní a dĺžky konaní pre Slovensko odráža inú metódu výpočtu akú používajú ostatné štáty, ktoré sleduje CEPEJ. Slovenská štatistika vybavených vecí započítava až tie veci, ktoré sú definitívne vybavené – ak došlo k odvolaniu a potom sa rozhodlo vo veci alebo sa vec vrátila na pôvodný prvostupňový súd a vo veci sa definitívne rozhodlo po opätovnom pojednávaní. Ostatné krajiny započítavajú medzi vybavené veci všetky veci, ktoré súdnym rozhodnutím odídu z prvostupňového súdu bez ohľadu na to, či sa rozhodnutie v danej veci zmenilo na inom súde.

⁵¹ International Monetary Fund (2016): *Corruption: Costs and Mitigating Strategies*.

Rozdrobenosť sa negatívne prejavuje na poskytovaní verejných služieb a zabezpečovaní rozvoja obcí. **Obce do tisíc obyvateľov mňajú na výkon správy⁵² až tretinu všetkých svojich výdavkov.** Naopak, obce s počtom obyvateľov od 20 do 50 tisíc dokážu až 90 % svojich výdavkov alokovať na rozvoj obce a poskytovanie verejných služieb, mimo výkonu správy. Toto sa stalo impulzom k zakladaniu spoločných obecných úradov. Väčšina menších obcí už preniesla časť svojich kompetencií na iné, efektívnejšie obce.

Značné rozdiely v efektívnosti výkonu správy medzi jednotlivými veľkostnými skupinami obcí a vytváranie spoločných obecných úradov naznačuje možnosť uvoľnenia finančných prostriedkov pre ďalšie využitie na lokálnej úrovni, ak by obce sústredili výkon správy do väčších, efektívnejšie fungujúcich samosprávnych celkov.

Efektívnosť samospráv podľa veľkostných skupín

Veľkostné skupiny obcí	Počet obcí	Podiel ľudí žijúci v obciach (v %)	Priemerná efektívnosť (v %)
do 1 000	1 907	15,6	67,6
1 001 – 3 000	761	23,1	80,8
3 001 – 5 000	103	7,0	83,7
5 001 – 10 000	67	7,7	88,1
10 001 – 20 000	35	8,6	88,9
20 001 – 50 000	43	15,5	89,3
50 001 – 100 000	9	10,3	88,4
nad 100 001	2	12,1	79,1
Slovensko	2 927	100	82

Poznámka: Efektívnosť predstavuje podiel výdavkov samospráv na účely mimo Triedy funkčnej klasifikácie COFOG – 01.1.1 Výkonné a zákonodarné orgány.

4.5.1 Modernizácia verejnej správy

Analytické kapacity

Jedným zo zámerov projektu *Hodnota za peniaze* je **budovať analytické útvary vo verejnej správe**. Tieto by mali postupne vznikať na všetkých ministerstvách, na Úrade vlády SR a na ďalších veľkých inštitúciách, ako aj na Najvyššom kontrolnom úrade SR. K existujúcim analytickým jednotkám pribudlo od začiatku roku 2016 sedem nových útvarov. Skvalitňovanie odborných kapacít štátu je vo veľkej miere financované z EÚ. Dôraz je pritom kladený na zabezpečenie kvality pri výbere budúcich analytikov, aj pri výstupoch analytických útvarov. Na kvalitu bude dozerať riadiaci výbor, zložený z vládnych analytikov aj externých členov. Celkovo by malo byť do roku 2020 prijatých 52 nových analytikov. Analytické kapacity štátu budú posilnené aj v procese posudzovania vplyvov (RIA), a to v počte 26 zamestnancov.

Ku **skvalitneniu analytických kapacít** vo verejnej správe prispieva aj posilnený štipendijný program a pokračujúci vzdelávací program. Grantový program pre posilnenie analytických kapacít vo verejnej správe sa zmenil na Štipendium Martina Filka a rozpočet programu sa navýšil o 100 tis. eur ročne. Štipendium Martina Filka je určené na podporu talentovaných študentov v zahraničí, ktorí majú záujem následne pôsobiť vo verejnej správe. Pokračuje prehlbovanie kvalifikácie analytických útvarov prostredníctvom vzdelávacieho projektu, ktorý umožňuje ich zamestnancom absolvovať zahraničné odborné kurzy a stáže.

Súdnicstvo

Audit výkonu súdnej moci bude vykonaný v spolupráci s partnerom CEPEJ⁵³ na 12 súdoch. Audit bude zahŕňať najmä mapovanie aktuálneho stavu súdneho manažmentu na jednotlivých súdoch, posúdenie

⁵² Výkon správy zahŕňa najmä činnosť starostov, hlavných kontrolórov a poslancov obcí a miest.

⁵³ The European Commission for the Efficiency of Justice.

efektívnosti nastavenia personálnych tímov sudcov na vybraných súdoch a posúdenie vhodnosti usporiadania súdov s ohľadom na územie Slovenska. Pripraví sa aj analýza štruktúry prípadov a zistenia, ktoré sa podieľajú najvýznamnejšie na prieťahoch v konaní.

Za účelom zavedenia **osobnej hmotnej zodpovednosti osôb nakladajúcich s verejnými zdrojmi** sa schválí nová právna úprava s predpokladanou účinnosťou od januára 2018. Cieľom je dosiahnuť, aby vopred určené kategórie osôb s priamymi rozhodovacími právomocami vo vzťahu k správe majetku štátu boli viazané jednotným štandardom hmotnej zodpovednosti za zverené zdroje.

Pripravuje sa projekt, ktorého cieľom je zlepšenie poskytovania a zvyšovanie dostupnosti právnej pomoci prostredníctvom **Centra právnej pomoci** pre sociálne a ekonomicky vylúčené skupiny obyvateľstva. Zmeny sa týkajú vybudovania kontaktných miest a ich infraštruktúry v podobe web stránky, call centra a zosieťovania s relevantnými inštitúciami.

Transparentnosť vo verejnej správe

Dokončia sa opatrenia rozšírenia **povinne zverejňovaných informácií** – spresnia sa povinnosti verejných obchodných spoločností zverejňovať zmluvy a vytvorí sa priestor pre zverejňovanie zmlúv samospráv na jednom mieste. Zmluvy budú zverejňované o päť rokov dlhšie, t. j. 10 rokov. Povinne sa tiež budú zverejňovať životopisy a platy politických nominantov.

Rozšíri sa **okruh zverejňovaných informácií o samosprávach** – povinne zverejňované budú úradné dokumenty obcí a krajov, ako sú zápisnice z rokovaní zastupiteľstva a komisií, vrátane hlasovania poslancov. V oblasti kontroly uplatňovania práva občanov na informácie vláda zväží možnosť rozšírenia pôsobnosti Úradu na ochranu osobných údajov.

V oblasti **verejného obstarávania** sa v roku 2017 pripraví norma pre elektronickú fakturáciu. Platnosť legislatívy a praktické spustenie tzv. *e-Invoicingu* sa predpokladá od novembra 2018 pre obstarávateľov na ústrednej úrovni VS, o rok neskôr pre obstarávateľov na všetkých úrovniach VS.

Informatizácia verejnej správy

Všetky **nové IT projekty** nad 10 mil. eur bez ohľadu na zdroj financovania budú v roku 2017 posudzované MF SR z pohľadu hodnoty za peniaze. ÚPPVII pripravuje detailný Akčný plán informatizácie verejnej správy na obdobie 2016 – 2020. Na rokovanie vlády SR bude predložený **návrh zákona o výkone správy v oblasti informačných technológií VS**, ktorý ustanoví jednotné pravidlá v oblasti IT od fázy plánovania a organizácie až po monitoring a hodnotenie.

V roku 2017 ÚPPVII predloží na rokovanie vlády iniciatívny materiál *Akčný plán pre jednotný digitálny trh – Príležitosť pre Slovensko na roky 2017 – 2020*, ktorým chce reagovať na iniciatívu EÚ v oblasti budovania digitálneho trhu. K prioritným témam akčného plánu patrí budovanie dátového hospodárstva pre lepšie využívanie dát, digitalizácia verejných služieb pre inkluzívnu informačnú spoločnosť, online platformy pre podporu kolaboratívnej ekonomiky a Smart Industry, a tiež vzdelávanie a digitálne zručnosti pre modernú dobu.

4.5.2 Podnikateľské prostredie

Znižovanie administratívnej záťaže podnikateľov a lepšia regulácia

Finančná správa bude pokračovať v znižovaní administratívnej záťaže podnikateľov rozšírením možnosti **obojsmernej elektronickej komunikácie s podnikateľmi** v daňovej agende, najmä DPH, a zasielaním predvyplnených vybraných typov daňových priznaní. Zároveň sa plánujú zaviesť upozorňujúce správy **soft warning**, ktoré budú prostriedkom pre preventívne komunikovanie so subjektmi finančnej správy za účelom plnenia ich povinností v agendách finančnej správy a predchádzaniu správnych deliktov a porušení zákonov. Upravuje sa tiež **inštitút povolenia odkladov a splátok dane** tak, aby sa pri sumách do 3 000 eur nevyžadovalo zabezpečenie dlžnej sumy záložným právom pre podnikateľský sektor. Od roku 2017 sa

zaviedlo **vyplácanie finančnej náhrady zo zadržovaného nadmerného odpočtu** počas daňovej kontroly. Nárok na finančnú kompenzáciu sa priznáva platiteľovi dane v prípade, ak daňový úrad vráti nadmerný odpočet po uplynutí šiestich mesiacov odo dňa, kedy mal byť nadmerný odpočet vrátený. V roku 2017 bude taktiež dokončená realizácia druhej etapy automatizácie colného dohľadu nad dovozom tovaru prostredníctvom systému *e-DOVOZ*.

Na skvalitnenie poskytovaných služieb klientom finančnej správy sa v súvislosti s dovozmi vytvorí **úrad pre vybrané hospodárske subjekty** transformáciou daňového úradu pre vybrané daňové subjekty. Okrem uľahčenia veľkého objemu dovozov najväčším importérom prispeje úrad k prevencii a dodržiavaniu daňových a colných predpisov zo strany hospodárskych subjektov. Predpokladá sa tiež prínos v podobe udržania kľúčových a získania nových platcov cla na Slovensku.

Zákon o upomínacom konaní má za cieľ zrýchliť a zefektívniť proces vymoženia pohľadávok a výrazne tak skrátiť lehotu, v ktorej podnikateľ dostane svoje peniaze. Právna úprava **zavádza do praxe plnohodnotnú elektronickú alternatívu k existujúcemu režimu platobného rozkazu**. Táto úprava si vyžaduje zaviesť elektronizáciu celého procesu podávania návrhov na vydanie platobných rozkazov formou štandardizovaných elektronických formulárov.

S účinnosťou od októbra 2017 sa novelou Obchodného zákonníka **zvýši ochrana veriteľov**. Sprísnia sa povinnosti štatutárnych orgánov v prípadoch využívania služieb tzv. bielych koní. Zároveň novela reaguje na problémy spojené s reťazovými zlúčeniami firiem s cieľom vyhýbať sa riadnemu plneniu povinností. Spoločník nebude môcť napríklad previesť obchodný podiel na inú osobu alebo spoločnosť, ak je hodnota vlastného imania právneho nástupcu záporná, prípadne sa voči právnenému nástupcovi alebo zanikajúcej spoločnosti vedie konanie o ich zrušení.

Zmeny týkajúce sa **obchodného registra** znížia administratívnu záťaž podnikateľov a súdov pri registrácii obchodných spoločností. Znížia sa poplatky a zlepšia sa elektronické služby pre podnikateľov (zjednotenie dokumentácie pri zápise zmien, štandardizované formuláre pre malé a stredné podniky). Rozšíri sa dostupnosť služieb rozšírením počtu externých registrátorov, ktorý budú môcť zapísať subjekt do obchodného registra. Zruší sa povinnosť preukázania spôsobilosti pre vykonávanie konkrétnej živnosti, ak ju podnikateľ preukazoval už v minulosti pri získavaní oprávnenia ako zodpovedný zástupca. Získanie **výpisu zo živnostenského registra** by po novom bolo možné aj na pobočkách Slovenskej pošty. Plánuje sa tiež zníženie poplatkov za žiadosti o prechodný pobyt cudzincov za účelom podnikania.

Zmena zákona o ochrane, podpore a rozvoji verejného zdravia prinesie zníženie nepriamych a administratívnych nákladov pre podnikateľov pri zabezpečovaní zdravotného dohľadu prostredníctvom **pracovnej zdravotnej služby**. Zamestnávateľia už nebudú musieť zabezpečiť pre svojich zamestnancov pracovnú zdravotnú službu trvalým zmluvným vzťahom. Súčasne sa vypúšťa povinnosť zamestnávateľov hodnotiť zdravotné riziko raz ročne.

K zjednodušeniu a urýchleniu **stavebných konaní** prispeje elektronizácia procesov. Elektronizácia sa dotkne stavebného poriadku, územného plánovania a programov hospodárskeho a sociálneho rozvoja v rámci projektu *Informačný systém výstavby*. Ostrá prevádzka by mala byť spustená najneskôr do roku 2021. Časové lehoty na získanie stavebných povolení sa prehodnotia aj s kompetentnými subjektmi (vodárne, samosprávy, iné stavebné úrady).

Do konca roka 2017 plánuje MH SR pripraviť **strategický dokument lepšej regulácie RIA 2020** a zväziť zavedenie **doložky o povinnom prehodnotení** (tzv. *sunset clause*), pri ktorom každá nová regulácia s vyznačenými vplyvmi v niektorej z vybraných oblastí bude automaticky prehodnocovaná po určitej dobe od zavedenia (napr. po troch rokoch).

4.6 Zdravie

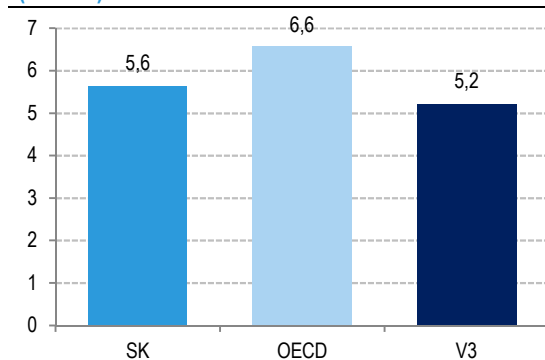
Implementácia záverov revízie výdavkov z roku 2016 zvýši efektívnosť výdavkov na zdravotníctvo. Postupuje implementácia eHealth, do ktorého by mali byť od roku 2018 pripojení všetci poskytovatelia zdravotnej starostlivosti. Zavádza sa systém úhrad za diagnostickú skupinu (DRG). V roku 2017 bude mať DRG individuálne sadzby pre jednotlivé nemocnice, ktoré do roku 2022 skonvergujú k jednej celonárodnej sadzbe. Dobuduje sa sieť urgentných príjmov. Bude reorganizovaný systém pohotovosti a model kompetencií. Posilní sa transparentnosť a zavedú sa maximálne čakacie doby na ďalšie výkony aj v rámci ambulantnej starostlivosti.

Výsledkový indikátor pre zdravie

		2008	2009	2010	2011	2012	2013	2014	2015	Cieľ 2020
Zdravé roky života⁵⁴	SK	52,3	52,5	52,2	52,2	53,3	54,4	55,1	-	60,0
(očakávaný počet rokov pri narodení)	EÚ	61,7	61,7	62,2	61,9	61,8	61,5	61,7	-	-

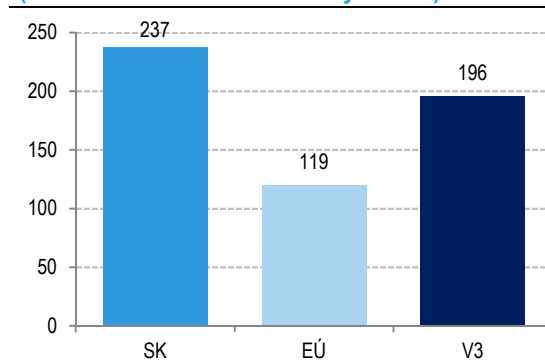
Zdravie obyvateľov ovplyvňuje nielen individuálnu kvalitu života ale aj ekonomický a sociálny rozvoj. Fungujúce zdravotníctvo patrí medzi priority hospodársky vyspelých krajín a predstavuje jednu z najväčších výdavkových položiek. V kontexte starnutia populácie sa očakáva ďalší nárast výdavkov, preto je veľmi dôležité ich efektívne vynakladanie. Od roku 2010 si Slovensko udržiava stabilnú úroveň verejných výdavkov na zdravotníctvo, 5,6 % HDP. Podiel výdavkov na HDP je nižší ako priemer OECD (o 1 p. b., 2015), dlhodobo ale prekračuje priemer krajín V3 (o 0,4 p.b., 2015).

Graf 29: Verejné výdavky na zdravotníctvo, 2015 (% HDP)

Zdroj: OECD

Graf 30: Liečiteľná úmrtnosť, 2013 (štandardizovaná na 100 tis. obyvateľov)

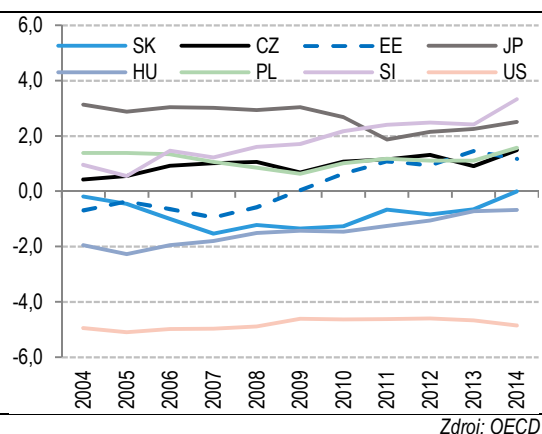
Zdroj: OECD

Slovensko zaostáva vo výsledkových ukazovateľoch. Horšie výsledky máme nielen oproti priemeru OECD, ale aj oproti krajinám V3, hoci vynakladáme na zdravotníctvo vyšší podiel HDP. Dosahujeme menej rokov zdravého života (o 6,7 roka) a liečiteľná úmrtnosť⁵⁵ je u nás o 17 % vyššia. Efektívnosť slovenského zdravotníctva je dlhodobo horšia ako v Česku a Poľsku. Predbiehajú nás aj ďalšie krajiny bývalého východného bloku ako napríklad Estónsko, ktoré pred rokom 2005 dosahovalo horšie výsledky ako Slovensko. Zvýšenie efektívnosti slovenského zdravotníctva je dôsledok stabilizácie výdavkov v posledných rokoch napríklad vďaka opatreniam v liekovej politike (referencovanie cien liekov). Priestor pre zefektívnenie výdavkov v zdravotníctve potvrdila aj revízia výdavkov, potenciálne úspory v horizonte troch rokov dosahujú až 363 mil. eur.

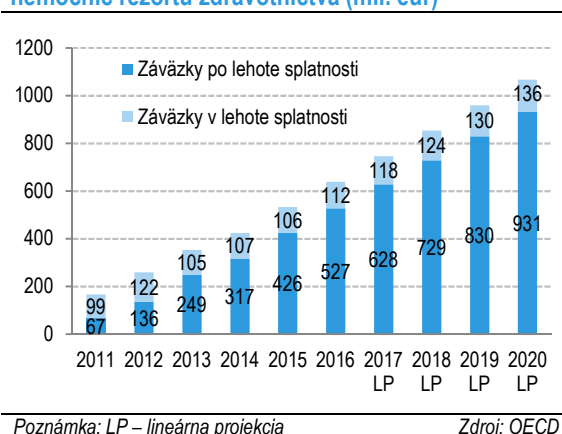
⁵⁴ Indikátor zdravé roky života sa určuje samostatne pre mužov a pre ženy. Pre potreby NPR je reportovaný ako priemer pohlaví. Rovnako ako pri očakávanej dĺžke života dosahujú muži a ženy rôzne hodnoty, rozdiely sú však menšie. Podľa priemeru EÚ prežívajú ženy o jeden rok zdravého života viac. Na Slovensku je trend od roku 2012 opačný. V roku 2015 bol očakávaný počet rokov v zdraví u žien o jeden rok nižší ako u mužov.

⁵⁵ Liečiteľné úmrtia sa často používajú ako ukazovateľ kvality zdravotnej starostlivosti, pretože zahŕňajú úmrtia, ktoré je možné odvrátiť včasným a adekvátnym zásahom zdravotnej starostlivosti a liečbou. Okrem liečiteľných úmrtí sa používa aj indikátor predchádzateľných úmrtí (uvedený v kapitole 1 Identifikácia výziev slovenskej ekonomiky), oba typy úmrtí spolu predstavujú komplexný indikátor nazývaný odvrátiťelná úmrtnosť.

Graf 31: Efektívnosť zdravotníctva krajín OECD

Graf 32: Závazky 13 fakultných a univerzitných nemocníc rezortu zdravotníctva (mil. eur)

Fakultné a univerzitné nemocnice sa zadlžujú naďalej a v roku 2016 dosiahli ich záväzky 639 mil. eur. Závazky po lehote splatnosti rástli oproti minulému roku pomalšie, medziročne sa zvýšili o 101 mil. eur. Z 13 fakultných nemocníc spadajúcich pod MZ SR sa podarilo znížiť stav záväzkov po splatnosti iba Detskej fakultnej nemocnici v Banskej Bystrici o 5,1 % (31 tis. eur). Ide o najmenšiu a zároveň najmenej zadlženú nemocnicu zo sledovaných 13 nemocníc (celkové záväzky na konci roka 2016 boli 2 mil. eur).

Box 3: Revízia výdavkov na zdravotníctvo

Revízia identifikovala opatrenia v celkovom objeme 174 až 363 mil. eur v roku 2017. Z celkovej sumy pripadá 143 mil. eur na výdavky verejného zdravotného poistenia. Na základe identifikovaných opatrení dôjde k internej reštrukturalizácii výdavkov na verejné zdravotné poistenie bez šetrenia výdavkov na zdravotnú starostlivosť. Významná časť opatrení sa týka najmä liekov, zdravotníckych pomôcok, ako aj špeciálnych zdravotníckych pomôcok.

Efektívna prevádzka a hospodárne obstarávanie nemocníc podriadených MZ SR uvoľní dodatočných 31 mil. eur. Zefektívnenie prevádzky a obstarávania pomôže zastaviť zadlžovanie nemocníc a vytvorí priestor pre kapitálové investície do rekonštrukcie a prístrojového vybavenia.

Úsporné opatrenia (v mil. eur)

	2017	2018	2019	Potenciálna úspora
Opatrenia znižujúce výdavky verejného zdravotného poistenia	143	159	165	268
Nadspotreba liekov - zavedenie predpisových limitov pre ambulantných poskytovateľov	20	20	20	59
Výnimky na lieky - zavedenie pravidiel pre preplácanie výnimiek	10	10	10	10
Nákladovo neefektívne lieky - centrálny nákup liekov ZP	25	25	25	42
Špeciálny zdravotnícky materiál - zníženie cien (referencovanie)	35	45	45	55
Zdravotnícke pomôcky - referencovanie a revízne činnosti	15	15	15	15
SVLZ - zníženie jednotkových cien a limitov CT a MR vyšetrení	10	16	22	25
SVLZ - zavedenie limitov pre ambulantných poskytovateľov	3	3	3	37
Zlepšenie revízných činností VŠZP	25	25	25	25
Opatrenia znižujúce výdavky nemocníc (podriadených organizácií MZ SR)	31	31	31	95
Optimalizácia prevádzkových nákladov	5	5	5	10
Optimalizácia medicínskych procesov	15	15	15	74
Optimalizácia nákupu liekov a ŠZM	8	8	8	8
Hospodárne obstarávanie zdravotníckej techniky	3	3	3	3

Zdroj: MF SR

Viac v Záverečnej správe [revízie výdavkov na zdravotníctvo](#).

Zlepšenie finančného riadenia a hospodárenia poskytovateľov a nová nemocnica

Novovzniknutý útvar riadenia podriadených organizácii na MZ SR, ako aj zriadenie dozorných orgánov v nemocniciach majú posilniť dohľad a prispieť k zlepšeniu hospodárenia štátnych nemocníc. Pokračuje sa v centralizácii obstarávania štátnych nemocníc na úrovni MZ SR. Po podpísaní rámcovej zmluvy na dodávanie CT prístrojov sa plánujú podobne obstaráť aj MR prístroje a lôžka. **Projekt výstavby novej Univerzitnej nemocnice v Bratislave** bude realizovaný z **verejných zdrojov**. Začiatok verejného obstarávania sa očakáva v roku 2017. V roku 2016 sa zastavila výstavba formou PPP z titulu identifikovania dodatočných rizík.

Zavedenie DRG

V roku 2017 bol spustený úhradový mechanizmus naviazaný na diagnostickú skupinu (DRG). V prvom roku platia individuálne sadzby pre jednotlivé nemocnice, aby nedošlo k výrazným finančným výkyvom a destabilizácii systému. Každá zo zdravotných poisťovní má vlastný systém „záchranných sietí“ v prípade, že sa platba nemocnici podľa DRG výrazne odchyli od pôvodného platobného mechanizmu (platba za hospitalizáciu). V roku 2018 začne päťročný proces konvergencie individuálnych sadzieb do jednej celoslovenskej referenčnej základnej sadzby, ktorý sa zavrie v roku 2022.

Implementácia eHealth

V priebehu roka 2017 bude prebiehať postupné pripájanie všetkých lekárov do prostredia *eHealth*. Na začiatku roka 2018 majú byť vybrané časti *eHealth* plne funkčné – *Národný portál zdravia*, *ePreskripcia* a *eMedikácia*, *Elektronická zdravotná knižka občana* a *eAlokácie*. Dáta obsiahnuté v papierovej zdravotnej dokumentácii sa do *eHealth* nebudú prepisovať. Už dnes sa predpokladá, že v budúcich rokoch bude nevyhnutná úprava niektorých funkcionalít (preskripcia, patientsky sumár).

Model kompetencií, systém odmeňovania a rozšírenie Rezidentského programu

Dôjde k prerozdeleniu kompetencií jednotlivých skupín zdravotníckych pracovníkov, predovšetkým v lôžkovej starostlivosti. Nový model kompetencií bude prihliadať na obsah a rozsah získaného vzdelania, nadobudnutých zručností a skúseností, ako aj efektívnosť a bezpečnosť poskytovania zdravotnej starostlivosti. Rozšírenie kompetencií má za cieľ zatriktívniť zamestnanosť v zdravotníckych povolaniach. Dlhodobou snahou MZ SR je podpora a presadzovanie odmeňovania zdravotníckych pracovníkov na základe zásluhového princípu. Rezidentský program sa rozšíri o ďalšie špecializácie.

Redefinovanie zdravotných zariadení a nová pohotovosť

Dôjde k optimalizácii koncovej siete nemocníc, ako aj siete ambulantných poskytovateľov s dôrazom na regionálne potreby a bezpečnosť pacienta. Medicínsky náročné a špecializované činnosti budú centralizované. Lôžkové kapacity budú prispôbené regionálnym potrebám a posilnia sa kapacity v dlhodobej starostlivosti.

V roku 2017 bude reformovaný systém pohotovostí a dobudovaná sieť urgentných príjmov vrátane heliportov a traumacentier. Rozšírením siete urgentov sa zlepší kapacitná priepustnosť, ako aj dostupnosť akútnej starostlivosti v regiónoch. V nadväznosti na sieť urgentných príjmov bude prebudovaný aj systém pohotovostí. Navrhne sa pevná sieť poskytovateľov nepretržitej *Novej Pohotovosti* z pohľadu dostupnosti, účelnosti a efektívnosti.

Transparentnosť a čakacie doby

Bude rozšírený zoznam verejne prístupných dát v užívateľsky prístupnom formáte. Posilnenie transparentnosti prinesie aj reorganizácia výberových procesov s ohľadom na zamedzenie konfliktov záujmov, či prizvanie nezávislých zástupcov (napr. z tretieho sektora) do dozorných orgánov štátnych inštitúcií. Budú rozšírené zoznamy výkonov s maximálnou čakacou dobou, okrem operačných výkonov pribudnú aj vybrané vyšetrenie u špecialistov a diagnostické vyšetrenia.

Viaczdrojové financovanie

Budú zavedené prehľadné pravidlá pri platbách pacientov. Vytvoria sa tak podmienky pre systém viaczdrojového financovania s garanciou bezplatného prístupu k zdravotnej starostlivosti pre sociálne najslabších a znevýhodnených občanov. Súčasný systém nemá jasné pravidlá. Lekári vyberajú od pacientov poplatky aj za zdravotné výkony, zoznam spojitelných výkonov a výška poplatkov sa u jednotlivých lekárov odlišuje.

4.7 Environmentálna udržateľnosť a energetika

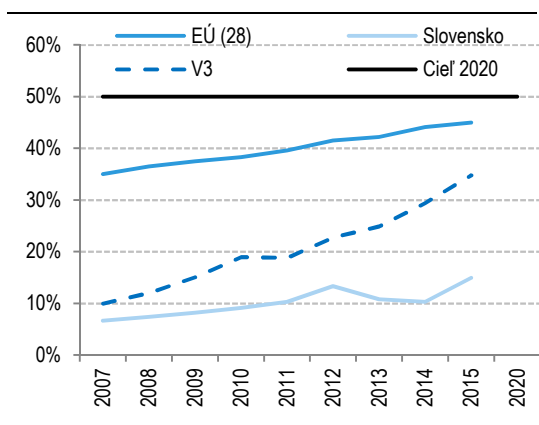
V roku 2017 prebieha revízia výdavkov v oblasti životného prostredia s cieľom zvýšenia ich efektivity a účinnosti. Stratégia environmentálnej politiky do roku 2030 určí rámcové opatrenia pre smerovanie ochrany životného prostredia. Prechod na obehové hospodárstvo sa systematicky podporí zvýšením miery recyklácie zavedením vyšších poplatkov za skládkovanie. Propagovaním zeleného verejného obstarávania a vytvorením informačno-vzdelávacej platformy sa posilní implementovanie zelených princípov v praxi.

Výsledkové indikátory pre environmentálnu udržateľnosť a energetiku

		2008	2009	2010	2011	2012	2013	2014	2015	Cieľ 2020
Emisie skleníkových plynov mimo ETS (%, zmena voči roku 2005)	SK	-5,1	-8,1	-5,1	-11,2	-14,7	-19,5	-24,4	-23,2	13
	EÚ	-2,2	-6,0	-3,9	-7,9	-8,7	-9,9	-13,0	-	-10
Podiel OZE na hrubej konečnej spotrebe (%)	SK	7,5	9,3	9,0	10,3	10,4	10,1	11,6	-	14
	EÚ	11,0	12,4	12,8	13,1	14,3	15,0	16,0	-	20
Konečná energetická spotreba (%, zmena voči priemeru rokov 2001-2005)	SK	0,8	-6,7	1,4	-5,4	-9,2	-6,9	-11,7	-	-11
	EÚ	1,0	-4,6	-0,5	-5,5	-5,5	-5,4	-9,2	-	-

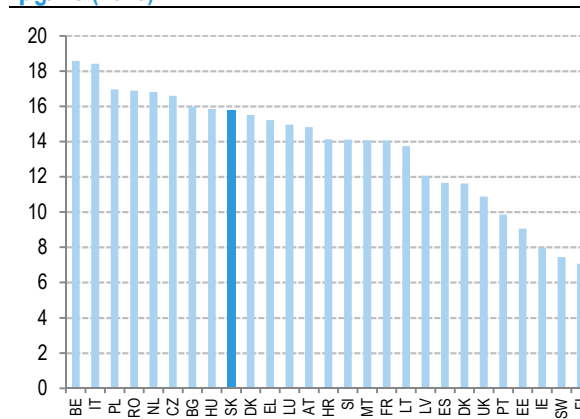
V roku 2016 bola, na základe kompozitného indexu EPI, celková kvalita životného prostredia na Slovensku hodnotená ako 24. najlepšia na svete. Stále však existujú oblasti ako odpadové hospodárstvo a kvalita ovzdušia, kde výrazne zaostávame. Slovensko je výrazne pod priemerom krajín EU a V3 v miere recyklácie. Napriek zlepšeniu je nadpriemerne veľa obyvateľov Slovenska vystavených škodlivým prachovým časticiam PM_{2,5}.

Graf 33: Miera recyklácie komunálneho odpadu

Zdroj: Eurostat

Graf 34: Priemerné vystavenie obyvateľstva PM_{2,5} v µg/m³ (2013)

Zdroj: OECD

Revízia výdavkov v oblasti životného prostredia

Revízia navrhne výdavkové a štrukturálne opatrenia na zefektívnenie investičnej obálky a na zvýšenie účinnosti programov na ochranu životného prostredia. Zameranie bude najmä na oblasti manažment odpadových vôd, protipovodňové opatrenia, odpadové hospodárstvo a znečistenie ovzdušia. Zhodnotí sa efektívnosť prevádzky organizácií pod MŽP SR.

Environmentálne stratégie

V priebehu roka 2017 bude predstavená **Stratégia environmentálnej politiky do roku 2030**, ktorá určí rámcové opatrenia pre smerovanie ochrany životného prostredia. **Nízkouhlíková stratégia do roku 2050** identifikuje potenciál znižovania emisií nákladovo efektívnym spôsobom. **Stratégia na zlepšenie kvality ovzdušia** predstaví opatrenia, ktoré prispievajú k obmedzeniu znečisťovania ovzdušia.

Odpadové hospodárstvo

V oblasti odpadového hospodárstva sa postupným **zvýšením poplatkov za uloženie komunálneho odpadu** prispeje k nižšej miere skládkovania a zároveň vyššej recyklácii. Súčasnú poplatky za skládkovanie

komunálneho odpadu na Slovensku sú príliš nízke a nepredstavujú takmer žiadnu motiváciu pre obce meniť svoju odpadovú politiku.

Informačná platforma – Zelené hospodárstvo

Do marca 2018 sa vytvorí priestor pre výmenu informácií týkajúcich sa integrácie princípov Zeleného hospodárstva do praxe v súlade so schváleným Národným akčným plánom pre zelené verejné obstarávanie v SR na roky 2016 – 2020. **Informačná platforma – Zelené hospodárstvo** zvýši environmentálne povedomie, poukáže na výhody podnikania podľa konceptu zeleného hospodárstva a napomôže pochopiť význam a využitie environmentálnych alternatív.

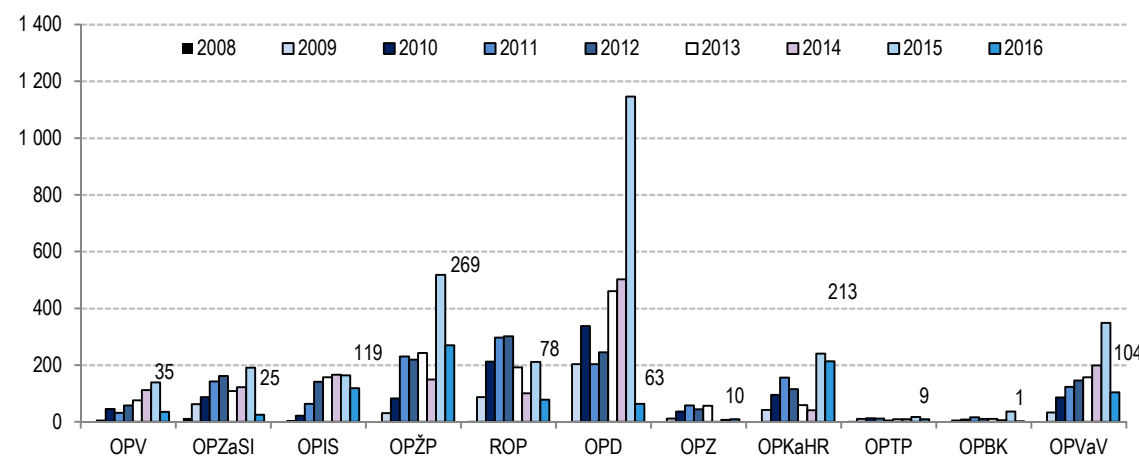
5 Politika súdržnosti EÚ

Politika súdržnosti EÚ dlhodobo patrí medzi kľúčové nástroje sociálno-ekonomického rozvoja SR a naplňania cieľov stratégie Európa 2020. Fondy politiky súdržnosti sú hlavným zdrojom financovania verejných investícií na Slovensku, s podielom viac ako 80 %.

V roku 2016, ako aj v prvom štvrťroku 2017 sa hlavná pozornosť zameriavala na finančné vysporiadanie zdrojov čerpaných zo štrukturálnych fondov a Kohézneho fondu programového obdobia 2007 – 2013 (ŠF a KF), na rozbeh implementácie európskych štrukturálnych a investičných fondov obdobia 2014 – 2020 (EŠIF) a na prípravu a zabezpečenie podujatí v oblasti politiky súdržnosti v rámci predsedníctva SR v Rade EÚ.

V roku 2015 sa skončilo oprávnené obdobie pre realizáciu výdavkov programového obdobia 2007 – 2013⁵⁶. Celkové čerpanie ŠF a KF za 11 hlavných OP dosiahlo ku koncu marca 2017 úroveň 97,1 % z EÚ zdrojov a 94,7 % zo štátneho rozpočtu (z celkovej alokácie 11,1 mld. eur EÚ zdrojov a 1,9 mld. eur štátneho rozpočtu). Za všetkých 14 OP v riadiacej pôsobnosti Slovenska (vrátane OP Rybné hospodárstvo a programov OP Cezhraničná spolupráca SR – ČR a OP Interact II) dosiahlo čerpanie celkovú úroveň 97 %, pričom sa vyčerpali prostriedky vo výške 11,3 mld. eur. Nevyčerpané prostriedky z programového obdobia 2007 – 2013 boli ku koncu marca 2017 vo výške 347 mil. eur. Konečná výška nevyčerpaných prostriedkov bude, obdobne ako finálna úroveň čerpania, známa až po akceptovaní záverečných žiadostí o platbu a záverečnej dokumentácie za jednotlivé programy zo strany EK.

Graf 35: Čerpanie štrukturálnych fondov a Kohézneho fondu, druhé PO 2007 – 2013, (mil. eur, hodnota 2016 nad grafom)

Zdroj: MF SR

Z celkového objemu EÚ zdrojov⁵⁷ v programovom období 2007 – 2013 tvorili investície 61 %. Najväčší podiel na celkových výdavkoch dosiahli investície v roku 2015 (70 %). Najväčší podiel investícií smeroval najmä do OP Doprava a v roku 2015 štvornásobný nárast oproti minulému roku zaznamenali aj kapitálové transfery mimo sektora verejnej správy. Zvyšok výdavkov programového obdobia tvorili najmä priame platby poľnohospodárom financované z EPZF a ostatné bežné výdavky.

Pomalý nábeh čerpania tretieho programového obdobia predstavuje riziko nízkeho čerpania do roku 2020. Na obdobie rokov 2014 až 2020 je v rámci EŠIF pre Slovensko alokovaných 15,5 mld. eur. Podobne ako pri predchádzajúcom programovom období Slovensko začína s čerpaním prostriedkov s dvojnásobným meškaním. V rámci tretieho programového obdobia 2014 – 2020 dosiahlo čerpanie úroveň 924,1 mil. eur, čo predstavuje 5,9 % celkovej alokácie. V rokoch 2014 až 2015 EK schválila Slovensku 12 OP financovaných z EŠIF. Z celkovej alokácie 11 OP programového obdobia 2014 – 2020 (13,9 mld. eur) bolo ku koncu marca

⁵⁶ S výnimkou implementácie finančných nástrojov, pre ktoré plynulo obdobie oprávnenosti do konca marca 2017.

⁵⁷ Výdavky zo ŠF, KF, Európsky poľnohospodársky záručný fond (EPZF), Európsky poľnohospodársky fond pre rozvoj vidieka (EPFRV), cezhraničná spolupráca atď.

2017 vyčerpaných 660,8 mil. eur, čo predstavuje čerpanie na úrovni 4,7 %. Podľa analytického scenára⁵⁸ by pri pomalom nábehu čerpania pozorovaného v prvých troch rokoch mohlo Slovensko do konca roku 2020 vyčerpať približne polovicu alokovaných prostriedkov z EŠIF. Skúsenosti z doterajšej implementácie fondov EÚ však naznačujú, že najvyššie čerpanie je spravidla v posledných rokoch programového obdobia a taktiež dochádza k predĺženiu možnosti čerpanie o niekoľko rokov.

Alokácia a čerpanie EÚ zdrojov, tretie PO 2014 – 2020

Operačný program	Riadiaci orgán	Alokácia zo zdrojov EÚ (mil. eur)	Čerpanie k 31. 03. 2017 (mil. eur)	Zazmluvnenosť projektov (mil. eur)
Výskum a inovácie	MŠVVŠ SR	2 267	24,3	108,6
Integrovaná infraštruktúra	MDV SR	3 967	376,5	860,6
Ľudské zdroje	MPSVR SR	2 205	159,3	755,5
Kvalita životného prostredia	MŽP SR	3 138	56,7	898,3
Integrovaný regionálny OP	MPRV SR	1 754	31,1	129,4
Efektívna verejná správa	MV SR	278	1,0	32,4
Technická pomoc	ÚV SR	159	11,5	75,7
Rybné hospodárstvo	MPRV SR	16	0,0	0,0
Interreg V-A SK-CZ	MPRV SR	90	0,0	0,0
Interreg V-A SK-AT	MPRV SR	76	0,0	0,0
PS INTERACT III	MPRV SR	39	0,4	39,4
Spolu		13 989	660,8	2 899,9
Program rozvoja vidieka	MPRV SR	1 560	263,3	654,4
Spolu		15 549	924,1	3 554,3

Zdroj: MF SR, ITMS

ŠF a KF / EŠIF na Slovensku do veľkej miery prispievajú aj k plneniu špecifických odporúčaní Rady pre Slovensko. Za účelom hlbšieho vyhodnocovania a nastavenia metodiky hodnotenia príspevku EÚ fondov k stratégii bola v roku 2016 sfinalizovaná *Metodológia hodnotenia synergických efektov EŠIF v kontexte stratégie Európa 2020*.⁵⁹

V júni 2016 vznikol Úrad podpredsedu vlády SR pre investície a informatizáciu ako nový ústredný orgán štátnej správy pre riadenie, koordináciu a dohľad nad využívaním finančných prostriedkov z fondov EÚ, pre oblasť informatizácie spoločnosti a pre oblasť investícií. Pribudli kompetencie v oblasti riadenia fondov EÚ, najmä právomoc posudzovať návrhy výziev a písomných vyzvaní ešte pred ich vyhlásením a právomoc v prípade neplnenia záväzných plánov OP zaviesť krízové riadenie príslušných riadiacich orgánov. Zámerom úradu v oblasti EÚ fondov je tiež plynulé prehlbovanie spolupráce: na národnej úrovni najmä vo vzťahu k žiadateľom, v rámci čoho boli zriadené nové krajské informačné a poradenské centrá, ako aj vo vzťahu k partnerom. V medzinárodnom meradle je prioritné prehlbovanie spolupráce nielen v rámci krajín V4, ale aj v kontexte celej EÚ. Primárnym cieľom je konsolidovať pozíciu prijímateľských krajín nielen z pohľadu postavenia a podoby politiky súdržnosti po roku 2020, ale aj ďalšieho zjednodušovania jej mechanizmu implementácie na úrovni EÚ a SR.

⁵⁸ Prognóza do roku 2020 vychádza z predpokladu upraveného scenára nezmenných politik o ročný profil čerpania EÚ zdrojov v danom programovom období. Ročný profil čerpania EÚ zdrojov počas tretieho programového obdobia je v prognóze podobný profilu toho predchádzajúceho. Konkrétne výdavkové položky sú následne indexované prognózovaným rastom miezd, infláciou a nominálnym rastom HDP v súlade s aktuálnou prognózou MF SR.

⁵⁹ Zverejnené na webovom sídle Partnerskej dohody SR na roky 2014 – 2020: <http://www.partnerskadohoda.gov.sk/hodnotenie-esif/>

6 Inštitucionálny rámec stratégie Európa 2020 a NPR

NPR vychádza z nového Programového vyhlásenia vlády SR, ktoré si stanovilo za priority posilniť spoločenskú a politickú stabilitu, pružne reagovať na príležitosti a negatíva vonkajšieho prostredia, plynule pokračovať v podpore hospodárskeho, sociálneho a environmentálneho rozvoja, prehĺbiť hospodársku, sociálnu a územnú súdržnosť Slovenska, posilniť úlohu štátu a ochranu verejného záujmu. Základné smerovanie opatrení zahrnutých v NPR tiež určujú sektorové stratégie. Koordinátorom NPR je minister financií SR. Spolupracuje tiež s Úradom predsedu vlády SR. Úrad podpredsedu vlády SR pre investície a informatizáciu priebežne dohliada na premietnutie stratégie do ŠF, KF a EŠIF.

Do prípravy a realizácie NPR sú primárne zapojení ministri zodpovední za ekonomickú a sociálnu agendu. Ostatní ministri, splnomocnenci vlády a zástupcovia ostatných orgánov štátnej správy sa podieľajú na plnení stratégie v rámci spolupráce vo vybraných oblastiach. Konzultácie s partnermi, vrátane tretieho sektora, prebiehajú priebežne počas roka. Počas prípravy NPR prebehlo stretnutie štátnych tajomníkov všetkých zapojených rezortov. Financovanie opatrení NPR bude zabezpečené v rámci stanovených limitov výdavkov a počtu zamestnancov kapitol štátneho rozpočtu.

Na medzinárodnej úrovni predstavuje tento materiál opatrenia na naplnenie cieľov obsiahnutých v stratégii Európa 2020 definovaných v Ročnom prieskume rastu 2017 a Integrovaných usmerneniach pre stratégiu Európa 2020, ako aj na splnenie špecifických odporúčaní Rady pre SR. NPR tiež reaguje na hodnotenie plnenia špecifických odporúčaní z roku 2017 Európskou komisiou zverejnené v februári 2017⁶⁰. Dôležitým nástrojom na plnenie cieľov stratégie je politika súdržnosti. V roku 2014 sa začalo jej nové sedemročné programové obdobie.

Prílohou NPR je samostatný akčný plán, ktorý obsahuje najdôležitejšie opatrenia s výrazným fiškálnym dopadom spolu s termínom ich plnenia a vecnou zodpovednosťou.

⁶⁰ [Správa o krajine](#), Slovensko 2017, SWD(2017)

Príloha č. 1: Národné ciele stratégie Európa 2020 a iné indikátory

Výsledkové ukazovatele stratégie Európa 2020 a iných oblastí

			2008	2009	2010	2011	2012	2013	2014	2015	2016	Cieľ 2020	
Fiškálna politika a verejné financie													
1	Ukazovateľ dlhodobej udržateľnosti (GAP) (% HDP)	SK	-	9,5	9,2	7	4	1,9	2,4	-		0	
		EÚ	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	
2	Efektívnosť výberu DPH (%)	SK	62,3	55,5	54,3	54,3	49,8	54,7	57,2	58,1		-	
		EÚ22	69,7	64,3	65,3	65,9	66	66,3	67,7	67,4		-	
3	Medzera DPH (%)	SK	31,3	34,9	35,6	38,2	41	37	33,1	31,4	28,6		-
		EÚ	-	-	13,5	14,4	15	14,8	14	-		-	
Vzdelávanie, veda a inovácie													
4	PISA (priemer dosiahnutých bodov)	SK	-	488	-	-	472	-	-	463		505	
		OECD	-	497	-	-	497	-	-	492		-	
EU 5	Predčasné ukončenie školskej dochádzky (% vo vekovej skupine 18 - 24 rokov)	SK	6	4,9	4,7	5,1	5,3	6,4	6,7	6,9		6	
		EÚ	14,7	14,2	13,9	13,4	12,7	11,9	11,2	11		10	
6	Citácie (% , 100 = priemer EÚ)	SK	40	35	34	35	45	47	44	50		70	
		EÚ	-	-	-	-	-	-	-	-		-	
EU 7	Miera vysokoškolsky vzdelanej populácie (% vo vekovej skupine 30 - 34 rokov)	SK	15,8	17,6	22,1	23,2	23,7	26,9	26,9	28,2		40	
		EÚ	31,2	32,3	33,8	34,8	36	37,1	37,9	38,7		40	
EU 8	Výdavky na výskum a vývoj (% HDP)	SK	0,46	0,47	0,62	0,67	0,81	0,83	0,89	1,18		1,2	
		EÚ	1,85	1,94	1,93	1,97	2,01	2,03	2,04	2,03		3	
9	High-tech export (% na celkovom exporte)	SK	5,2	5,9	6,6	6,6	8,2	9,5	9,7	9,8		14	
		EÚ	15,4	17,1	16,1	15,4	15,7	15,3	15,7	17		-	
Zamestnanosť a sociálna inklúzia													
10	Miera dlhodobej nezamestnanosti (% aktívneho obyvateľstva nad 15 rokov)	SK	6,7	6,6	9,3	9,3	9,4	10	9,3	7,6		3	
		EÚ	2,6	3	3,8	4,1	4,6	5,1	5	4,5		-	
EU 11	Miera zamestnanosti (% vo vekovej skupine 20 - 64 rokov)	SK	68,8	66,4	64,6	65	65,1	65	65,9	67,7		72	
		EÚ	70,3	69	68,6	68,6	68,4	68,4	69,2	70,1		75	
EU 12	Populácia ohrozená chudobou a sociálnym vylúčením (% populácie)	SK	20,6	19,6	20,6	20,6	20,5	19,8	18,4	18,4		17,2	
		EÚ	23,7	23,3	23,8	24,3	24,7	24,6	24,5	23,7		19,4	
13	Miera náhrady (Benefit ratio) (priemerný dôchodok, % z priemernej mzdy)	SK	-	-	43,7	-	-	45,7	-	-		-	
		EÚ	-	-	41,4	-	-	44,0	-	-		-	
Modernizácia verejnej správy a podnikateľské prostredie													
14	Doing Business (poradie v rebríčku Svetovej banky)	SK	-	-	-	-	-	-	-	30	33	15	
		EÚ	-	-	-	-	-	-	-	29	30	-	
15	Index regulácie trhu produktov (bodové hodnotenie)	SK	1,6	-	-	-	-	1,3	-	-		1,2	
		OECD	1,5	-	-	-	-	1,4	-	-		-	
16	E-government (%)	SK	40,0	38,0	50,0	48,0	42,0	33,0	57,0	51,0	48,0	71,7	
		EÚ	35,0	37,0	41,0	41,0	44,0	41,0	47,0	46,0	48,0	-	

17	Vnímanie korupcie (%)	SK	-	61	-	56	-	62	-	-	68,4	
		EÚ	-	80	-	77	-	78	-	-	-	
18	Dĺžka súdneho konania	SK	-	-	367	-	437	-	524	-	-	
	Počet dní	CEPEJ	-	-	266	-	243	-	237	-	-	
19	Miera vybavenosti konaní (%)	SK	-	-	98	-	82	-	92	-	-	
		CEPEJ	-	-	98	-	104	-	100	-	-	
Zdravie												
20	Roky zdravého života (očakávaný počet rokov pri narodení)	SK	52,3	52,5	52,2	52,2	53,3	54,4	55,1	-	60	
		EÚ	61,7	61,7	62,2	61,9	61,8	61,5	61,7	-	-	
Environmentálna udržateľnosť												
EÚ	21	Emisie skleníkových plynov mimo ETS (% , zmena voči roku 2005)	SK	-5,1	-8,1	-5,1	-11,2	-14,7	-19,5	-24,4	-23,2	13
			EÚ	-2,2	-6	-3,9	-7,9	-8,7	-9,9	-13	-	-10
EÚ	22	Podiel OZE na hrubej konečnej spotrebe (%)	SK	7,5	9,3	9	10,3	10,4	10,1	11,6	-	14
			EÚ	11	12,4	12,8	13,1	14,3	15	16	-	20
EÚ	23	Konečná energetická spotreba (% , zmena voči priemeru rokov 2001- 2005)	SK	0,8	-6,7	1,4	-5,4	-9,2	-6,9	-11,7	-	-11
			EÚ	1,0	-4,6	-0,5	-5,5	-5,5	-5,4	-9,2	-	-

Popis výsledkových ukazovateľov stratégie Európa 2020 a iných oblastí

Názov ukazovateľa	Definícia a zdroj
Ukazovateľ dlhodobej udržateľnosti (GAP)	Ukazovateľ dlhodobej udržateľnosti je rozdiel medzi aktuálnou hodnotou a dlhodobo udržateľnou hodnotou štrukturálneho primárneho salda. Dlhodobo udržateľná hodnota sa určuje na základe aktuálnej legislatívy a dlhodobých demografických a ekonomických prognóz ovplyvňujúcich príjmy a výdavky verejnej správy (implicitné záväzky), pričom do úvahy sa berú aj podmienené záväzky (napr. PPP projekty) Zdroj: OECD / Eurostat, výpočet Rada pre rozpočtovú zodpovednosť
Efektívnosť výberu DPH	Efektívnosť výberu DPH = výber DPH / [(konečná spotreba domácností + tvorba hrubého kapitálu verejnej správy + medzis potreba verejnej správy – výber DPH) * (základná sadzba DPH / 100)] Tento index porovnáva skutočný výber DPH s potenciálnym výberom DPH. Čím väčšia je hodnota indikátora, tým efektívnejší je výber DPH. Potenciálny výber DPH ukazuje, koľko sa dokáže vybrať DPH z makroekonomickej základne pri zdanení základnou sadzbou DPH. Zdroj: OECD / Eurostat, výpočty MF SR
Medzera DPH	Rozdiel medzi potenciálnym výberom DPH, ktorý by štát získal, ak by sa všetky ekonomické subjekty správali v súlade so zákonom a jeho výkladom vo forme v akej bol prijatý, a skutočne vybranou daňou. Medzera DPH = 1 – [(teoretická (potenciálna DPH) – aktuálne vybraná DPH)]*teoretická (potenciálna DPH) Zdroj: Európska komisia / CASE, výpočty MF SR
Predčasné ukončenie školskej dochádzky	Podiel populácie vo veku 18-24 rokov s najnižším vzdelaním (ISCED 0, 1, 2, 3C), ktorá nepokračuje v ďalšom vzdelávaní. Žiak nepokračuje vo vzdelávaní, ak sa počas posledných štyroch týždňov pred uskutočnením prieskumu nezúčastnil žiadneho typu vzdelávania, pričom sa nezohľadňuje relevantnosť vzdelávania pre súčasnú alebo budúcu prácu respondenta. Zdroj: Eurostat
PISA	Medzinárodné štandardizované hodnotenie vedomostí a zručností pätnásťročných žiakov. Hodnotí žiakov v troch oblastiach: v matematike, čítaní a prírodných vedách. Index je aritmetickým priemerom hodnotení v jednotlivých oblastiach. Zdroj: OECD
Miera vysokoškolsky vzdelanej populácie	Podiel absolventov vysokoškolského štúdia vo veku 30-34 rokov pripadajúci na celkový počet obyvateľov rovnakej vekovej skupiny. Stupeň vysokoškolského alebo doktorandského štúdia zodpovedá úrovni ISCED 5-6. Zdroj: Eurostat
Citácie na výskumníka	Podiel počtu citácií v renomovaných medzinárodných časopisoch (Scimago Journal & Country Rank) na počet výskumníkov v krajine (Eurostat). Ukazovateľ je vyjadrený relatívne k priemernej hodnote krajín Európskej únie. Zdroj: http://www.scimagojr.com/ , Eurostat, výpočty MF SR
Výdavky na výskum a vývoj	Percentuálny podiel celkových výdavkov na výskum a vývoj na HDP. Zdroj: Eurostat
High-tech export	Podiel high-tech exportov na celkovom vývoze krajiny. Produkty high-tech sú vybrané produkty nasledovných odvetví: letecký priemysel, počítače a kancelárske stroje, elektronické telekomunikačné zariadenia, farmaceutický priemysel, vedecké prístroje, elektrické stroje, chemický priemysel, neelektronické prístroje, zbrojný priemysel. Zdroj: Eurostat
Miera zamestnanosti	Podiel zamestnanej populácie vo veku 20-64 rokov na celkovej populácii rovnakej vekovej skupiny. Ukazovateľ zahŕňa celkovú populáciu žijúcu v samostatných domácnostiach, nezahŕňa kolektívne domácnosti ani obyvateľov penziónov, či ubytovní a internátov, ani hospitalizovaných v zdravotníckych zariadeniach. Zamestnaná populácia pozostáva z tých osôb, ktoré počas daného týždňa vykonávali hocikakú prácu za mzdu alebo zárobok po dobu aspoň jednej hodiny, resp. nepracovali, ale mali zamestnanie, v ktorom boli dočasne neprítomní. Zdroj: Eurostat, ŠÚ SR
Miera dlhodobej nezamestnanosti	Podiel populácie nezamestnanej dlhšie ako dvanásť mesiacov napriek tomu, že si aktívne hľadá prácu, na aktívnej populácii vo veku nad pätnásť rokov, nežijúcej v kolektívnej domácnosti. Zdroj: Eurostat, ŠÚ SR

Populácia ohrozená chudobou a sociálnym vylúčením	Indikátor predstavuje súčet ľudí, ktorí sú v riziku chudoby (po sociálnych transferoch) a/alebo sú materiálne deprivovaní a/alebo žijú v domácnostiach s veľmi nízkou intenzitou práce vyjadrený percentuálne na celkovej populácii. Riziko chudoby predstavuje počet osôb s ekvivalentným disponibilným príjmom nižším ako 60% mediánu národného ekvivalentného disponibilného príjmu (po sociálnych transferoch). Materiálna deprivácia predstavuje podiel ľudí, ktorí si z nasledujúcich deviatich položiek nemôžu dovoliť aspoň štyri: i) platiť nájom a náklady na bývanie, ii) udržať v dome teplo, iii) čelia neočakávaným výdavkom, iv) jesť mäso, rybu alebo ekvivalentné množstvo bielkovín každý druhý deň, v) týždňovú dovolenku mimo domova, vi) auto, vii) práčku, viii) farebný televízor, alebo ix) telefón. Ľudia v domácnosti bez práce sú osoby vo veku 0 – 59 rokov žijúce v domácnosti, kde dospelí pracujú menej ako 20% z celkového možného času počas predchádzajúceho roku. Zdroj: Eurostat (EU-SILC), ŠÚ SR
Miera náhrady (Benefit ratio)	Benefit ratio – ukazovateľ primeranosti verejných penzií. Vypočíta sa ako podiel priemernej penzie (započítané sú všetky druhy penzií – invalidné, starobné, minimálne) ku priemernej hrubej mzde v ekonomike. Ukazovateľ udáva jednoduchý priemer za krajiny EÚ. Medzinárodné porovnateľné hodnoty sú publikované v pravidelne aktualizovanej správe Európskej komisie - Ageing report. Zdroj: Ageing report, Európska komisia
Doing Business	Poradie krajiny v rebríčku Doing Business, ktorý meria reguláciu domácich malých a stredných firiem počas deviatich fáz ich životného cyklu: začiatok podnikania, vybavovanie stavebného povolenia, registrácia vlastníctva, získanie úveru, ochrana investorov, platenie daní, obchodovanie za hranicami, vymáhanie zmlúv a ukončenie podnikania. Dáta sú založené prevažne na domácich zákonoch, rôznych iných reguláciách a administratívnych požiadavkách. Zdroj: Svetová banka
Index regulácie trhu produktov	Hodnotenie krajiny v Indexe regulácie trhu produktov (Product Market Regulation Index). Meria reguláciu a bariéry v troch oblastiach: štátna kontrola, bariéry v podnikaní a bariéry pre obchod a investície (každá s tretinovou váhou). Index regulácie trhu produktov sa nezameriava len na podnikateľskú činnosť bežných podnikov, ale meria širšiu reguláciu (napr. regulácia sieťových odvetví). Zdroj: OECD
E-Government	Percento jednotlivcov vo veku 16 - 74, ktorý používajú internet na komunikáciu s verejnou správou Zdroj: Eurostat
Korupcia	Ukazovateľ Korupcia je zostavený ako priemer dvoch indexov zameriavajúcich sa na rôzne druhy korupcie: Skúsenosť s korupciou medzi bežnou populáciou - prieskum Eurobarometra. Zameriava sa na jednotlivé sektory, ako napr. polícia, colná správa, súdy, národní politici, regionálni politici, miestni politici, tendre, stavebné povolenia, podnikateľské oprávnenia, zdravotníctvo, školstvo, inšpekcia. Index vnímania korupcie (CPI) - Transparency International, meria vnímanie korupcie na základe 5-10 zdrojových prieskumov podnikateľov a expertov pre každú krajinu. Na Slovensku je zahrnutých osem prieskumov o vnímaní korupcie, 50% váhy sú názory podnikateľov, a 50% názory expertov. Zdroj: Transparency International, Eurobarometer, výpočty IFP
Dĺžka súdneho konania	Disposition time - ukazovateľ teoretickej časovej náročnosti vybavenia konania na súde. Vypočíta sa ako podiel nevybavených vecí na konci roka na počte vybavených vecí za rok. Tento podiel sa následne prevedie na počet dní. Predstavuje teoretický a medzinárodné porovnateľný ukazovateľ, na základe ktorého je možné porovnávať dĺžky súdnych konaní naprieč rôznymi súdnymi systémami. Zdroj: CEPEJ
Miera vybavenosti konaní	Podiel vybavených súdnych konaní/vecí na celkovom nápade vecí na súd za rok. Ukazovateľ hovorí o schopnosti súdu vybavovať konania vzhľadom na celkový počet prijatých prípadov. Podiel väčší ako 1 indikuje, že súd vybaví viac vecí ako bol počet prijatých prípadov v danom roku. Znižuje tak počet nevybavených vecí z minulých rokov. Podiel menší ako 1 indikuje nárast nevybavených vecí do ďalšieho obdobia. Zdroj: CEPEJ
Zdravé roky života	Počet rokov prežitých v dobrom zdravotnom stave, ktoré je možné očakávať pri narodení. Ukazovateľ kombinuje údaje o mortalite a morbidite v danej krajine. Dobrý zdravotný stav je definovaný neprítomnosťou invalidity alebo obmedzení v každodennom živote. Nazýva sa aj roky života bez hendikepu (disability-free life expectancy, DFLE). Určuje sa samostatne pre mužov a pre ženy. Zdroj: Eurostat

Emisie skleníkových plynov mimo ETS

Emisie skleníkových plynov mimo ETS ako CO₂ ekvivalent vyjadrujú percentuálnu zmenu voči roku 2005). Indikátor vyjadruje trendy agregovaných antropogénnych emisií CO₂, NO₂, CH₄, HFC, PFC a SF₆ súhrnne nazývaných skleníkové plyny a vyjadrené ako CO₂ ekvivalent. Celkové množstvo nezahŕňa emisie z využívania krajiny a lesov (LULUCF).

Zdroj: SHMÚ

Podiel OZE na hrubej konečnej spotrebe

Podiel konečnej energetickej spotreby z obnoviteľných zdrojov energie a hrubej konečnej energetickej spotreby. Konečná energetická spotreba z obnoviteľných zdrojov sa vypočíta ako súčet hrubej konečnej spotreby elektriny z obnoviteľných zdrojov energie, hrubej konečnej energetickej spotreby z obnoviteľných zdrojov energie určenej na výrobu tepla a chladu a konečnej energetickej spotreby z obnoviteľných zdrojov energie v doprave.

Zdroj: Eurostat

Konečná energetická spotreba

Konečná energetická spotreba je rozdiel konečnej spotreby a konečnej neenergetickej spotreby. Konečná neenergetická spotreba sú energetické produkty použité ako surovina v rôznych odvetviach; tzn. nespotrebované ako palivo alebo netransformované na iné palivo. Konečná spotreba sa vypočíta ako hrubá domáca spotreba – transformácia (vstup) + transformácia (výstup) + reklasifikácia a spätné toky – spotreba energetického odvetvia – straty pri prenose a v rozvodoch.

Zdroj: vlastné výpočty MF SR zo zdrojov ŠÚ SR
